

ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းများ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များထံမှသင်ယူခြင်း

Democratic
Transitions:
Learning from World Leaders

Edited by
Sergio Bitar &
Abraham F. Lowenthal

ဒီမိုကရေစီနှင့်ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း
(International IDEA) ၏ မူပိုင်ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်တွင်ဖော်ပြထားသည့် သဘောထားအမြင်များသည် International IDEA၊ ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union) နှင့် Club de Madrid တို့၏ သဘောထားအမြင်များကို ကိုယ်စားပြုဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။

မြန်မာဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသည့်စာအုပ်အတွက် နိဒါန်းနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များမှလွဲ၍ ကျန်အရေးအသားများကို International IDEA မှ ထုတ်ဝေသည့် Democratic Transitions: Conversations with World Leaders (Johns Hopkins University Press, 2015, ISBN 978-1-4214-1760-8) စာအုပ်မှ အခန်းအချို့ကို ကောက်နုတ်ပြီးတိုက်ရိုက်မြန်မာပြန်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ International IDEA က ဘာသာပြန် စာမူအရေးအသား မှန်၏။ မမှန်၏ဆိုသည်ကို စစ်ဆေးခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ မရှင်းလင်းပါက မူရင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစာအုပ်မူကိုသာ အတည်ယူအပ်သည်။ ဤဘာသာပြန်စာမူများတွင် စပိန် အခန်းအတွက် မြင့်သူကဘာသာပြန်ပြီး ကျန်အခန်းများကို ထူးလွင်မျိုးက ဘာသာပြန်ပါသည်။ မြန်မာပြန်စာမူကို စာပြင်နှင့်တည်းဖြတ်သူမှာ လှိုင်မြတ်ဖြစ်သည်။

International IDEA

Strömsborg, SE-103 34
Stockholm, Sweden
Tel: +46 8 698 37 00
Email: info@idea.int
Website: www.idea.int

International IDEA Myanmar

68B Sayar San Road
11201, Bahan Township
Yangon, Myanmar
Fax: +95-1-556692
Email: info-myanmar@idea.int

Club de Madrid

Palacio del Marqués de Cañete
Calle Mayor, 69, Planta 1
28013 Madrid, Spain
Tel: +34 911 548 230
Email: clubmadrid@clubmadrid.org

စာအုပ်အတွင်းပြင်ဆင်မှုနှင့် အခုံးဒီဇိုင်း- မြင့်စိုးဦး

ISBN: 978-91-7671-033-3

မာတိကာ

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် အမှာစာ	i
(ဗိုဟာမက် မွန်ဆက်ဖ် မာဇူကီ၊ တူနီးရှားသမ္မတနိုင်ငံသမ္မတဟောင်း)	
မြန်မာဘာသာဖြင့်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် အမှာစာ	v
ဟော့ဟဲ ဘာလာဒါရက်စ်၊ International IDEA Myanmar ၏ မစ်ရှင်ခေါင်းဆောင် ရိုလန်ကိုဘီးယား၊ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဥရောပသမဂ္ဂ သံအမတ်ကြီး ကလီမင့် ဝက်စ်တန်ဒရောပ်၊ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး၊ Club de Madrid	
အင်္ဂလိပ်ဘာသာတည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် နိဒါန်းစကား	vii
အိပ်လာတေမေး၊ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး International IDEA	
စာရေးသူ Sergio Bitar နှင့် Abraham F. Lowenthal တို့၏ အမှာစာ	xi

အခန်း-၁။ ၊ ချီလီနိုင်ငံ

ချီလီနိုင်ငံ၏ အောင်မြင်သောအသွင်ကူးပြောင်းမှု	၂
နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက် အပြင်းအထန်ကွဲလွဲမှုသည် တည်ငြိမ်သည့် ဒီမိုကရေစီသို့ ရေးသူ - Genaro Arriagada	
ချီလီသမ္မတ (၁၉၉၀-၉၄) ပါထရီဆီယို အဲလွင်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း.....	၁၇
သမ္မတ ပါထရီဆီယို အဲလွင်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၁၉
ချီလီသမ္မတ ရီကာဒိုလာဂိုဗ် (၂၀၀၀-၂၀၀၆) ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း.....	၃၇
သမ္မတ ရီကာဒိုလာဂိုဗ်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၃၉
ချီလီ အချိန်ပြမျဉ်း.....	၇၄
ချီလီအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်စာတမ်းများအညွှန်း	၈၀

အခန်း-၂။ ၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ

အင်ဒိုနီးရှား၏ ဒီမိုကရေစီခရီး- ပြဿနာများ၊ အလားအလာများနှင့်	၈၄
ကျန်ရှိဆဲစိန်ခေါ်မှုများ	
ရေးသူ- Bahtiar Effendy, State Islamic University Jakarta and Mutiara Pertiwi, State Islamic University Jakarta	
အင်ဒိုနီးရှားသမ္မတ (၁၉၉၈-၁၉၉၉) ဘီဂျေ၊ ဟာဘီဘီ၏ကိုယ်ရေးအကျဉ်း.....	၁၀၂
ဘီဂျေ၊ဟာဘီဘီနှင့်တွေ့ဆုံခြင်း	၁၀၄

အင်ဒိုနီးရှား အချိန်ပြမျဉ်း	၁၃၁
အင်ဒိုနီးရှားအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း.....	၁၃၇

အခန်း-၃။ ။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ

ဖိလစ်ပိုင်၏ 'ပြည်သူ့အာဏာလှုပ်ရှားမှု'၊ 'ဒုက္ခရောဂျိန်းနေသောအသွင်ကူးပြောင်းမှု'၊ ၁၄၂	
‘ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေး’။	
ရေးသူ- Mark R. Thompson, City University of Hong Kong	
ဖိလစ်ပိုင်သမ္မတ (၁၉၉၂-၁၉၉၈) ဖီဒယ်လ် ဗွီ၊ ရာမိုစ်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း	၁၅၈
သမ္မတဖီဒယ်လ်ရာမိုနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၁၆၀
ဖိလစ်ပိုင် အချိန်ပြမျဉ်း	၁၈၇
ဖိလစ်ပိုင်အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း.....	၁၉၃

အခန်း-၄။ ။ ပိုလန်နိုင်ငံ

ပိုလန်၏အံ့မခန်းအတွေ့အကြုံ-ဆန္ဒပြပွဲများ၊ ဖိနှိပ်မှုများ၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၊	၁၉၈
ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် မြေလိမ်မြေကောက်နိုင်ငံရေး	
ပိုလန်သမ္မတ (၁၉၉၅-၂၀၀၅) အာလက်ဆန်းဒါး ခွာညွှပ်စကီ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း	၂၁၄
သမ္မတ ခွာညွှပ်စကီနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၂၁၆
ပိုလန်ဝန်ကြီးချုပ် (၁၉၈၉-၁၉၉၁) တာဒေဝုရှ် မာဇီဗယွဲ့စကီ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း	၂၅၃
ဝန်ကြီးချုပ် တာဒေဝုရှ် မာဇီဗယွဲ့စကီနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၂၅၅
ပိုလန် အချိန်ပြမျဉ်း	၂၇၃
ပိုလန်အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း.....	၂၇၉

အခန်း-၅။ ။ စပိန်နိုင်ငံ

စပိန်နိုင်ငံ၊စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှု	၂၈၄
ရေးသူ-ချားလ်စ် ပါဝဲလ်၊ Elcano Royal Institute	
စပိန်ဝန်ကြီးချုပ် (၁၉၈၂-၁၉၉၆) ဖိလစ်ဂွန်ဇာလက်စ်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း	၂၉၇
စပိန်ဝန်ကြီးချုပ် ဖိလစ်ဂွန်ဇာလက်စ်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း	၂၉၉
စပိန် အချိန်ပြမျဉ်း	၃၃၂
စပိန်နိုင်ငံအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း	၃၃၆

အခန်း-၆။ ■ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ၃၄၀

အမျိုးသမီးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ

ရေးသူ- Georgina Waylen (နိုင်ငံရေးဘာသာရပ် အမျိုးသမီးပါမောက္ခ၊

University of Manchester)

အခန်း-၇။ ■ အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ - အနာဂတ်ကိုပုံဖော်ရန်... ၃၉၆

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူလေ့လာခြင်း။

ရေးသူ- Abraham F. Lowenthal နှင့် Sergio Bitar

International IDEA၊ Club de Madrid နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union) ၄၄၆

တို့အကြောင်း

စာတည်းများနှင့် ဝိုင်းတော်သားများအကြောင်း..... ၄၅၀

အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများနှင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး ၄၅၄

တည်ဆောက်ခြင်းဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ သဘောတရားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဖွယ်ရာ

လက်ရွေးစင် (အင်္ဂလိပ်ဘာသာ) စာစုစာရင်း

အခန်း (၇)

အာဏာရှင်စနစ်မှ
ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးဆီသို့
အနာဂတ်ကိုပုံဖော်ရန်
နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ
သင်ယူလေ့လာခြင်း

အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးဆီသို့ - အနာဂတ်ကိုပုံဖော်ရန် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူလေ့လာခြင်း

Sergio Bitar နှင့် Abraham F. Lowenthal ရေးသည်။

အီဂျစ်၊တူနီးရှား၊ယီမင်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့ကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်ရှိနိုင်ငံများမှ အာဏာရှင် အစိုးရများကို ဒီမိုကရေစီကိုတောင်းဆိုလေ့ရှိသည့် အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုများက စိန်ခေါ်ခဲ့ကြ သည်။ထိုနိုင်ငံအစိုးရများအနက်အချို့က တောင်းဆိုမှုကိုလက်သင့်ခံခဲ့ကြပြီး အချို့အစိုးရများ ကနောက်နားမြှောင့်မြှောင့်လိုက်လာဖွယ်ရှိသည်။ အကြောင်းမှာ ကျူးဘား၊ အရှေ့နှင့်အနောက် အာဖရိက၊ မြောက်အာဖရိကနှင့် ဆာဟာရအောက်ပိုင်းအာဖရိကဒေသတို့မှ ဒီမိုကရေစီမဆန် သောအစိုးရများသည် ပြည်သူအများပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့်ကိုယ်စားပြုခွင့်တို့အတွက် တောင်း ဆိုမှုများ တိုးပွားလာခြင်းနှင့် တိုး၍ရင်ဆိုင်လာရခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

အဆိုပါအစိုးရများနေရာတွင် ဒီမိုကရေစီကိုအစားထိုးတည်ဆောက်ရခြင်းသည် မလွယ် ကူ၊ မမြန်ဆန်ခဲ့သလို လွယ်ကူမြန်ဆန်ဦးမည်လည်းမဟုတ်ပါ။ သို့တိုင် ကမ္ဘာ့နေရာများစွာ၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် အပြောင်းအလဲလှိုင်းလုံးများ၊ ရံဖန်ရံခါ အောက်ခြေရေစီးကြောင်းများအတိုင်း လိုက်ပါပြောင်းလဲခဲ့မှုများသည် ပိုမိုပွင့်လင်းသော၊ ပြည်သူအများပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသော၊ ပို၍တာဝန်ခံမှုရှိသော နိုင်ငံရေးစနစ်သို့ယေဘုယျအားဖြင့် ရွေ့လျောသွားခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလဘဝ ပိုင်စိုးမှုနှင့်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်မှုတို့သည် မြို့ပြများထွန်းကားလာခြင်း၊ ဝင်ငွေ၊ ပညာ ရေး၊ စာတတ်မြောက်မှုတို့ပိုမိုမြင့်မားလာခြင်းတို့၏တွန်းအားပေးမှုကိုခံလာရသည်။ အဆိုပါတိမ်း ညွတ်မှုများကို နောက်တစ်ဆင့်တွင် အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုများ စည်းရုံးလှုပ်ရှားရန်ပိုမိုလွယ် ကူစေသည့် သတင်းနှင့်ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာသစ်များက အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ပေးလိုက် သည်။

ကမ္ဘာ့အနှံ့မှပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို နားစိုက်ထောင်စေ လိုကြသည်။ ဤနိုင်ငံရေး ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခွင့်အတွက် ပြင်းပြသောဆန္ဒသည် အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီသို့အသွင်ကူးပြောင်းမှုများဟူသည့် ပုစ္ဆာကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း သို့ တိုက်ရိုက်ဝင်ရောက်သွားစေခဲ့သည်။ လက်ဦးမဆွက ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် ဒီမိုကရေစီအသွင် ကူးပြောင်းမှုများ မည်သို့အောင်မြင်မှုရခဲ့သည်ကိုလည်း အချိန်ကိုက်လေ့လာ မိစေခဲ့သည်။ လက်ဦးမဆွကရှိခဲ့သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် မလွဲသာမရှောင်သာဖြစ်ပျက်ခဲ့ခြင်းမ ဟုတ်ဘဲ မမျှော်လင့်ပဲဖြစ်ပျက်လာသည်ကများသဖြင့် အချိန်ကိုက်လေ့လာမှုသည် အထူးအရေး ကြီးပေသည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် နိုင်ငံပေါင်းကိုးနိုင်ငံမှ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ၁၃ ဦး (ယခင်သမ္မဟောင်း ၁၂ ဦးနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းတစ်ဦး) နှင့်မိမိတို့တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကိုအနှစ်ချုပ်သုံးသပ်ရေးသားထားပါသည်။ ထိုနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ၁၃ ဦးသည် ၎င်းတို့၏နိုင်ငံများတွင် ၂၀ ရာစု၏ နောက်ဆုံး၂၅ နှစ်အတွင်း ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ အဆုံးသတ်စေရန်ကူညီခဲ့ကြပြီး ဒီမိုကရေစီကို ရုပ်လုံးပေါ်အောင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။^၁ အဆိုပါကိုးနိုင်ငံစလုံးသည် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကို တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ တန်းတူညီတူရရှိခဲ့ခြင်းမဟုတ်ဘဲ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး တစ်လုံးတစ်ဝတည်းရရှိခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း နောက်ကြောင်းပြန်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

ဒီမိုကရေစီသို့အသွင်ကူးပြောင်းရေး ကြိုးပမ်းမှုများ အခြားသောနိုင်ငံများတွင် အောင်မြင်မှုမရခဲ့ကြသည့်တိုင် ခေါင်းဆောင်များ၏စူးရှထက်မြက်သောဉာဏ်ပညာကို ဖမ်းဆုပ်မိစေရန်အလို့ငှာ ဤစာအုပ်ပါ အောင်မြင်သည့် ဖြစ်ရပ်ကိုးခုကိုအဓိကထားတင်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုခေါင်းဆောင်များအနက် အများစုသည် ပါတီနိုင်ငံရေးတိုက်ပွဲများမှ အနားယူခဲ့သည်မှာကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များကို ဒီမိုကရေစီသို့လမ်းပြရာတွင် ဦးဆောင်သည့်အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ နောင်အနာဂတ်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို လိုလားသူများအတွက် အထောက်အကူရစေနိုင်မည့် မူဝါဒများထုတ်နုတ်ရရှိအောင် ရည်ရွယ်တင်ဆက်ထားပါသည်။^၂

အဆိုပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုးခု၏ကောက်ကြောင်းအချို့ကိုတင်ပြမှုဖြင့်စတင်ထားပြီး ၎င်းတို့၏မြင်သာသော တူညီမှုများကွဲပြားမှုများကိုကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသည်။ ပုံသဏ္ဌာန်မျိုးစုံဆောင်သော်လည်း အကြိမ်ကြိမ်ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည့် ခက်ခဲသောကိစ္စရပ်များစွာကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသည်။ အာဏာရှင်အစိုးရများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ

၁ စာရေးသူတို့သည် ၂၀၁၂ ဇန်နဝါရီမှ ၂၀၁၃ ဇွန်အထိကြာသည့်ကာလတွင် လူကိုယ်တိုင်တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ဘရာဇီးသမ္မတ ကာဒိုဆို၊ ချီလီမှ ပါထရိုစီယို အလွင်နှင့်ရီကာဒိုလာအိုဗ်၊ ဖိလစ်ပိုင်မှ ဖီဒယ်လ်ရာမိုဗ်၊ ပိုလန်မှ အာလက်ဆန်းဒီး ခွာညွစ်စကီနှင့် တာဒေးဂုရှ် မာဒီယွပ်စကီ၊ တောင်အာဖရိကမှ အက်စ်၊ဒဗလျူ၊ ဒီကလက်၊ သာဘို အမ်ဘီကီ၊ စပိန်မှ ဖိလစ်ဂွန်ဇာလက်တို့နှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၂ ဤအကဲဆေးကို နိုင်ငံရေးသိပ္ပံသဘောတရားအနေဖြင့် ရေးသားခြင်းမဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဝရီအတွက် အခြားသော နည်းလမ်းများနှင့် နောက်ထပ်ဖြစ်ရပ်များလိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ အောင်မြင်သည့်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို အရေးပါအရာရောက်စွာအကျိုးပြုခဲ့သည့် ထင်ရှားသောခေါင်းဆောင်များထံမှ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုအကြောင်း လေ့လာသင်ယူကြရန်သာ ရည်ရွယ်ပါသည်။

ဖြစ်သော်လည်း ဒီမိုကရေစီသို့အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ထောက်ခံအားပေးရန် အသင့်ရှိသူနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များရှိသကဲ့သို့ ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို အောင်မြင်စေရန်ရည်ရွယ်သည့်အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုများမှစီစဉ်သူနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များလည်းရှိသည်။ ထိုခေါင်းဆောင်များအားလုံးက ထပ်ပြန်တလဲလဲဖြစ်ပေါ်သည့် ကိစ္စရပ်များကို မည်သို့ယူဆသည်၊ မည်သို့ဖြေရှင်းခဲ့သည်ကိုနောက်တစ်ဆင့်တွင်မိမိတို့ပြသထားပါသည်။ ထိုနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များအကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည့် မဟာဗျူဟာများ၊ ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် အတားအဆီးများ၊ ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံမှရယူနိုင်သည့်သင်ခန်းစာများကို မိမိတို့က ဆန်းစစ်လေ့လာထားပါသည်။ ၂၀ ရာစုနှောင်းပိုင်းက အသွင်ကူးပြောင်းမှုများနှင့် နောင်အနာဂတ်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏ အခြေအနေများမည်သို့ကွဲပြားခြားနားသွားမည် အနာဂတ်တွင် ထိုကွဲပြားမှုများက မည်သို့ဂယက်ရိုက်မည်ကို စဉ်းစားသုံးသပ်ထားပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် အထင်အရှားတွေ့မြင်ခဲ့ရသည့် ထူးခြားထင်ရှားသောနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှု အရည်အချင်းများကို နိဂုံးပိုင်းတွင် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြထားသည်။ ထိုနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှုများသည် ယနေ့ခေတ်တွင် အလွန်ပင်လိုအပ်နေသည်။ ဒီမိုကရေစီဖြစ်ထွန်းအောင် ခေါင်းဆောင်များကချည်းမလုပ်ဆောင်နိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မှုများက အလွန်အရေးပါ ပါသည်။

အောင်မြင်သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုးရတွင် အပေါ်စီးမှမြင်ရသည့်အချက်များ

- အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုအများစုသည် တစ်ခါတည်း ဖြစ်ပျက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရှည်လျားသောလုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်သည်။ မြင်သာသည့်အပြောင်းအလဲများ၏ ထူးခြားထင်ရှားအဆိုးအတန် များဖြစ်ကြသည့် တောင်အာဖရိကတွင် နယ်လ်ဆင်မင်ဒေလာ သမ္မတဖြစ်လာခြင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်တွင် ပြည်သူ့အာဏာလှုပ်ရှားမှုဝုန်းကန်ထွက်ပေါ်လာခြင်း၊ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ချီလီလူထုဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ကန့်ကွက်မဲပေးရေးအပြတ်အသတ်အောင်ပွဲခံခြင်း၊ အပြည့်အဝလွတ်လပ်ခြင်းမရှိသည့် ၁၉၈၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပိုလန်ကွန်မြူနစ်များ အံ့အားသင့်စဖွယ် ရှုံးနိမ့်သွားခြင်းတို့သည် တစ်ကမ္ဘာလုံး၏အာရုံစိုက်မှုကို သိမ်းကြိုးရယူနိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုးရနှင့် အခြားသောအသွင်ကူးပြောင်းမှုအများစုသည် အလွန်ပင်ကြာညောင်း သည့်ကာလအတွင်း တဖြည်းဖြည်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ထင်သာမြင်သာဖြစ်စေသည့် သို့မဟုတ် အရှိန်အဟုန်မြင့်စေသည့်နေရာမှ ပြယုဂ်ဖြစ်ရပ်များ အဓိကပါဝင်နိုင်သော်လည်း ဒီမိုကရေစီသို့သွားသည့် ခရီးလမ်းသည် အဆိုပါဖြစ်ရပ်များမတိုင်မီနှင့် (ယင်းဖြစ်ရပ်များအပြီးနှစ်များစွာအကြာ၌) လမ်းစပေါ်လာလေ့ရှိသည်။ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို ထောက်ခံအားပေးသူ၊ တာဝန်ယူဆောင်ရွက် သူလိုသူများသည် ဤအချက်ကိုနည်းသွင်းထားသင့်သည်။

ဤစာအုပ်ပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် အာဏာရှင်စနစ်နိဂုံးချုပ်သွားသည့် အောက် မေ့ဖွယ်အခိုက်အတန့်မတိုင်မီက ကာလရှည်ကြာစွာကတည်းက မူလအစများရှိနေသည် ချည်းသာဖြစ်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုဦးတည်သည့် ပထမခြေလှမ်းများသည် မသိ မသာဖြစ်ပွားတတ်သည့်အပြင် ထင်သာမြင်သာပင်မရှိပေ။ ထိုပထမခြေလှမ်းများသည် နိုင်ငံရေး အတိုက်အခံအုပ်စုအတွင်းတွင်လည်းကောင်း၊ အာဏာရှင်အစိုးရအတွင်းတွင် လည်းကောင်း၊ အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းသို့မဟုတ် နေရာအနှံ့အပြားတွင်လည်းကောင်း ထင်သာမြင်သာမရှိဘဲ မသိမသာပေါ်ပေါက်လာတတ်သည်။

အဆိုပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအကြိုကာလ အပိုင်းအခြားများတွင်နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ လေ့ လာရေးအဖွဲ့များ၊ အတိုင်ပင်ခံပညာရှင်အဖွဲ့များ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၊ အမျိုးသမီး များနှင့်ကျောင်းသားများ၏ လှုပ်ရှားမှုများ၊ အခြားပြည်တွင်း အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များ (NGOs) ပါဝင်သည်။ အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုများအတွက်မူ အဆိုပါ အသွင်ကူး ပြောင်းမှု အကြိုကာလအပိုင်းအခြားများသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအဆက်အသွယ်များကို နက်ရှိုင်းစေပြီး အမျိုးမျိုးသောအတိုက်အခံအုပ်စုများကြားတွင်ယုံကြည်မှုကိုဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်။ အချို့ ဖြစ်ရပ်များတွင် အာဏာရှင်အစိုးရနှင့် အတိုက်အခံဘက်ရှိ ခေါင်းဆောင်များထဲမှ ထင်ရှား သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှုကိုဖွံ့ဖြိုးစေပြီး အဆက်အသွယ်များကို လည်း အသွင်ကူးပြောင်းမှုအကြိုကာလ အပိုင်းအခြားများက တိုးတက်စေနိုင်သည်။

- အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် စတင်ဖြစ်ပွားသည်နှင့် အရိုက်အဟုန်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက် လက်ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ တိုးတက်မှုများရှိသလို ဆုတ်ယုတ်မှုများလည်းရှိသည်။ တခါ တရံ မြွေလိမ်မြွေကောက်ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ မမျှော်လင့်ဘဲပေါ်လာသည့် ဖြစ်ရပ်များ က ကြီးကျယ်သည့်သက်ရောက်မှုများရှိသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ် တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော သမ္မတရွေးကောက်ပွဲတွင် အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုက ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အဖြစ် ရွေးချယ်ခံရသည့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံ ၁၈ရာဇီးသမ္မတ တန်ခိုးရှိ နီဗက်စ် သည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးနှစ်နှစ်ဆယ်ကြာအပြီးပထမဆုံးအရပ်သားသမ္မတအဖြစ် တာဝန်ယူ သည့်နေ့တွင်ပင် သေလုမျောပါးနာမကျန်းဖြစ်ခဲ့သည်။ အတိုက်အခံ၏ ရွေးကောက်ပွဲ အနိုင်ရရေးအလားအလာများကို တိုးမြှင့်လာစေရန်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေး သဘော တူညီချက်ရလဒ်အဖြစ် နီဗက်စ်ကွယ်လွန်ခြင်းက ဒုတိယသမ္မတ ဟိုဆေးဆာနေကို သမ္မတ ဖြစ်လာစေခဲ့သည်။ ဟိုဆေးဆာနေသည် စစ်အစိုးရမှ အရပ်ဘက်ရှေးရိုးစွဲ ထင်ရှားသည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ထိုရာ ထူးအပြောင်းအလဲက အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုနှေး ကွေးသွားစေသော်လည်း တစ်နည်းတစ်ဖုံလွယ်ကူချောမွေ့ သွားစေခဲ့သည်။ ၁၉၈၆ ခုနှစ် တွင် ချီလီ၌ ဩဂတ်စတို ပီနိုချေးကို လက်ဝဲအစွန်းရောက်များက လုပ်ကြံမှုမအောင်မမြင် ဖြစ်သွားခဲ့ခြင်းကအကြမ်းဖက်မှုနည်းလမ်းကိုအသုံးပြုလိုသူများနှင့် ဒီမိုကရေစီလိုလားသူ

အတိုက်အခံတို့ကို အပြီးအပိုင်လမ်းခွဲသွားစေခဲ့သည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင် လူဝစ်ကာရီယို ဘလွန်ကိုလုပ်ကြံခံရခြင်း၊ တောင်အာဖရိကတွင် ခရစ်ဟာနီ လုပ်ကြံခံရခြင်း၊ ဖိလစ်ပိုင် တွင် ဘင်နစ်အိုအက္ခီနီ လုပ်ကြံခံရခြင်း (ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၌ မားကွိုဘ်အစိုးရကိုဆန့်ကျင်သည့် နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံခေါင်းဆောင်ဖြစ်ပြီး ၁၉၈၃ ခုနှစ်၌ ပြည်ပတွင်တိမ်းရှောင်နေရာမှ မနီလာမြို့တော်သို့ပြန်လာစဉ် လေဆိပ်ချဉ်းကပ်လမ်း၌ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခံရသည်) တို့သည် အရေးကြီးသည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များကိုဖြစ် ပေါ်လာစေခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဘာလင်တံတိုင်းကိုဖြိုဖျက်လိုက်ခြင်းနှင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုအတွင်း အပြောင်းအလဲများဖြစ်လာပြီးနောက် ပြိုကွဲသွားခြင်းတို့သည် ပိုလန်နှင့် တောင်အာဖရိက တို့တွင် အပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်ရန် နောက်ခံအခြေအနေကိုပြောင်းလဲစေခဲ့ပြီး၊ ၁၉၉၇-၉၈ အာရှဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းက အင်ဒိုနီးရှားတွင် ဆူဟာတ်အစိုးရကို ချီနဲ့သွားစေခဲ့ သည်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက အဆိုပါရုတ်တရက်ဖြစ်ရပ်များကို လုံးဝမမျှော်လင့် ထားကြပေ။ အဆိုပါဖြစ်ရပ်အများစုသည် ကြုံမမြင်နိုင်သောအတားအဆီးများကိုဖြစ်ပေါ် လာစေသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များတွင် သိမ်မွေ့ကျင်လည်သောတုံ့ပြန်မှုလိုသည်။ သို့သော် ဒီမိုကရေစီရရှိအောင်လုပ်ရန် အလားအလာများကို လမ်းကြောင်းလွဲမသွားစေခဲ့ပေ။

- ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲ့အခြေအနေတွင် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းနှင့်ရင်ဆိုင်ရချိန်တွင် ၁၉၉၈ ခုနှစ်က အင်ဒိုနီးရှားတွင်ဖြစ်ခဲ့သလို အာဏာရှင်အစိုးရများ ရုတ်တရက်ပြိုလဲသွားခဲ့ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ၁၉၈၆ ခုနှစ်တွင် မားကွိုဘ်ကျင်းပသည့် မသမာမှုထူပြောသော ကြားဖြတ် ရွေးကောက်ပွဲအပြီး အက္ခီနီလုပ်ကြံခံရခြင်းကဲ့သို့ မီးလောင်ရာလေပင့် ဖြစ်ရပ်များကြောင့် ပြည်သူများဒေါသပူပန်ထသွားစေကာ အာဏာရှင်အစိုးရပြုတ်ကျခြင်းတို့ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိ သည်။^၃ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်မဟုတ်သော အခြေအနေများတွင်ပင် အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်သည့် ကျယ်ပြန့်သောလူထုစည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုလုပ်ငန်းစဉ်နောက်တွင်လျှို့ဝှက်ဆောင်ရွက်သော သို့မဟုတ် အများသိတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုက ဒီမိုကရက်တစ်အုပ်ချုပ်ရေးအလားအလာ ဖြစ် ထွန်းအောင်လုပ်ရန် လိုအပ်သောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်မူဝါဒများကို သဘောတူညီမှု များဖြစ်ပေါ်လာစေရေးကို အထောက်အကူပြုလေ့ရှိသည်။ မည်မျှပင်ကြီးကျယ် ပြောင် မြောက်သည်ဖြစ်စေ လမ်းမပေါ်ကလူအုပ်များထံမှ ဒီမိုကရေစီသည် တိုက်ရိုက် ထွက်ပေါ် လာခြင်းမဟုတ်ပေ။

3 ဂရိပေါ်တူဂီ၊အာရှတိုင်းတို့တွင်ဖြစ်ခဲ့သလို စစ်တပ်ကျရှုံးသွားပြီးနောက် အာဏာရှင်အစိုးရများ ပြိုလဲသွားခြင်းမျိုး ကို စာရေးသူတို့က လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ ပြည်သူ့တပ်မတော်သစ် (New People's Army) လက်နက်ကိုင်တော်လှန်မှု အင်အားကောင်းလာခြင်းသည် မားကွိုဘ်အစိုးရကို အားနည်းလာစေခဲ့ပြီး 'လက်နက်ကိုင်တပ် များ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလှုပ်ရှားမှု'ကို အထောက်အကူပြုခဲ့သည်ဟူသောယူဆချက်သည် မားကွိုဘ်ကိုဖြုတ်ချရန် အ ထောက်အကူပြုခဲ့သည်။

- ဤစာအုပ်ပါအသွင်ကူးပြောင်းမှုအများစုသည် ရင့်မာသည့်အဆင့်နှင့် စနစ်တကျ ကျင့်သားရအောင် လုပ်သည့်အဆင့် (institutionalization) သို့ ရောက်ရန် နှစ်ပေါင်းများစွာ အချိန်ယူရသည်။ ဘရာဇီး၊ ချီလီ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ပိုလန်၊ တောင်အာဖရိကနှင့်စပိန်နိုင်ငံများအပါအဝင် အချို့နိုင်ငံများတွင် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးအဆုံးသတ်ရန် အတိုက်အခံ လှုပ်ရှားမှုများမှ တောက်လျှောက်ဖိအားပေးဆန့်ကျင်မှုများ နှစ်ပေါင်းများစွာလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။အဆင့်ပေါင်းများစွာရှိပြီး ရံဖန်ရံခါကျရှုံးမှုများလည်းရှိခဲ့သည်။ တောင်အာဖရိက၊ဂါနာ၊ပိုလန်နှင့်ဘရာဇီးတို့တွင် အာဏာရှင်အစိုးရများ (သို့မဟုတ် ယင်းတို့အထဲမှ အစုအဖွဲ့များ) က ရပ်တည်ချက်ပျော့ပြောင်းသော အတိုက်အခံအင်အားစုများနှင့်ထိတွေ့ ဆက်ဆံလာကြသည့်အကြောင်းအရင်းမှာ နိုင်ငံတကာတွင် တရားဝင်မှုဖြင့်တက်လာစေရန် သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းမှဖိအားများကို တုံ့ပြန်နိုင်ရန်လည်းပါသည်။ ထို့အပြင် အာဏာရှင်အစိုးရများဘက်က တံခါးဖွင့်လာခြင်းကို စေ့စပ်ဆွေးနွေးရန်လိုလားသည့် အတိုက်အခံအင်အားစုများနှင့် ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ရန်လည်းပါသည်။ ဥပမာ စပိန်၊ တောင်အာဖရိကနှင့်ပိုလန်တို့တွင် တစ်ဘက် သို့မဟုတ် နှစ်ဘက်စလုံးက အခါအားလျော်စွာ အားစမ်းမှုများနှင့်အတူ အီလစ်လူတန်းစားများကြား ခိုင်ယာလော့နှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှု အယူအဆများဖြစ်ပေါ်ရေး ရှည်ကြာသောလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ရှည်လျားသောပဋိပက္ခများမှ ထွက်ပေါ်လာသည်။ အဆိုပါ စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများက စည်းဘောင်ကလေးများကို ချမှတ်လိုက်ပြီး ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုများကို ထောက်ခံအားပေးမှု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရရှိစေကာ နောက်ဆုံး၌အမြစ်တွယ်ခိုင်မာသွားစေမည့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှု၏ ပင်မအခြေခံမူများ၊ ဥပဒေသများ တဖြည်းဖြည်းဖြစ်ထွန်းလာစေနိုင်သည်။
- အသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ဘုံလက္ခဏာရပ်အချို့ရှိသည့်တိုင် အစပျိုးမှု၊ အဆင့်လိုက် ဖြစ်ပေါ်မှုနှင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်မှုလမ်းကြောင်းများမှာမူ မတူကြပေ။ ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများဖြစ်ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည့် အခြေအနေများကိုကြည့်လျှင် စပိန်၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့တွင် စစ်တပ်ကျောထောက်နောက်ခံမှုရသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်းက ချုပ်ကိုင်ထားသည့်အာဏာရှင်စနစ်များ၊ ဘရာဇီးနှင့်ချီလီတို့တွင်အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ စစ်ဘက်အုပ်ချုပ်မှု၊ ဂါနာတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဩဇာတိက္ကမရှိသည့် အာဏာရှင်စနစ်ဖြင့် စစ်တပ်ကတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအုပ်ချုပ်မှု၊ မက္ကဆီကိုနှင့်ပိုလန်တို့၌ အလွန်ကွဲပြားသည့်ပုံစံဖြင့် တစ်ပါတီထဲကလွှမ်းမိုးထားသည့်စနစ်၊ တောင်အာဖရိကတွင် လူများစုလူမည်းများကို နှစ်ပေါင်းများစွာဖိနှိပ်ခဲ့သည့် လူဖြူလူနည်းစုက ခွဲခြားဆက်ဆံအုပ်ချုပ်မှု စသည့် အခြေအနေများကိုတွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။⁴ ပိုလန်ဖြစ်ရပ်တွင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုထဲမှ ထောက်ခံအားပေးမှုက ကန့်သတ်မှုရော၊ ဖေးမကူညီမှုပါပေးခဲ့သည်။

4 အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ပြည်တွင်းစစ်များအပြီး သို့မဟုတ် ပြည်ပကျူးကျော်မှုအပြီး သို့မဟုတ် ဘုရင်စနစ်များ၊ အရိုက်အရာဆက်ခံမှုဖြင့်တက်သည့် အစိုးရများမရှိသည့်နောက်ပိုင်းတွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများဖြစ်ပွားသည်။ ဖော်ပြပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတစ်ခုစီသည် ထူးခြားသည့်ကိစ္စရပ်များကိုဖော်ပြနေပြီး ဤနေရာတွင်ထည့်သွင်း စဉ်းစားထားသည့် ထပ်ခါတလဲလဲဖြစ်သော စိန်ခေါ်မှုများစွာသည်လည်း ဆက်နွှယ်မှုရှိနေသည်။

ထိုအာဏာရှင်အစိုးရများ နိဂုံးချုပ်ပုံနှင့် ဒီမိုကရေစီအလားအလာများကို အခြေအနေ ပေးလာပုံကိုလွှမ်းမိုးသည့်နည်းလမ်းပေါင်းများစွာသည်အာဏာရှင်အစိုးရတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကြုံရပုံချင်းမတူပေ။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု နောက်ခံအမျိုးမျိုး၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှု အမျိုးမျိုး၊ ဒေသတွင်းသစ္စာခံအမျိုးမျိုး၏ သစ္စာစောင့်သိမှုကိုရယူနိုင်စွမ်း၊ အာဏာရှင်များ က ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်နယ်နိမိတ်ကိုထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းတို့အပေါ်မူတည်၍ အာဏာရှင်စနစ် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကွဲပြားသည်။ ထိုကွဲပြားမှုများသည် စပိန်၊ တောင်အာဖရိက၊ ဂါနာ၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများတွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို သိသိသာသာ လွှမ်းမိုး ခဲ့သည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင် သီးခြားရှိနေသည့် ဒေသများနှင့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အုပ်စု များက ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့်သယံဇာတခွဲဝေမှုတို့ကို ပိုမိုရရှိရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။

အနိမ့်ဆုံးအဆင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အင်အားကြီးသော အုပ်စုများအတွက်ဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအောင်မြင်အောင်လုပ်ခြင်း၊ လူမှုဖူလုံရေးကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊ နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံသားတို့အား လိုအပ်ချက်များဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းအားကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ပေးရာတွင် လက်ခံနိုင်သည့်အတိုင်းအတာအထိ အောင်မြင်သော အာဏာ ရှင်အစိုးရပေါင်းများစွာရှိသည်။ အောင်မြင်အောင်မလုပ်နိုင်သည့် အာဏာရှင်အစိုးရ များလည်းရှိသည်။ လက်ခံနိုင်သည့်အတိုင်းအတာအထိ အောင်မြင်သော အစိုးရများထံမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ဆိုးရွားစွာကျရှုံးခဲ့သည့် အစိုးရများထံမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ သည် ကွဲပြားသောလမ်းကြောင်းများအတိုင်းသွားကြပြီး အတိုက်အခံအင်အားစုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့်အစိုးရ၏ နှိုင်းရပါဝါက ထိုလမ်းကြောင်းများကိုပုံဖော်သည်။ နိုင်ငံသား တို့ ၏လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း (citizen security) နှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု တို့ပေးအပ်ရာတွင် တည်ဆဲအာဏာရှင် အစိုးရ၏အများသိပြီးသား အောင်မြင်မှုက ဘရာဇီး၊ ချီလီနှင့် စပိန်တို့မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည့် သာကေရှိ သည်။

စစ်တပ်၊ရဲ၊ ထောက်လှမ်းရေးနှင့် အခြားလုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ပြည်သူလူထု၏ ထောက်ခံမှုရေချိန်နှင့် ထိုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပညာသည်ဆန်သော စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့ပေါင်းစည်းမှုရှိခြင်း အတိုင်းအတာကလည်း ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုများ ကိုပုံဖော်သည်။ အခြားနိုင်ငံများနှင့်နှိုင်းစာလျှင် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် များနှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အရပ်ဘက်အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ ခိုင်မာအားကောင်းမှုကလည်း အသွင်ကူးပြောင်းမှုများဖြစ်ပေါ်လာရန် အခြေအနေပေး သည်။ ချီလီနှင့်ဘရာဇီး အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် ရှိပြီးသားနိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ အစဉ်အလာများကို ပြန်လည်ရရှိလာခြင်းနှင့် ယင်းတို့တစ်စိုက် မတ်မတ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် လွယ်ကူချောမွေ့ခဲ့သည်။ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဂါနာ၊

မက္ကဆီကိုနှင့် စပိန်နိုင်ငံများတွင် ကြိုတင်ရှိထားပြီးသား အခြေခံဥပဒေ သို့မဟုတ် ဥပဒေ စံနှုန်းများ၊ ကွန်ရက်များသည်လည်းရေးပါခဲ့သည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် လတ်တလောဖြစ်ပေါ်သည့် အကြမ်းဖက်မှုအတွေ့အကြုံ၊ ဖိနှိပ်မှုနှင့်/သို့မဟုတ် အဂတိလိုက်စားမှုတို့ကို ဆက်ဆုပ်ရုံရှာမှု သို့တည်းမဟုတ် အတိတ်ကာလမှ တန်ဖိုးထားခံရသော ဝိသေသများကို ပြန်လည်တမ်းတမှုတို့သည် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို ရိုက်ခတ်မှုရှိခဲ့သည်။

အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၊ ဘာသာရေးအသိုင်းအဝိုင်းများ၊ ကျောင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၊ အမျိုးသမီးအစုအဖွဲ့များ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ (CSOs) ၏ ထင်ရှားသော အရည်အသွေးများနှင့် နှိုင်းရအားသာချက်များကလည်း အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အနည်းနှင့်အများ လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အာဏာရှင်အစိုးရ၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ စီးပွားရေးနယ်ပယ်များ၏ ဆက်စပ်မှုရှိနေပုံကလည်း အရေးကြီးသည်။ တောင်အာဖရိက နိုင်ငံမှ အာဖရိကအမျိုးသားကွန်ဂရက် (ANC)၊ ချီလီနိုင်ငံမှကန့်ကွက်မဲပေးရေး ညွှန်ပေါင်းလှုပ်ရှားမှုနှင့် နောင် ပေါ်လာသည့် Concertación ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့၊ စပိန်နိုင်ငံမှ ဆိုရှယ်လစ်ပါတီ (PSOE) နှင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီ (PCE)၊ ပိုလန်နိုင်ငံမှ Solidarity သမဂ္ဂလှုပ်ရှားမှုနှင့် အခြားပါတီများအပြင် အခြားနိုင်ငံများမှ CSO များနှင့်နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများသည် အာဏာရှင်အစိုးရများကို ဖိအားပေးရန် စည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုများကို အထောက်အကူပြုခဲ့ကြသည်။ အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုနှင့်ယင်း၏ဦးဆောင်မှုကို စနစ်တကျထောက်ခံမှု ပိုမိုကျယ်ပြန့်လေလေ အာဏာရှင်အစိုးရနှင့်ထုတ်မပြောသော သို့မဟုတ် အများသိဖြစ်သော အရေးကြီးသဘောတူလိုက်လျောမှုများရရှိရန် ပိုပြီးဖြစ်နိုင်ချေရှိလေလေဖြစ်သည်။

- ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုများထဲမှအချို့သည် အတိုက်အခံအင်အားစုများနှင့် အာဏာရှင်အစိုးရ၏ အဆင့်မြင့်ရာထူးရှိသူ အစုအဖွဲ့များကြားတွင် အပြန်အလှန်နီးစပ်ပတ်သက်မှု လောက်ဖြင့်လည်း စတင်ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ထိုသို့သောအသွင်ကူးပြောင်းမှုစတင်ခြင်းများကို ဘရာဇီး၊ စပိန်၊ မက္ကဆီကို၊ ပိုလန်နှင့် ဂါနာနိုင်ငံတို့တွင် တွေ့ရသည်။ တစ်ဖက်တွင် အောက်ခြေတွင်စုဖွဲ့လုပ်ကိုင်လာသည့် လူထုစည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုမှ ဖိအားများကို အာဏာရှင်အစိုးရက အဓိကထားတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများအား ပိုလန်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ချီလီ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ တောင်အာဖရိကတို့တွင်တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။ တည်ဆဲအစိုးရနှင့် အတိုက်အခံတို့၏ အင်အားစုများကြားထုတ်မပြောသော သို့မဟုတ် အများသိဖြစ်သော စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် စပိန်၊ ဘရာဇီး၊ တောင်အာဖရိက၊ ချီလီ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မက္ကဆီကိုနှင့် ပိုလန်နိုင်ငံများတွင် သူနည်းသူဟန်ဖြင့် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင် နောင်တစ်ချိန် နိုင်ငံရေးသဘောတူညီချက်များသို့ ဦးတည်သွားခဲ့သည့် စီးပွားရေးမူဝါဒဆိုင်ရာ မွန်ကိုလာပဋိညာဉ်ကဲ့သို့ အီလစ်လူတန်းစားများကြား တရားဝင်သဘောတူညီချက်များပါဝင်သည့်အသွင်ကူးပြောင်းမှု တစ်ခုစနစ်ဆုံလည်းရှိသည်။

- ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုအားလုံးသည် ပြည်တွင်းအင်အားစုများနှင့် ပြည်တွင်းရှိလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ရလဒ်များဖြစ်သည်။ သို့သော် ကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံတကာ နောက်ခံအခြေအနေနှင့် နိုင်ငံပြင်ပမှ အရေးပါသူအချို့တို့ကလည်း သူတို့နည်းသူတို့ဟန်ဖြင့် ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ တိမ်းညွတ်မှုများ၊ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးနေသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်များ၊ ရှေးကတည်းက အခိုင်အမာရှိခဲ့သည့် ဒီမိုကရေစီများနှင့် ချိတ်ဆက်မှုများသည်လည်း ဆက်စပ်ပတ်သက်လျက်ရှိသည်။ တိုင်းပြည်တစ်ခုချင်းစီ၏ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအတွင်းသို့ ပေါင်းစည်းခြင်း အတိုင်းအတာနှင့် သဘောသဘာဝကလည်း ဆက်စပ်ပတ်သက်လျက်ရှိသည်။⁵ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၊ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာအင်စတီကျူးရှင်းများ၊ NGO များ၊ စီးပွားရေး၊ အလုပ်သမားနှင့်မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်ပသို့အကြောင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် လွင့်စင် ရောက်ရှိသွားသည့် အသိုက်အဝန်းများအပါအဝင် ပြင်ပမှမူဝါဒရေးရာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများသည်လည်း အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို သက်ရောက်မှုရှိသည်။ တိုင်းပြည်အများစုတွင် နိုင်ငံကို စွန့်ခွာထွက်ပြေးရသည့်အချိန်၌ကြုံခဲ့ရသော နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ပြည်ပအတွေ့အကြုံနှင့်အယူအဆများ၊ အဆက်အသွယ်များက အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသည်ကို ကာဒိုဗို၊ လာဂိုဝ်၊ မက်ဘီကီနှင့် ဟာဘီဘီတို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် တွေ့ရှိရသည်။

(အသွင်ကူးပြောင်းမှုအားလုံးမဟုတ်သော်လည်း) အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ရှေ့ကရှိခဲ့ပြီးသား အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏အတွေ့အကြုံများမှနေပြီး နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အခြားသောပူးပေါင်းပါဝင်သူများက လေ့လာနည်းမှီးကြခြင်း၊ နိုင်ငံတကာနှင့်အယူအဆများ နီးနှောဖလှယ်ခြင်းများလုပ်ဆောင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ တောင်အာဖရိကတွင် ANC ၏တွေးပုံခေါ်ပုံကို တန်ဇန်နီးယားသမ္မတ ဂျူလီယက်စ် နီရီရီ၏အခြေခံဥပဒေသစ်တည်ဆောက်ရာတွင် အကြံပြုချက်က မည်သို့မည်ပုံလွှမ်းမိုးမှုရှိခဲ့သည်ကို တောင်အာဖရိက သမ္မတအမ်ဘီကီက အထူးပြုပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင်ဖွဲ့စည်းမှုတွင် ချီလီ၏အတွေ့အကြုံက တောင်အာဖရိက၏ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလ တရားမျှတမှုရရှိရေး တောင်အာဖရိက နိုင်ငံ၏လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် အချက်အလက်များပေးအပ်ခဲ့ပုံကိုလည်း အမ်ဘီကီက အထူးပြုပြောခဲ့သည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊ရဲနှင့် ထောက်လှမ်းရေးများကို ချီလီနိုင်ငံသားများ မည်သို့မည်ပုံကိုင်တွယ် ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို စပိန်သမ္မတ ဂွန်ဇာလက်၏အကြံပြုချက်သည် မည်သို့မည်ပုံအရေးပါသည်ကို ချီလီသမ္မတ လာဂိုဝ်က မှတ်ချက်

5 ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ပြည်ပနိုင်ငံများ၊ ပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာထားသည့်အခြေများဖတ်ရှုလိုလျှင် Stoner, K. and McFaul, M., *Transitions to Democracy: A Comparative Perspective* [ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှု နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 2013). ကိုဖတ်ပါ။

ပြုခဲ့သည်။ ချက်ကိုစလိုဗက်ကီးယားနှင့် ဟန်ဂေရီကို ဆိုဗီယက်ကျူးကျော်မှုသည် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ယာရှဇ်စကီနှင့် ပိုလန်အတိုက်အခံများ၏ လုပ်ပုံကိုင်ပုံများကို မည်သို့သက် ရောက်မှုရှိခဲ့သည်ကို ပိုလန်ဝန်ကြီးချုပ် မာဇီယွဲဗ်စကီနှင့် သမ္မတ ခွာညွဉ်စကီတို့နှစ်ဦးစလုံး က ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့ကြသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့်ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြား စစ်အေးပြိုင်ဆိုင်မှု၊ စစ်အေး နိဂုံးချုပ်မှုတို့သည် ဤစာအုပ်ပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအားလုံးကို လေးနက်စွာသက်ရောက် မှုရှိခဲ့သည်။ ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများအား လုံးတွင် နိုင်ငံတကာမှ မူဝါဒရေးရာလှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်သူများသက်သက်ဖြင့်သာ မပြီးပြတ်ဘဲ အာဏာရှင်အစိုးရကို ပြည်ပက ထောက်ခံအားပေးမှု ရုပ်သိမ်းလိုက်ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းအတိုက်အခံဆောင် ရွက်သူများကို နိုင်ငံတကာက အားဖြည့်ထောက်ကူမှုတို့သည် ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှု အားလုံးတွင် တကယ်ပင်အရေးကြီးလှသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာအရာ၊ သမိုင်းကြောင်းအရာ၊ နောက်ခံအခြေအနေအရ ဖြစ်ပျက်မှုများ သက်သက်က အာဏာရှင်စနစ် ဘယ်အချိန်တွင် ဘယ်ပုံဘယ်နည်းအဆုံးသတ်မည်ကို၊ ဒီမိုကရေစီကို မည်သို့မည်သို့မည်ပုံ တည်ဆောက်မည်ဆိုသည်ကိုတော့ အဆုံးအဖြတ် မပေးပါ။ အစိုးရများ၊ ပါတီများ၊ လှုပ်ရှားမှုများတွင်ပါဝင်သည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ က လူကြိုက်မများလှသည့် ရွေးချယ်စရာများထဲမှသေရေးရှင်ရေး ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရလေ့ရှိသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ကျွမ်းကျင်မှုရော ကံဖေးမမှုကပါ စကားပြော သည်။

အဆိုပါနိုင်ငံကိုးနိုင်ငံစလုံးတွင် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများအားလုံး သည် အခြေခံဥပဒေအရအုပ်ချုပ်သည့် ဒီမိုကရေစီများသို့ ဦးတည်သွားခဲ့သည်။ ပုံမှန် ကျင်းပသည့် အများအားဖြင့်လွတ်လပ်ပြီး လက်သင့်ခံနိုင်လောက်သည့် တရားမျှတမှုရှိ သော ရွေးကောက်ပွဲများဖြင့် စနစ်တကျကျင့်သားရအောင်လုပ်ထားသည့် ထိုဒီမိုကရေစီ စနစ်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ပီပြင်စွာထိန်းချုပ်ကန့်သတ်မှုများနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် စုရုံးခွင့်၊ တစ်ဦးချင်းလွတ်လပ်ခွင့်များအပါအဝင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို လက်တွေ့ကျကျအာမခံမှုများအားပေးပေးပြီး ကျင့်သားရ အောင်စနစ်တကျလုပ်ထားသည့်ဒီမိုကရေစီများသို့ ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကဦးတည် သွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁶ ထိုရောက်ရှိပြင်သည့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး၏ ဒီဂရီ သို့မဟုတ်

6 ဤနှစ်များအတွင်း အခြားအသွင်ကူးပြောင်းမှုများက ကွဲပြားခြားနားသော ရလဒ်များကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ထိုရလဒ် များထဲတွင် ဒီမိုကရေစီလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ကြီးလေးစွာဆက်လက်ချိုးဖောက်မှုများဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သော ရွေး ကောက်ပွဲများကို ပေါင်းစပ်ကျင်းပသည့် အာဏာရှင်စနစ်တစ်ဝက်ကျင့်သုံးသည့် အစိုးရများ၊ မျိုးစပ်အစိုးရများ၊ နောက် ကြောင်းပြန်သွားခဲ့ရသည့် ဒီမိုကရေစီမစုံလင်သော အလွန်မတည်မငြိမ်ဖြစ်သည့် အစိုးရများကိုလည်း ထွက်ပေါ်လာစေခဲ့ သည့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများဖြစ်သည်။ Levitsky, S. and Way, L.A., *Competitive Authoritarianism: Hybrid*

သဘောသဘာဝ (သို့မဟုတ် ယင်းကိုကန့်သတ်မှုများ) နှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် အရေးကြီး ကိစ္စရပ်များသည် ထိုနိုင်ငံအချို့တွင်ရှိနေသေးသော်လည်း နိုင်ငံကိုးနိုင်ငံစလုံးတွင် အခြေခံ ဒီမိုကရေစီအင်စတီကျူးရှင်းများက နေရာတကျရှိနေပြီဖြစ်သည်။ မျိုးဆက်တစ်ဆက် (သို့မဟုတ်ထို့ထက်ပိုကြာသည့်ကာလ) အတွင်းအခြေခံဥပဒေအရအုပ်ချုပ်သည့် နောက်ကြောင်းမပြန်ခဲ့သော ဒီမိုကရေစီများကို အောင်အောင်မြင်မြင်ရရှိအောင် ထိုကိုးနိုင်ငံ စလုံးကလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ပင်လျှင် ထိုသမိုင်းဝင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို လမ်းညွှန်ပေးခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ လွန်စွာအသုံးတည့်သည့် သင်ခန်းစာများရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုရခြင်းဖြစ်သည်။

ဒီမိုကရေစီသို့ အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုလုပ်ခဲ့သည့် ထိုနိုင်ငံကိုးနိုင်ငံ၏ အခြေအနေအမျိုးမျိုးနှင့် လားရာလမ်းကြောင်းအမျိုးမျိုးကိုထောက်ရှုမည်ဆိုပါက ထိုသို့သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုများအတွက် ‘အကောင်းဆုံးသောကျင့်စဉ်များ’ ၏ ‘အားလုံးနှင့် ကိုက်ညီသော’ နမူနာပုံစံ သို့မဟုတ် နားလည်လွယ်သော လက်စွဲဟူ၍တစ်ခုမျှ ရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် အဆိုပါအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို ပုံဖော်ခဲ့ကြသည့် ခေါင်းဆောင်များထံမှအများကြီးသင်ခန်းစာယူနိုင်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်ရပ်တိုင်းတွင် တကယ်ပင်ထွက်ပေါ်လာသည့် အဓိကအရေးကိစ္စများကို ထိုခေါင်းဆောင်များက မည်သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည်၊ သိမြင်နားလည်သည်ဆိုသည်ကို လေ့လာစူးစမ်းခြင်း၊ ထုတ်ဖော်ခြင်း တို့ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် အများကြီးလေ့လာသင်ယူနိုင်ပေသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏ထပ်ပြန်တလဲလဲဖြစ်ပေါ်တတ်သော စိန်ခေါ်မှုများ

သိသာထင်ရှားစွာပေါ်ထွက်လာသည့် ကျယ်ပြန့်သောစိန်ခေါ်မှုအပေါင်းအစု လေးခုရှိပါသည်။ ယင်းတို့မှာ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအတွက် ပြင်ဆင်ကြခြင်း၊ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးအဆုံးသတ်ခြင်း၊ အာဏာလွှဲပြောင်းခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းနှင့် ယင်းကိုစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ထွန်းသစ်စ ဒီမိုကရေစီကို တည်ငြိမ်အောင်လုပ်ခြင်းနှင့် အသားကျအောင် စနစ်တကျလုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိုစိန်ခေါ်မှုများသည် ဖြောင့်ဖြူးသည့်ပုံစံဖြင့် သို့မဟုတ် အခြေခံကျကျကာလစဉ်အတိုင်း ပေါ်ပေါက်လာခြင်း မဟုတ်ပေ။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုးခုစလုံးတွင် ယင်းစိန်ခေါ်မှုများ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး အနာဂတ်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ယင်းစိန်ခေါ်မှုများထပ်ဖြစ်လာဖွယ်ရှိနေသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုအတွက်ပြင်ဆင်ကြခြင်း

အာဏာရှင်စနစ်ကို အဆုံးသတ်ရန်ကြိုးပမ်းကြသည့် ပြည်တွင်းအင်အားစုများသည်

Regimes after the Cold War [ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် အာဏာရှင်စနစ်: စစ်အေးခေတ်နောက်ပိုင်း မျိုးစပ်အစိုးရများ] (New York: Cambridge University Press, 2010). တွင်ကြည့်ပါ။

အာဏာရှင်အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်ရေးစွမ်းရည်ကို စိန်ခေါ်ရန်နှင့် တိုင်းပြည်အာဏာအတွက် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သော အလားအလာရှိသည့် ပြိုင်ဘက်များဖြစ်လာရန် ထောက်ခံအားပေးမှု၊ ကျိုးကြောင်းခိုင်လုံမှု၊ တရားဝင်မှုနှင့်အခြား အထောက်အပံ့များ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရဖို့ မဖြစ်မနေလိုအပ်လေ့ရှိသည်။ အချို့အသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ထွက်ရပ်လမ်းမဟာ ဗျူဟာကို လွယ်ကူချောမွေ့စေမည့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တစ်ဦးကို လိုအပ်သည်ဟု သဘောပေါက်နားလည်သော အာဏာရှင်အစိုးရအတွင်းကလူများအတွက်ယင်းပြည်တွင်းအင်အားစုများသည် အလုပ်ဖြစ်မည့် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများဖြစ်လာရပေမည်။ တခါတရံတွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ထောက်ခံအားပေးလိုသည့် နိုင်ငံတကာမှ မူဝါဒရေးရာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများအတွက် ယုံကြည်ကိုးစားနိုင်သည့်သူများလည်း ဖြစ်စေရမည်။ ထိုရည်မှန်းချက်များကို အောင်မြင်အောင် လုပ်ခြင်းသည် အာဏာရှင်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်နေသူများကြားတွင် ရည်မှန်းချက်များ၊ မဟာဗျူဟာများ၊ နည်းဗျူဟာများ၊ခေါင်းဆောင်မှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အလေးအနက်သဘောထားမတိုက်ဆိုင်မှုများကို ပေါင်းကူးပေးခြင်းလိုအပ်တတ်သည်။ အာဏာရှင်အစိုးရကို ရင်ဆိုင်ရန် အလို့ငှာ ကြီးကျယ်သည့်ကွဲပြားခြားနားမှုများကို အဖြေထုတ်နိုင်ဖို့ အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်နေသော အတိုက်အခံအုပ်စုများကို နားချရသည်မှာမလွယ်လှပါ။ အာဏာရှင်စနစ်ကိုဖြုတ်ချနိုင်စွမ်းရှိပြီး ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးများကို အခိုင်အမာစောင့်ထိန်းမှုရှိသည့် ကျယ်ပြန့်သောညွှန်ပေါင်းတည်ဆောက်ခြင်းသည် အတိုက်အခံအတွင်း စိတ်ဝမ်းကွဲမှုများကိုကျော်လွှားရန် လုံ့လဝီရိယရှိရှိဖြင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုလိုပေသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် အာဏာရှင်အစိုးရအတွင်း တိမ်မြုပ်နေသော သို့မဟုတ် သိသာသောစိတ်ဝမ်းကွဲမှုများကိုနားလည်ပြီး အကျိုးရှိအောင်အသုံးပြုဖို့ လိုပေသည်။ အတိုက်အခံကိုစုစည်းရန်နှင့် တည်ဆဲအာဏာရှင်အစိုးရကိုပြိုကွဲအောင်လုပ်ခြင်းကိုသိနားလည်ခြင်းသည် အထက်တွင်ဆွေးနွေးခဲ့သည့် ကာဒိုဆို (ကြံ့ခိုင်ရသော) သာဓကအတိုင်း အသွင်ကူးပြောင်းမှုများစွာ၏ ဗဟိုချက်တွင်ရှိနေလေသည်။ စစ်တပ်ကိုဖယ်ရှားရန်မဟုတ်၊ စစ်တပ်၏ထွက်ရပ်လမ်းရှာဖွေသည့်ဖြစ်စဉ်ကို ပံ့ပိုးကူညီပေးရန်သာဖြစ်သည်ဟူသည့် ၎င်း၏ပင်မ မဟာဗျူဟာကို ကာဒိုဆို (ဘရာဇီးသမ္မတဟောင်း) က အလေးအနက်ပြောခဲ့သည်။

အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးကိုအဆုံးသတ်ခြင်း

အာဏာစွန့်လွှတ်ခြင်းသည် မလိုလားအပ်သော ကြီးလေးသည့်အကျိုးဆက်များကို ရှောင်လွှဲရန် တစ်ခုတည်းသောနည်းလမ်းဖြစ်သည်ဟု အာဏာရှင်အစိုးရအတွင်းရှိ အရေးကြီးသော အစုအဖွဲ့တစ်ခုလောက်က မမြင်မချင်း ၎င်းတို့အာဏာစွန့်လွှတ်လေ့မရှိပေ။ ထိုကြီးလေးသည့် အကျိုးဆက်များထဲတွင် အများပြည်သူ၏ထောက်ခံမှု ဆိုးရွားစွာကျဆင်းခြင်း၊ မြို့ရွာများတွင်အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်တပ်များသူတလူ ငါတစ်မင်းဖြစ်ကုန်ခြင်း၊ စီးပွားရေးချွတ်ခြုံကျခြင်း၊ နိုင်ငံတကာမှ အဖက်မလုပ်တော့ခြင်း၊ တိုင်းပြည်၏ပိုင်နက် နယ်မြေပြိုကွဲရန်ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိလာခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ စစ်ဘက်ကျရုံးမှု၏ အရှက်တကွဲအကျိုးနည်းဖြစ်ရ

ခြင်း၊ စီးပွားရေးကျဆင်းမှု သို့မဟုတ် ရွေးကောက်ပွဲတွင်ခွက်ခွက်လန်အောင်ရှုံးခြင်းတို့သည် အာဏာရှင်အစိုးရ တစ်ရပ်၏ကယ်ပေါက်ကို နှောင့်နှေးသွားစေလေ့ရှိသည်။ အာဏာရှင် အစိုးရ၏အစုအဖွဲ့များက အတိုက်အခံ၏ဒီမိုကရေစီအတွက် တောင်းဆိုမှုများကို သည်းခံလိုက် လျော့ခြင်း သို့တည်းမဟုတ် အားပေးထောက်ခံခြင်းများပြုသည့်အခါမှသာလျှင် ကယ်ပေါက်ကို နှောင့်နှေးစေသည့် တအုံ့နှေးနှေးဒဏ်ရာများက ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆီသို့ ဦးတည် သွားလေ့ရှိသည်။

အာဏာရှင်အစိုးရအတွင်း ထိုသို့သောအင်အားစုများက အသွင်ကူးပြောင်းမှုသို့လမ်းဖွင့် ပေးစေနိုင်သည့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကို အတိုက်အခံအင်အားစုများက ရုပ်လုံးဖော်ပေးကြရ မည်။ ယခင်အုပ်စိုးသူများနှင့် သူတို့ကိုအဓိကထောက်ခံသူများအား စုပြုံပြီးလက်စားချေခြင်းမျိုး ကို လုပ်ဆောင်မည်မဟုတ်ကြောင်း (ပြောင်းလဲမှုလို လားသည့်အာဏာရှင်အစိုးရအတွင်းက) ထိုအင်အားစုများကို စိတ်ချလက်ချရှိအောင်လုပ်ဖို့လိုသည်။ ရှိပြီးသားပါဝါဗဟိုချက်မများ၏ စီး ပွားရေးနှင့်အခြားအကျိုးစီးပွားများကို လေးစားသည့်အထာထားမည်ဖြစ်သော်လည်း ပြောင် ကျကျ အကတ်လိုက်စားမှုနှင့် အလွန်အမင်းအခွင့်ထူးခံမှုများကိုတော့ လက်သင့်ခံမည်မဟုတ် ကြောင်း ထိုအင်အားစုများကို အသေအချာပြောပြထားရမည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသူအသစ် များ အာဏာရယူသည်နှင့် ယခင်အုပ်စိုးသူလူတန်းစားသစ်များ၏ တစ်ဦးချင်းရပိုင်ခွင့်များကို ဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးမည်ဆိုသည်ကို အသေအချာပြောပြထားရမည်။ သို့သော် အာဏာရှင်အစိုးရကိုတိုက်ပွဲဝင်ရန် ကြီးမားသောအန္တရာယ်ကိုမမူခဲ့ကြသည့် အချိန်ကြာမြင့်စွာ အပယ်ခံဖြစ်ခဲ့သည့် အတိုက်အခံအင်အားစုများ၏ ပြင်းပြသည့်ဆန္ဒများကို နားလည်နိုင်သော် လည်း ယင်းဆန္ဒများနှင့် အာဏာရှင်ဟောင်းများကို အာမခံပေးမှုများအကြားတွင် ကြားချရေး မှာမူမလွယ်လှပါ။ ဖြစ်အောင်တော့ ရင်ကြားစေနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ရင်ကြားစေအောင်လုပ်ခြင်း သည် တည်ဆဲအစိုးရများနှင့် အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုနှစ်ခုစလုံးမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုခေါင်း ဆောင်များအတွက် မလွှဲမရှောင်သာကိစ္စဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပြီး ဖြစ်နိုင်ချေလည်းရှိသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်းမှုလုပ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း

အောင်မြင်သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အပြန်အလှန် ယှက်နွယ်နေလေ့ရှိသော တင်းမာမှုများနှင့် အကျပ်အတည်းပေါင်းခြောက်များစွာကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သည်။ အာဏာရသွားသည့်သူများက အရပ်ဘက်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုကို မြေ တောင်မြှောက်ပေးခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုနိဂုံးချုပ်စေခြင်းတို့ကို လုပ်ရမည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်း တွင် အတိတ်တုန်းက ဖိနှိပ်မှုများတွင်ဗဟိုချက်မှပါဝင်ခဲ့ကြသည့် သူအချို့အပါအဝင် လုံခြုံ ရေးနှင့် ထောက်လှမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များအားလုံးသည် ယခုအချိန်မှစပြီး ဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ ဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်ပြီး အသစ်တက်လာသော အရပ်သားအစိုးရ၏ ထိန်းကွပ်မှုကိုခံယူရ မည်ဖြစ်သည်ကို သေချာအောင်ပြောထားရမည်။

အရပ်သားအစိုးရသစ်သည်ပြည်တွင်းမှယုံကြည်မှုကိုနှိုးဆော်တိုက်တွန်းပေးရမည်ဖြစ်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားဝင်မှုကိုရရှိအောင်လုပ်ရမည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအများစုတွင် ထို သို့လုပ်ဆောင်ရာ၌ မဲဆန္ဒရှင်အများစု၏ အလိုဆန္ဒကိုမှတ်တမ်းတင်ထားကာ လေးစားမှုရှိ ကြောင်း သေချာစေရန် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပေါ်ထွက်လာအောင်လုပ်ဆောင် ခြင်းပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် (ထွက်တော်မူ နန်းကစွာတော့မည့် အာဏာရှင်အစိုးရနှင့်ပတ်သက် သည့် သူ့အချို့အပါအဝင်) အဓိကကျသည့် နိုင်ငံရေးလူနည်းစုများ ကိုယ်စားပြုခွင့်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏အကျိုးစီးပွားများကိုလည်း ဥပဒေနှင့်အညီအကာအကွယ်ပေးမည်ဆိုသည်ကိုပါအာမခံ ပေးခြင်းပါဝင်သည်။

တတိယလိုအပ်ချက်မှာ အသစ်တက်လာသည့်အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များသည် နိုင်ငံရေးနှင့်လုပ် နည်းလုပ်ဟန်ပိုင်းအရ ၎င်းတို့၏အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်သစ်များအတွက် စနစ်တကျပြင်ဆင် ထားပြီးဖြစ်သည်ကို သေချာစေရမည်။ လိုအပ်သော သင်တန်းများနှင့်စွမ်းရည်များ လေ့လာ ဆည်းပူးခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးစွမ်းရည်ရှိပြီးသား အစိုးရအရာရှိများကို သိမ်းသွင်းခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ယခင်အစိုးရလက်ထက်က တာဝန်ရှိသူအချို့ကို ဆက်လက်ခန့်အပ်ခြင်းကဲ့သို့ လုပ်ဆောင် ချက်များဖြင့် ဝန်ထုလက်၊ မာဖီယာဝင်စကို၊ အမ်ဘီကီတို့ အလေးထားပြောခဲ့ကြသည့်အတိုင်း စနစ်တကျပြင်ဆင်သွားရမည်ဖြစ်သည်။ မာခရိုစီးပွားရေးမူဝါဒများမှာသည် လူမှုဝန်ဆောင်မှု ပေးအပ်ခြင်း၊ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလ တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေခြင်းတို့အထိ ကိစ္စရပ်များစွာတွင် အတိုက်အခံတို့ နှင့်မတူသည့်ရှုထောင့်များ၊ အရည်အချင်းများနှင့်ကျွမ်းကျင်မှုတို့ကို အုပ်ချုပ် ရေးလုပ်ငန်းတွင်လိုအပ်လာသည်။ ဖြစ်ရပ်များစွာတို့တွင် လုပ်ရင်းကိုင်ရင်း လေ့လာသင်ယူ သွားရသည့်သဘောသာဖြစ်သည်။

အတိုက်အခံမှဖြစ်လာသော အစိုးရများသည် အစိုးရဟောင်း၏လွှမ်းမိုးရန်ကြိုးစားမှုကို ဟန့်တားရင်း တစ်ဘက်တွင် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအဆင့်ဆင့်နှင့်ဆိုင်သော၊ တတ်သိ ပညာရှင်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ၊ လုံခြုံရေးနှင့်တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တစ်ဖက်ကမ်းခတ်ကျွမ်းကျင်မှု လိုအပ်ချက်တို့ကို မျှတအောင်လုပ်ရမည်။ အဆင့်ဆင့်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၊ လုံခြုံရေးနှင့်ရဲတပ်ဖွဲ့ များကို တိုင်းသူပြည်သားများအား ကြိုးကိုင်နေခြင်းမှ နိုင်ငံသားများကို အလုပ်အကျွေးပြုသူများ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပေးရမည်။ နောက်တစ်ဆင့်မှာ နိုင်ငံတော်အပေါ် နိုင်ငံသားများ၏ ယုံကြည် မှုဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင်ကြာမြင့်စွာနေခဲ့သော နိုင်ငံသား များသည် နိုင်ငံတော် (အစိုးရ) အား တရားမဝင်ပဲ ၎င်းတို့အပေါ်ရက်စက်ဖိနှိပ်သည့် ယန္တရား တစ်ခု အဖြစ်သာမြင်ခဲ့ကြရာမှာ နိုင်ငံတော်ကို စတင်လက်ခံယုံကြည်လာအောင် ဒီမိုကရေစီ အသွင်ပြောင်းအစိုးရက ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

ယခင်အစိုးရများက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံခဲ့ရသည့်သူများကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းပေးရာ တွင်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်တွန်းအားနှစ်ခုကို ထိန်းညှိဆောင်ရွက်ရခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ တစ်ဘက်

တွင်ယခင်အစိုးရများလက်ထက်ကလူ့အခွင့်အရေးအကြီးအကျယ်ချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်သူများ အားတာဝန်ခံစေခြင်း ပြုရမည်ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် (လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များအနက် အချို့သည် ထိုပြစ်မှုကျူးလွန်မှုများတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်) လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ သစ္စာစောင့်သိ မှုကို ထိန်းသိမ်းထားရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် ထိုလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် မှုခင်း၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ခွဲထွက်ရေးနှင့် ပုန်ကန်ထကြွရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ပီပီပြင်ပြင်ကိုင်တွယ်နိုင်သည်ဆိုသည်ကို နိုင်ငံသားများအား အသွင်ကူးပြောင်းမှုခေါင် ဆောင် များကအာမခံရမည်။ တစ်ချိန်က ခါးသီးသည့်ရန်သူများက ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် အပြန်အလှန် လက်ခံမှုဖြစ် ထွန်းလာစေရန်နည်းလမ်းများကို ခေါင်းဆောင်များကရှာဖွေရမည်။ ထိုသို့ရှာဖွေ ခြင်းမှာ မလွယ်လှပါ။

အသစ်တက်လာသည့်အစိုးရတာဝန်ရှိသူများသည် အရိုးစွဲနေသည့် အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သော်လည်း အရေးယူခံရလေ့မရှိသည့် အစဉ်အလာဆိုးကို အမွေခံရလေ့ရှိသည်။ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများနှင့်အခြားသူများကို တာဝန်ခံအောင်လုပ်နိုင်သည့် လွတ် လပ်သော သတင်းမီဒီယာနှင့် လွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် နှင့် အမှီအခိုကင်းပစ္စာအုပ်ချုပ်စီမံမှုတို့ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် တည်ထောင်ပေး ခြင်းတို့ကို အသွင်ကူးပြောင်းမှုခေါင်းဆောင်များကပြုလုပ်ပေးရန်လိုသည်။ အစိုးရသစ်၏ ဦး ဆောင်ဦးရွက်ပြုမှုများအားလုံးကို တားဆီးပိတ်ဆို့စေမည့် တစ်ချက်လွှတ်အာဏာ ဗဟိုချက်များ ဖန်တီးခြင်းကို ရှောင်ရှားအပ်သည်။

စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ အလုပ်အကိုင်ပေါများမှု၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကိုထိန်းချုပ်မှုတို့ အောင် မြင်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်လိုသလို အိမ်ယာ၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ အချိန်အကြာကြီး ချောင် ထိုးထားခဲ့သည့် ဆင်းရဲသားများ၏လိုအပ်ချက်ကိုဖြည့်ဆည်းရန် အစိုးရအသုံးစရိတ်များကို တိုးချဲ့ခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ရန်လိုသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းရာတွင် အခွင့်ထူးခံများကိုသာ လက်ဝါးကြီးအုပ်ခွင့်ပေးသည်ဟူသော စိုးရိမ်မှုများကို တိုးပွားလာစေခြင်းမရှိစေဘဲ ပြည်တွင်း ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အစိုးရက ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ဖို့လိုသည်။ အသစ်တက်လာသော အစိုးရများသည် မက်ခရိုစီးပွားရေးမူဝါဒများကို ပြည်သူလူထုထောက်ခံမှုရရှိဖို့ လိုအပ်လေ့ရှိ သည်။ ထိုမူဝါဒများသည် ရေရှည်အကျိုးခံစားခွင့်များထွက်ပေါ်လာစေရန်ရည်ရွယ်သော်လည်း ရေတိုတွင် အထိနာစေသည့် ပေးဆပ်ရခြင်းများနှင့် မရေရာမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုးခုစလုံးမှ ခေါင်းဆောင်များသည် ဈေးကွက်ကိုဦးတည်သော လုပ်နည်း လုပ်ဟန်များနှင့် နှိုင်းချိန်ချုပ်တည်းသော ငွေကြေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒများကိုကျင့်သုံးခဲ့ကြ သည်။ ထိုသို့ကျင့်သုံးမှုများသည် ကမ္ဘာ့အနှံ့ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာသည့် စီးပွားရေးတွင်လိုအပ်သည့် ကျင့်သုံးမှုများဖြစ်သည်ကို မူလကသိပ်တိမ်းညွတ်မှုမရှိသည့်သူများပင်လျှင် လက်ခံခဲ့ကြသည်။

တန်းတူညီမျှမှုရှိသည့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသည့် ခိုင်မာသောလူမှုရေးမူဝါဒများနှင့် ၎င်းတို့ကို ချိန်ထိုးကျင့်သုံးရမည်ကို လည်းလက်ခံကြသည်။

ထွန်းသစ်စီမံကိန်းကရေစီကို စနစ်တကျကျင့်သားရအောင်လုပ်ခြင်းနှင့် တည်ငြိမ်အောင်လုပ်ခြင်း

ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများ အခြေခိုင်လာသည်နှင့်အမျှ အခြားသောအခက်အခဲ အမျိုးအစားသစ်များကို နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များရင်ဆိုင်ရလေ့ရှိသည်။ နှစ်အနည်းငယ်အကြာ ဌာ ပြည်သူလူထုက စီးပွားရေးသို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ မျှော်လင့်တောင့်တမှုများကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် ဒီမိုကရက်တစ်ခေါင်းဆောင်များကို အပြစ်မြင်လာကြပြီး ဒီမိုကရေစီကိုပင် တခါတရံအပြစ်မြင်လာတတ်ကြသည်။ အာဏာရှင်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်ရာတွင် စည်းလုံးညီညွတ်ခဲ့ကြသည့် လှုပ်ရှားမှုများအစိတ်စိတ်အမွှာမွှာကွဲပြားသွားတတ်ပြီး အစိုးရများ အတွက် စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ သို့တည်းမဟုတ် အချင်းချင်းဘုတ်ကျီးမြှောက်၊ ကျီးဘုတ်မြှောက်လုပ်နေခြင်း၊ ကိုယ့်ဘာသာအဟုတ်ကြီးထင်ခြင်းအဖြစ်သို့အချိန်ကြာလာသည် နှင့်အမျှ ယိုယွင်းပျက်စီး သွားတတ်သည်။

အလားတူပင် အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး အတိုက်အခံအုပ်စုကို အကျိုးပြုရာတွင် အရေးပါခဲ့သည့် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များ၊ အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုများအပါအဝင် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် တခါတရံတွင် မှေးမှိန်သွားတတ်သည်။ သို့မဟုတ် အထက်မြက်ဆုံးနှင့် လက်တွေ့အကျဆုံးခေါင်းဆောင်အများစုက အစိုးရ သို့မဟုတ် ပါတီနိုင်ငံရေးသို့ဝင်ရောက်သွားပြီးနောက် အစွမ်းရောက်အုပ်စုများနှင့် အပြုသဘောလုံးဝမဆောင်သော အနှောက်အယှက်သမားများသာ မင်းမူပြီးကျန်ရစ်တတ်သည်။ ဤအခြေအနေများတွင် တက်ကြွလွတ်လပ်သော အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ်ထိန်းထားနိုင်ရန် မလွယ်လှပေ။ အစိုးရသစ်နှင့် အတိုက်အခံအင်အားစုအသစ်များ (ရဲဖန်ရဲခါတွင် ယခင်အစိုးရတာဝန်ရှိသူများပါဝင်သည်) ကြားတွင် အပြန်အလှန်အကျိုးရှိသောဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်သောလူမှုရေး အင်အားစုများနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ထိုသို့သောဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ခြင်းသည်တို့မှာ ထွေပြားသည်။ ထိုသို့တည်ဆောက်ရာတွင် အထူးသဖြင့် ခံစားနားလည်မှုရှိသော ရေရှည်အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသော တူရုချက်ရှိဖို့လိုသည်။

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူလေ့လာခြင်း

အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏ မရေရာသောအခြေအနေတစ်ခုချင်းစီတွင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုမလုံလောက်သောသတင်းအချက်အလက်များ သို့မဟုတ် မည်သည့်အကျိုးဆက်ဖြစ်လာမည်ကို အသေအချာမသိရသော အခြေအနေများအောက်တွင် မဖြစ်မနေချမှတ်ကြရသည်။⁷ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလနှင့် (နောင်မျိုးဆက်များမှအချို့က)

7 Guillermo O'Donnell နှင့် Philippe Schmitter တို့၏ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးမှ အသွင်ကူး

စိုးရိမ်မှုလွန်ကဲလှသည်ဟု ဝေဖန်ကြသည့် ညှိနှိုင်းသဘောတူမှုများကို အဆိုပါ ခေါင်းဆောင်များစွာတို့က ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ အမှန်စင်စစ်၎င်းတို့က ၎င်းတို့ကြံ့ရသည့် မရေရာ/စိုးထိတ်ရမှုများကိုအခြေခံ၍ အပေးအယူလုပ်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ အရပ်ဖက်-စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေး၊ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလတရားမျှတမှု၊ (အာဏာရှင်ဟောင်းများအတွက်) သီးသန့်ချန်ထားပေးသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကဲ့သို့ ပုစ္ဆာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ခက်ခက်ခဲခဲဆုံးဖြတ်ခြင်းများကို မည်သို့လုပ်ခဲ့ရသည်၊ အဘယ်ကြောင့်လုပ်ခဲ့ရသည်ကို အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလခေါင်းဆောင်များ၏ ဝန်ခံပြောကြားမှုများထဲတွင် အထင်အရှားတွေ့နိုင်သည်။^၈ နောက်ကြောင်းပြန်ခြင်းသို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို စိုးရိမ်မှုသည် ခေါင်းဆောင်များက အခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များ၊ စီးပွားရေးမူဝါဒများကိုရေးဆွဲသည့်နေရာတွင် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ အန္တရာယ်များ၊ မသေချာမရေရာမှုများ၊ ဆုံးဖြတ်ရခက်ခြင်းများကို မလွှဲမရှောင်သာ ကြံရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရှေ့မတိုးနောက်မဆုတ်အခြေအနေကို ကျော်လွှားထိုးဖောက်နိုင်သည့် ဆောက်ရွက်ချက်များလုပ်ရာတွင် ခေါင်းဆောင်များကို တကယ်တမ်းတားဆီးနိုင်ခြင်းမရှိပါ။

တစ်လှမ်းချင်းရှေ့ဆက်ခြင်း

(မသေချာသော်လည်း) ပိုပြီးကြီးကျယ်မည့် အလားအလာရှိသော အပြောင်းအလဲကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် တစ်လှမ်းချင်းလှမ်းရမည့် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကို ပစ်ပယ်ခြင်းထက် မဆိုစလောက် အခွင့်အလမ်းများကိုပင် အကျိုးရှိအောင်အသုံးပြုခြင်းသည် အရေးကြီးကြောင်း ကိုးနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များအားလုံးက ယုံကြည်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အန္တိမရည်မှန်းချက်များဆီသို့ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကို နှေးကွေးစေသည့်ခက်ခဲလွန်းသော အကန့်အသတ် များ ပပျောက်သွားစေလိုသည့် သို့မဟုတ် တစ်ကနေစရန် နည်လမ်းတစ်ခုကို စိတ်ကူးခြင်းထက် အဆိုးထဲမှအကောင်းကို တတ်နိုင်သမျှရှာဖွေရန်သာ အခိုင်အမာဆုံးဖြတ်ထားမှုကို ထိုခေါင်းဆောင်များက အလေးထားပြောကြသည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ် ချီလီလူထုဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ပါဝင်ခြင်းပြုမပြုနှင့် (မည်သည့်ဘောင်အတွင်းက ပါဝင်မည်) ဆိုသည်ကို အတိုက်အခံအုပ်စုအတွင်း အခြေအတင်ဆွေးနွေးမှုအကြောင်းအလွင်

ပြောင်းမှုများ လေ့လာချက်တွင် ထိုသို့သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏ ထူးခြားသောမရေရာမှုများ၊ ထိုမရေရာမှုများသည် 'စံကိုကိုင်နိုင်ရေး' မှ မည်သို့မည်ပုံကွာခြားသည်၊ ဘာကြောင့်ကွာခြားသည်ဆိုသည်ကို အလေးထားတင်ပြထားသည်။

O'Donnell, G. and Schmitter, P.C., *Transitions from Authoritarian Rule: Tentative Conclusions about Uncertain Democracies* [အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၊ မရေရာသည့်ဒီမိုကရေစီများကို ယာယီကောက်ချက်ချကြည့်ခြင်း] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 1986; republished with a new preface by Cynthia Arnson and Abraham F. Lowenthal, Johns Hopkins University Press, 2013). ကိုကြည့်ပါ။

၈ သီးသန့်နယ်ပယ်များသည် ယခင်အာဏာရှိလူစုများ ၎င်းတို့၏အခွင့်ထူးများထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အထူးလိုက်လျောပေးထားမှုများဖြစ်သည်။ ထိုလိုက်လျောပေးထားမှုများထဲတွင် စစ်ဘက်အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အသုံးစရိတ်ပမာဏများကို အာမခံခြင်း၊ တိုင်းပြည်စီးပွားရေး၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကို အချို့အုပ်စုများအား ထိန်းချုပ်ခွင့်ပေးခြင်း၊ ခန့်အပ်ခံပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ အရေးဆိုလှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့အစည်းများကို နိုင်ငံရေးအရ ကိုယ်စားပြုခွင့် အာမခံချက် ပေးခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

ကဆွေးနွေးခဲ့သည်ကို သာဓကအဖြစ် ကြည့်နိုင်သည်။ ထိုလူထုဆန္ဒခံယူပွဲသည် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပီနီချေးပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် အခြေခံဥပဒေအရ ကျင်းပခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းဆန္ဒခံယူပွဲ၏ တရားဝင်မှုကင်းမဲ့ခြင်းကို ဆက်ပြီးမရမကပြောမနေတော့ဘဲ အာဏာရှင် အစိုးရ၏ဥပဒေများထဲမှပင် အာဏာရှင်ကိုစိန်ခေါ်ရန်ကို အဲလွင်ကဆွေးနွေးခဲ့ခြင်းအား သာဓကအဖြစ်ကြည့်နိုင်သည်။ ၎င်း၏အယူအဆသည် နောက်ဆုံးတွင်အောင်ပွဲခံခဲ့ရသည်။ နောက်ထပ်တောင်းဆိုမှုအသစ်များအကြောင်းမပြောမီ 'လက်ရှိအကျပ်အတည်းက ရုန်းထွက်ဖို့' (ဆိုလိုသည်မှာ အားသာချက်နှင့်အခွင့်အရေးကိုအပြည့်အဝအသုံးချနိုင်စွမ်း) နှင့်ပတ်သက်ပြီး စပိန်ဝန်ကြီးချုပ် ဖိလစ် ဂွန်ဇာလက်စ် က သူနှင့်သူ၏လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များကို အကြံပြုခဲ့ပုံအကြောင်း ချီလီသမ္မတ လာဂိုဗ်က ပြန်လည်ပြောပြခဲ့သည်။ စစ်အစိုးရက ခွင့်ပြုမည်မဟုတ်သော တိုက်ရိုက်သမ္မတရွေး ကောက်ပွဲကို တောင်းဆိုနေမည့်အစား ၁၉၈၅ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် အစိုးရ၏စည်းမျဉ်းများအတွင်းမှပင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ရန် သူ၏တိမ်းညွှတ်မှုကို ဘရာဇီးသမ္မတဟောင်း ကာဒိုဆို က ရှင်းပြခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အကြီးအကျယ်ဝေဘန်ရှက်ချစ်ခဲ့ရသော အယူအဆဖြစ်သည်။

ပထမဆုံးအကြိမ် ပြည်လုံးကျွတ် ဒီမိုကရေစီရွေးကောက်ပွဲများမတိုင်မီ ပြဋ္ဌာန်းအခြေခံဥပဒေတစ်ခုအတွက် အခြေခံမူများကို နောင်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရမည့် ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်တွင် ဆွေးနွေးခြင်း၊ ပိုကောင်းအောင်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အတည်ပြုခြင်းတို့ လုပ်ရန် သဘောတူညီချက်အကြောင်းကို တောင်အာဖရိကသမ္မတဟောင်းများဖြစ်သည့် ဒီကလက်နှင့် အမ်ဘီကီတို့က ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲတိုးတက်မှုကိုအာမခံနိုင်ရန် ကွန်မြူနစ်များကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အများစုပေးခြင်း၊ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ယာရှူဇစ်ကိုကီ သမ္မတအဖြစ်အတည်ပြုခြင်းစသည့် အာမခံချက်များပေးရန် စည်းကမ်းချက်များဖြင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသည့် အနည်းငယ်လွတ်လပ်သော 'ပဋိညာဉ်ခံ'ရွေးကောက်ပွဲအတိုင်း ဆက်လုပ်သွားကြရန် သဘောတူညီချက်ကို ဗိုလ်ခန့်ကြီးချုပ်နှင့်သမ္မတဟောင်းများဖြစ်ကြသော မာဒီယွန်စကိုနှင့် ဇွာညွမ်စကိုတို့နှစ်ဦးစလုံးက အလေးအနက်ထားပြောခဲ့ကြသည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ဂါနာရွေးကောက်ပွဲကို သူ၏ပါတီက သပိတ်မှောက်ခြင်းကို ပယ်ချခဲ့ရသည့်အကြောင်းရင်းကို ဂါနာသမ္မတဟောင်း ကူးဇော်က ရှင်းလင်းပြောပြခဲ့သည်။ ၎င်းသမ္မတမဖြစ်မီ ရှေ့နှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း အာဏာရပါတီ PRI ကလက်ခံခဲ့ပြီး အတိုက်အခံပါတီ PAN ကအဆိုပြုသည့် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေများတွင် တစ်ဆင့်ချင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများပြုလုပ်ခြင်း၏ အရေးပါမှုကို ဘရာဇီးသမ္မတ ဇီဒီယိုက အလေးထားပြောပြခဲ့သည်။ ဇီဒီယိုသမ္မတဖြစ်ချိန်မတိုင်ခင်အထိ အာဏာရပါတီ PRI သည် တိုင်းပြည်အာဏာကိုစွန့်လွှတ်မည့်အလားအလာများကို လုံးဝမမြင်တွေ့ ခဲ့ရပေ။

အဓိကဦးစားပေး ရည်မှန်းချက်များ အချို့အဝက်သာ အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်သည့်အချိန်၊ ၎င်းတို့ကိုသက်ဆိုးမရှည်နိုင်ဟု အရေးပါသည့်ထောက်ခံသူများနှင့် မဲဆန္ဒနယ်များက အခိုင်အ

မာပြောဆိုနေကြချိန်တွင်ပင် အခွင့်သာသည့်နေရာတိုင်းတွင် ခြေကုပ်ရယူရန် ကိုးနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များက တစိုက်မတ်မတ်ဦးစားပေးခဲ့ကြသည်။ နှစ်လို့ဖွယ်ကောင်းသော်လည်း လက်တွေ့မကျသည့် အခြေခံမူများကို လိုက်နာနေခြင်းသို့မဟုတ် အောင်မြင်မှုရရေးရည်မှန်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်နေခြင်းထက် အမြင့်ဆုံးအောင်မြင်မှုမျှော်လင့်ချက်ကို စွန့်လွှတ်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ပိုမိုလက်တွေ့ကျပြီး နိုင်ငံရေးအရသတ္တိများစွာလိုအပ်သည်။

ဖိနှိပ်မှုကိုတိုက်ဖျက်ပြီး အခွင့်အလမ်းများအတွက် တွန်းအားပေးနိုင်ရန်အလို့ငှာ အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်များသည် ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများကို စည်းရုံးလုပ်ရှားခြင်း၊ တည်ဆဲ အခင်းအကျင်းနှင့်ဥပဒေများကို စိန်ခေါ်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးသဘောထားအမြင်ကွဲလွဲသူများကို နယ်နိမိတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ထောင်ချခြင်းတို့ကိုရှုံ့ချခြင်း၊ အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပတရားဝင်မှုကို တိုက်ဖျက်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်အပ်ပေသည်။ ၎င်းတို့၏ ရပ်တည်ချက်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေသည့် ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်များကိုလုပ်ရန်အတွက်တော့ ထိုအတိုက်အခံခေါင်းဆောင်များက အမြဲအသင့်ဖြစ်နေရသည်။ အတိုက်အခံဘက်တော်သားများအတွက်လည်းနေရာပေးလိုပြီး ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုလမ်းဖွင့်ပေးပြီး တပြိုင်နက်တည်းတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ၎င်းတို့၏ အမာခံထောက်ခံမှုများကို ဆက်ထိန်းထားရန် အာဏာရှင်အစိုးရအဖွဲ့အတွင်းက လက်ရှိတာဝန်ရှိသူများက နည်းလမ်းများရှာကြရသည်။ ထိုသို့နည်းလမ်းများရှာရာတွင် ထိုအာဏာရှင်အစိုးရတာဝန်ရှိသူများက စွန့်စားရန်လိုလိုလားလားရှိဖို့လိုသည်။ သာဓကအားဖြင့် ANC ပါတီနှင့်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများအတွက် သူ၏လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကိုထောက်ခံမှုရရန် လူဖြူသီးသန့် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးတောင်းဆိုပြီး ဒီကလပ် အနိုင်ရသွားခဲ့ခြင်းကိုကြည့်နိုင်သည်။ ဘက်နှစ်ဘက်စလုံးမှ ခေါင်းဆောင်များသည် နှစ်ဦးသဘောတူပြေငြိမ်းမှုများထွက်ပေါ်လာအောင်လုပ်ရန် တကယ့်စိတ်စေတနာနှင့် တစိုက်မတ်မတ်ဦးစားပေးမှုများကျင့်သုံးခြင်းကို ပေါင်းစပ်လုပ်ဆောင်ရမည်ဆိုသည်ကို မာရို ယွဲစ်စကီ၊ ဂွန်ဇာလက်၊ ဒီကလက်၊ အမ်ဘီကီ၊ ကာဒိုဆို၊အဲလွင်၊ လာဂိုဗ်တို့အားလုံးက ၎င်းတို့၏ရှုထောင့်အသီးသီးမှ အလေးထားပြောပြခဲ့ကြသည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်လာအောင်လုပ်ရခြင်းသည် တရားသေဆန်ရမည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာမဟုတ်ပါ။

မျှော်လင့်ချက်အပြည့်ရှိပြီး အားလုံးပါဝင်အောင်ဆောင်ရွက်ရမည်ဟူသော အမြင်လိုအပ်ခြင်း

အသွင်ကူးပြောင်းမှုသည် မည်သည့်အဓိပ္ပာယ်ဆောင်မည်ကို ကျယ်ပြန့်ပြီးမျှော်လင့်ချက်ရှိသောအမြင်ကို တစိုက်မတ်မတ်တင်ပြရန်လိုအပ်ချက်ကို ထိုခေါင်းဆောင်များအားလုံးက နားလည်ကြသည်။ တခါတရံ စိတ်ပျက်ဖွယ်အပေးအယူများလုပ်ရသည်မှန်သော်လည်း ခေါင်းဆောင်များက အထက်ပါအတိုင်းနားလည်မှုရှိကြသည်။ အတိတ်ကာလက နှစ်နာဆုံးရှုံးမှုများကို အလေးထားခြင်းထက် ရှေ့ဆက်ရမည့်နည်းလမ်းကို ၎င်းတို့က အလေးထားကြသည်။ ပိုပြီးလက်ငင်းကျသည့် အောင်မြင်မှုများအတွက် နှိမ့်ချမှုရှိသော ကတိကဝတ်များနှင့်ပေါင်းစပ်ပြီး

လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ နောင်ရေးအတွက် ခွန်အားသတ္တိပြည့်ဝသော အမြင်သည် အန္တရာယ်များ၊ ဆုံးရှုံးမှုများ၊ စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြစ်ရခြင်းများပါဝင်နေသည့် ခက်ခဲလှသော ကာလများကို ဖြတ်သန်းနိုင်ရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများကို စည်းရုံးမှုပျက်ပြားစေနိုင်ပြီး ပြည်သူများကိုချိနဲ့သွားစေနိုင်သည့် အကြောက်တရားကိုတိုက်ဖျက် ရန် ထိုသို့သောအမြင်များ လိုအပ်ပေသည်။ လာဂိုဗ်၊ ဒီကလက်၊မာဖီယိုနှင့် ဝန်ဇီအလက်တို့ အလေးထားပြောကြားခဲ့ကြသည့်အတိုင်း ခေါင်းဆောင်တော်တော်များများအတွက် ကြီးမား သည့်စိန်ခေါ်မှုသည် သက်ဆိုးရှည်နေသော အကြောက်တရားများပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးရပ် တည်ချက်များ အပြင်းအထန် ကွဲလွဲမှုသို့ပြန်မသွားနိုင်စေရန်အလို့ငှာ ကွန်ဆာဗေးတစ် ကိုယ် စားလှယ်လောင်းကိုမဲပေးရန် ဆိုရှယ်လစ်ပါတီကို ထောက်ခံသည့်အမျိုးသမီးကြီးတစ်ဦးက ချီတံချတုတ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည့်အကြောင်း လာဂိုဗ်ပြောပြသည့် ကိုယ်တွေ့ဇာတ်လမ်းသည် (ဤနေရာတွင်ထည့်ပြောရန်) အထူးသင့်တော်သည့်ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ပေါင်းစည်းမှုနှင့်ညွှန်ပေါင်းများတည်ဆောက်ခြင်း

အတိုက်အခံအင်အားစုများကြားတွင် ညွှန်ပေါင်းများတည်ဆောက်ခြင်း၊ သဘောတူမှုများ ရရှိအောင်လုပ်ခြင်း၊ ပေါင်းစည်းမှုကို အားပေးခြင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးတည် ဆောက်မှုအစပျိုးခြင်းနှင့် ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုများအောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှစ်ခုစ လုံးအတွက် အဓိကကျသည်။ အတိုက်အခံအင်အားလုံးကို လွှမ်းမိုးနိုင်သော ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်အောင်လုပ်ခြင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အလုပ်သမားများ၊ ကျောင်းသားများ၊ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များ၊ ဘာသာရေးအင်စတီကျူးရှင်းများအပါအဝင် လူမှု ရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့်အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားသူများကိုချိတ်ဆက်ပေးရန်အရေးကြီးသည်။ အတိုက် အခံအင်အားစုများသာမက ဆန့်ကျင်နေသည့်အင်အားစုများကြား၊ အစိုးရအပြောင်း အလဲကို ဆန့်ကျင်သူအချို့ကြားတွင်ပါရှိနေသည့် အီလစ် လူတန်းစားအချင်းချင်းကြားရှိ အဆက်အသွယ်များက အရေးကြီးသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီအရေး လှုပ်ရှားမှု များသည် ပါဝင်သင့်သူအားလုံး အမှန်ပင်ပါဝင်ပြီး သီးခြားလူတစ်ဦးချင်းစီ သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့ တစ်ခုချင်းစီအတွက် အသုံးတော်ခံမှုသက်သက်မဟုတ်ဆိုသည်ကို လူထုကြီးတစ်ရပ်လုံးက သိမြင်နားလည်မှုသည်လည်း အဓိကကျသည်။ အာဏာရှင်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်မှုအား စည်းရုံး ပြီးနောက်အခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့တည်ဆောက်ခြင်းတို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပြည်သူ့လှုပ်ရှားမှုများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အခြေတည်သွားရန် အရေးကြီးသည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှု တော်တော်များ များတွင် အထက်ပါရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်စေရေးအတွက် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည် အလွန်အရေးကြီးကြောင်း ဟာဘီဘီ၊ အမ်ဘီကီ၊ ကာဒိုဆို၊ ရောလင်းစ်၊ လာဂိုဗ်နှင့် ရာမိုဗ်တို့က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ကြသလို၊ ပါမောက္ခ

ကျော်ဂျီယားနား ဝေလင်းရေးသားသည့် အခန်းတွင်လည်း အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။

အဲလွင်၊ဂွန်ဇာလက်စ်နှင့် အခြားခေါင်းဆောင်များ အလေးထားပြောကြသည့်အတိုင်း ပြည်သူများကို စိတ်ဝမ်းကွဲစေမှုအပေါ်တွင်တည်ဆောက်ခြင်းထက် ပြည်သူများကိုညီညွတ်စေသည့်အရာပေါ်တွင် အလေးထားခြင်းက ပိုမိုလိုအပ်သည်။ သို့သော် အကြမ်းဖက်မှုကိုစွန့်လွှတ်ရန်လက်မခံသော၊ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာ၊ လူမျိုးစုဆိုင်ရာ၊ လူတစ်စုကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်း၍မရသော တောင်းဆိုမှုများကို မရမကတောင်းနေသည့် အစုအဖွဲ့များကို ဖယ်ချန်ရန်ခက်ခဲသော ဆုံးဖြတ်ချက်များချဖို့လည်း ပေါင်းစည်းမှုအောင်မြင်အောင်လုပ်ရာတွင် လိုသည်။ အဆိုပါအုပ်စုများကို ကြိုတင်ဖယ်ထုတ်ထားနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါက စပိန်၊ တောင်အာဖရိက၊ ချီလီ၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများ၏ အောင်မြင်သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုအတွက် အခွင့်အလမ်းကို များစွာထိခိုက်သွားစေနိုင်သည်။ အာဏာရှင်အစိုးရကို အတူတကွ ဆန့်ကျင်လေ့ရှိသူများကြားတွင် အပြန်အလှန်လက်သင့်ခံမှု ပျိုးထောင်ပေးရန်နှင့် တည်ဆဲအစိုးရနှင့်သူတို့ထောက်ခံသူများထံမှ အပြန်အလှန်သဘောထားကြီးသည့်ခံမှုအတွက် အခြေခံချမှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကွဲပြားနေသော ရပ်တည်ချက်များကိုသင့်မြတ်စေခြင်းတို့အတွက်နည်းလမ်းများရရှိရန် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက လုပ်ဆောင်အပ်သည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် ဘက်နှစ်ဘက်စလုံးမှ ခေါင်းမာနေဆဲသူများကို သီးခြားထားရစ်ဖို့လည်း နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက လုပ်ဆောင်ရမည်။

အစိုးရဟောင်းအတွင်းက သဘောထားပျော့ပြောင်းသည့် အင်အားစုများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ ပါဝါပတ်ချက်မများ အထူးသဖြင့် အဓိကကျသောစီးပွားရေးဆိုင်ရာအကျိုးစီးပွားများကို နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက ပေါင်းကူးဆက်သွယ်မှုများလုပ်ပေးကြရသည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအများစုတွင် တိုင်းပြည်အတွင်း စုဖွဲ့ထားသူများနှင့် ပြည်ပရောက် (သို့မဟုတ် လတ်တလောပြန်ရောက်လာသည့်) အတိုက်အခံအဖွဲ့ဝင်များ၏ အမြင်များကို စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးရန်ကြိုးစားဖို့လည်း လိုအပ်ခဲ့သလိုတစ်ခါတရံ အမြင်တစ်ခုကိုသာ ရွေးချယ်ရသည်လည်း ရှိသည်ဟု မက်ဘီကီ၊လာဂိုဗ်၊ ကာဒိုဆို၊ ဂွန်ဇာလက်တို့၏ သုံးသပ်ပြောကြားမှုများတွင် တွေ့ရသည်။

သဘောတူမှုများတည်ဆောက်ရာတွင် တစ်ဦးချင်းအမှုအကျင့်နှင့် ညှာတာထောက်ထားစိတ်တို့ကလည်း အရေးပါခဲ့သည်။ ဆူဟာတိုပြုတ်ကျသွားပြီးပြီးချင်း တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်၏ ထောက်ခံမှုရရန် ဟာဘီဘီက လွှတ်တော်တို့ကိုယ်တိုင်သွားခဲ့သည်။ ဆူဟာတိုပေးအပ်ခဲ့ထားခဲ့သည့် အရေးပေါ်ကာလအထူးအခွင့်အာဏာများကို ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဝီရန်တိုက ဆက်လက်ကိုင်စွဲထားရန် ဟာဘီဘီက အခွင့်အာဏာပေးခဲ့ခြင်းဖြင့် ဝီရန်တို၏ သစ္စာခံမှုကို ရသွားခဲ့သည်။ မူဝါဒရေးဆွဲရာတွင် ရာမိုစ်သည် အလွန်ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုရှိပြီး အလေးအနက်သုံးသပ်တတ်သည့် လုပ်ပုံကိုင်ပုံကိုကျင့်သုံးခဲ့သည်။ နောင်တစ်ချိန်တွင် အစိုးရအဖွဲ့မှ စစ်ဗိုလ်

ချုပ်ကြီးများကိုဖယ်ရှားပြီး အရပ်သားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးခန့်အပ်မှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရာတွင် လိုအပ်လာမည့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးရင်းနှီးမှုခိုင်မာစေရန် ဘရာဇီးစစ်ဘက်အရာရှိများ၏ ရာထူးတိုးအခမ်းအနားသို့ ဇနီးသည်နှင့်အတူ ဘရာဇီးသမ္မတ ကာဒို ဆိုကတက်ရောက်ခဲ့သည်။ ချီလီနိုင်ငံ၏ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် ယုံကြည်ကိုးစားခံရသူများဖြင့် ချီလီသမ္မတ အဲလွင်က ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ကိုယ်တိုင် ၎င်းတို့၏ နေအိမ်များသို့ ရံဖန်ရံခါသွားရောက်ခဲ့သည်။ သူ၏အစိုးရအဖွဲ့တွင် သဘောတူမျှမှုတည်ဆောက်ရေး အစည်းအဝေးများကို ညဉ့်နက်သည်အထိ မာဖီယံဝင်ကပြုလုပ်ခဲ့ပြီး သူ၏အစိုးရအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သင့်သူအားလုံးပါရန် တစိုက်မတ်မတ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲပွဲပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုပြောင်းလဲရန် အတိုက်အခံ PAN နှင့် PRD ပါတီများထံမှ အဆိုပြုတင်ပြချက်များကို သမ္မတ ဒီဒီယိုက လက်ခံခဲ့သည်။ အထက်ပါဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမှုများအားလုံးတွင် မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှု၊ အမြော်အမြင်၊ စိတ်ရှည်မှု၊ ဇွဲကောင်းမှု၊ တန်ဖိုးရှိသည့်အချိန်ကို အသုံးပြုမှုတို့ပါဝင်ခဲ့သည်။ အစိုးရသစ်တွင် ၎င်းတို့၏အကျိုးစီးပွားများလည်းရှိနေကြောင်းကိုဘက်ပြိုင်အင်အားစုများကိုအချက်ပေးရန်သတိရှိရှိဖြင့် အလေးအနက်စဉ်းစားထားသော ကြိုးပမ်းချက်များသည်လည်း အရေးကြီးသည်။

ဒိုင်ယာလော့အတွက် အခွင့်အလမ်းများဖန်တီးပေးခြင်းနှင့် ယင်းတို့ကိုကာကွယ်ပေးခြင်း

အတိုက်အခံအုပ်စုများကြား၊ အစိုးရနှင့် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်များကြား တိုက်ရိုက်ဒိုင်ယာလော့များအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ဖန်တီးပေးခြင်းသည် အရေးကြီးသည့်ဆောင်ရွက်ချက်ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ထိုဆောင်ရွက်ချက်များသည် အတိုက်အခံအုပ်စုများကြား မယုံကြည်မှုကို အခိုက်အတန့်ဆိုးရွားသွားစေတတ်သည့် လျှို့ဝှက်သိုသိပ်မှုရံဖန်ရံခါတွင်လိုအပ်သည်။ အစောပိုင်းက အာဏာရှင်အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း နောင်တွင် ကြားနေရန်သာမက ဘက်ပြောင်းလိုက်ရန်ပင် အသင့်ဖြစ်နေသည်ဟုထင်ရသည့် စီးပွားရေးအသင်းအဖွဲ့များ၊ သက်မွေးပညာအလိုက်ဖွဲ့ထားသည့်အဖွဲ့များ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် အခြားကဏ္ဍများကြားတွင် ပေါင်းကူးဆက်သွယ်မှုများလုပ်ပေးဖို့သည်လည်း အဓိကကျသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အတိတ်ကာလနှင့်ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွားမှုများကိုဖြေရှင်းခြင်းထက် အနာဂတ်ကိုမျှော်ကြည့်သည့်ဆက်ဆံရေးများကိုပျိုးထောင်ခြင်းကပိုပြီးအရေးကြီးသည်ဟုကိုးနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များကယူဆခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့အနာဂတ်ကိုဦးတည်သည့် ဒိုင်ယာလော့များသည် အတိုက်အခံတို့၏အမြော်အမြင်နှင့် စီမံကိန်းများကို ပိုမိုထက်မြက်စေပြီး သဘောတူမျှမှုများကို အစပြုစေသည်။ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် တစိုက်မတ်မတ်လုပ်ဆောင်မှုများကို ဖွံ့ဖြိုးစေသည်။ ဧဝံဇလီယံနိုင်းရန် အခက်ခဲဆုံးဖြစ်မည့်အရေးကိစ္စများကို ဖြေရှင်းရန်လည်း အထောက်အကူပြုသည်။ အယူအဆများနှင့် စိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုများကို ထိုဒိုင်ယာလော့များက ပေးအပ်သည့်အပြင်

နောက်ဆုံးတွင်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေးလုပ်နည်းလုပ်ဟန် အယူအဆများ၊ စံနှုန်းများကိုပုံဖော်ရန် အထောက်အကူပြုသည်။ ဤအချက်ကို အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများနှင့် ANC ပါတီခေါင်းဆောင်များ၏ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံပြင်ပတွင် ကျင်းပသော 'ဆွေးနွေးမှုများအတွက် ဆွေးနွေးခြင်း' လှို့ဝှက်တွေ့ဆုံမှုများတွင် အထင်အရှားတွေ့ရသည်။ အလားတူ ANC နှင့်စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများအတွက် သဘောတူမှုတည်ဆောက်ရန် National Party ခေါင်းဆောင်များနှင့် 'ချုံ့ပုတ်အတွင်း အနားယူမှု' ဟုတင်စားရသည့် ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပခြင်းတွင်လည်း အထင်အရှားတွေ့ရသည်။ အခြားသာကောများအဖြစ် ချီလီမှ 'Group 24' 'Center for Christian Humanism' 'CIEPLAN' 'Vector'၊ ဘရာဇီးတွင် CEBRAP နှင့် အခြားစင်တာများ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးနေရာဌာနများ၊ ပိုလန်တွင် Solidarity နှင့် ကွန်မြူနစ်အစိုးရတို့ ဝါဆောမြို့တော် Magdalena အရပ်တွင် သီးသန့်တွေ့ဆုံသည့် စားပွဲပိုင်းဆွေးနွေးမှု၊ စပိန်နိုင်ငံတွင် အဒိုဖိုလ် ဆွာရက်ဖ် (နောင်တွင်စပိန်ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာသူ) နှင့် Committee of Nine တို့ ၁၉၉၇ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲ မတိုင်မီတွေ့ဆုံခြင်း၊ အင်ဒိုနီးရှားမှ အစ္စလာမ်မစ်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ဂါနာမှ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဥပဒေပညာရှင်များအသင်း (Lawyers' Association) တို့၏ အခန်းကဏ္ဍတို့တွင် ဒိုင်ယာလော့အတွက် အခွင့်အလမ်းများဖန်တီးပေးခြင်းနှင့် ယင်းကိုကာကွယ်ပေးခြင်းတို့ကို ထင်ရှားစွာတွေ့ရသည်။ ညွန့်ပေါင်းများတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် သဘောတူမှုများကို ပုံဖော်ပေးခြင်းတို့အတွက် ရှည်ကြားသောတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများကို ရောက်သည့်နေရာတွင် ရပ်ပစ်လိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုမရှိအောင်လုပ်ခြင်းတို့ မပြုမိရန်အရေးကြီးသည်။

အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်း

အခြေခံဥပဒေသစ်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း သို့မဟုတ် ရှိပြီးသားအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်တတ်သော်လည်း ခက်ခဲသည့်အပြင် အန္တရာယ်ပင်ကျရောက်တတ်သည့် လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အခြေခံအရေးကိစ္စရပ်များဖြစ်သည့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးရပိုင်ခွင့်များမှသည် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ကို အသေးစိတ်ရေးဆွဲခြင်းထိကိစ္စရပ်များ၊ စစ်တပ်၏ အခန်းကဏ္ဍမှသည် တရားစီရင်ရေးစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအထိ ကိစ္စရပ်များ၊ အချို့အသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင်တွေ့ရသည့် ဒေသဆိုင်ရာကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကိစ္စရပ်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး အရေးပါသော အခြေအနေဆွေးနွေးမှုများကို အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မဖြစ်မနေ လမ်းဖွင့်ပေးရသည်။ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များသည် အလွန်အမင်းအငြင်းပွားရသည့်ကိစ္စရပ်များဖြစ်လေ့ရှိသည်။ အလားတူ တော်လှန်ပုန်ကန်သော လမ်းစဉ်ကျင့်သုံးသည်ဟု အာဏာရှင်အစိုးရများက သတ်မှတ်သည့် ယခင်ပိတ်ပင်ထားသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများကို တရားဝင်ရပ်တည်ခွင့်ပေးခြင်းသည်လည်း အလွန်အငြင်းပွားရသည့် ကိစ္စဖြစ်တတ်သည်။

အခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲရေးတိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်ကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း၊ လွှတ်တော်တွင် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးတာဝန်ပေးအပ်သည့် အထူးကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ထွက်ပေါ်လာသည့်အခြေခံဥပဒေကို လူထုဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် အတည်မပြုမီ ပြည်သူလူထုထံတင်ပြခြင်းတို့သည် အခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲခြင်းရာတွင် ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည့် ရွေးချယ်ဖွယ်ရာနည်းလမ်းများပင်ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ချင်းစီ သည် သက်ဆိုင်ရာနောက်ခံအခြေအနေတွင် အသုံးတည့်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်သည်။ မည်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကိုရွေးချယ်သည်ဖြစ်စေ အခြေခံဥပဒေကို မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်သူများစွာနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်း၏ အရေးပါမှုကိုခေါင်းဆောင်များက အလေး ထားပြောကြသည်။ ထို့အပြင် အဓိကကျသည့် ပြိုင်ဘက်အုပ်စုများ၏ ပဓာနကျသော တောင်းဆို မှုများကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင်လုပ်ရန် အင်တိုက်အားတိုက်ကြိုးပမ်းမှု၏ အရေးပါပုံကို လည်း ခေါင်းဆောင်များက အလေးထားပြောကြသည်။

ချီလီ၏ ဒီမိုကရေစီမဆန်သော အခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကဲ့သို့ ဝန်လေးစရာ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို (ယာယီပင်ဖြစ်စေ) အောင့်သက်သက်ဖြင့်လက်ခံထားရသည့်သဘောပင်ဖြစ် စေကာမူ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် အထက်ပါဆောင်ရွက်ချက်များက အရေးကြီးသည်။ ချီလီအခြေခံဥပဒေအရ ပီနိုချေးခန့်အပ်သည့် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ အထူး သဖြင့် သူ၏သမ္မတသက်တမ်းကုန်ပြီးနောက်တွင် စစ်ဦးစီးချုပ်အဖြစ် ရှစ်နှစ်ကြာတာဝန်ထမ်း ဆောင်ရန်နှင့် ရာသက်ပန်အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းချက်တို့သည် ပီနိုချေးခေတ် အခြေခံဥပဒေ၏ ဒီမိုကရေစီမကျသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖြစ်သည်။ အချို့အသွင် ကူးပြောင်းမှုများတွင် အခြေခံဥပဒေသစ်အတွက် ကျယ်ပြန့်သောထောက်ခံမှုတည်ဆောက်ခြင်း သည် နောင်တစ်ချိန်တွင် ပြန်လည်သုံးသပ်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်မည့် အချို့သော အစွဲအလမ်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းဖို့လိုအပ်သည်ဟု အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလ ခေါင်းဆောင် များက ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ဘရာဇီး ၁၉၈၈ အခြေခံဥပဒေတွင်ပါရှိသည့် အထင်ကြီးစရာ ဖြစ်သော်လည်း ဘဏ္ဍာရေးအရရေရှည်တွင် တွက်ချေမကိုက်သည့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အာမခံချက်များသည်လည်း အထက်ပါအစွဲမကျတ်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များပင်ဖြစ်သည်။ ဘရာဇီးအခြေခံဥပဒေတွင် အလားတူပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုမှာ အစိုးရအဖွဲ့တွင် စစ်တပ်ပေါင်းစုံမှ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ခန့်အပ်ခွင့်ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ကာဒိုဆို၏သမ္မတသက်တမ်းတွင် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။

တခါတရံ၌ အဆင့်ပေါင်းများစွာကိုဖြတ်ပြီး ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်သွားဖို့လိုအပ်သည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင် ဆွာရက်ဖ် ဦးဆောင်သည့်အစိုးရသည် အာဏာရှင်ဟောင်းဖရန်စစ္စကို ဖရန်ကို အား ထောက်ခံသူများလွှမ်းမိုးထားဆဲဖြစ်သည့် လွှတ်တော်မှ ဒီမိုကရေစီဆန်သော ရွေးကောက် ပွဲများကျင်းပရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အတည်ပြုချက်ရအောင်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး အခြေခံဥပဒေသစ်

ရေးဆွဲခြင်းကို ထိုရွေးကောက်ပွဲများပြီးချိန်အထိရွှေ့ဆိုင်းခဲ့သည်။ ပိုလန်၌ကျင်းပဆဲလွှတ်တော်မှအတည်မပြုသည့် အခြေခံဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအဆိုပြုချက်များကို သမ္မတ ဣ ညွှစ်စကီက ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်ခဲ့ပြီး ဒီမိုကရေစီနည်းတကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် နောက်လွှတ်တော်သက်တမ်းတွင်တင်ပြပြီး (အတည်ပြု) ခဲ့သည်။ တောင်အာဖရိက အတွေ့အကြုံက အရှုပ်ထွေးဆုံးဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဒီကလက်အစိုးရနှင့် ANC တို့က အချက် ၃၄ ချက် ပါဝင်သည့် မူဝါဒများပေါ်တွင်အခြေခံကာ ယာယီအခြေခံဥပဒေကို ညှိနှိုင်းရေးဆွဲနိုင်ခဲ့သည်။ ပထမဆုံးအကြိမ် ဒီမိုကရေစီနည်းတကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် လွှတ်တော်ကအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးတိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်အဖြစ်ဖွဲ့စည်းပြီးမှသာ အပြီးသတ်အခြေခံဥပဒေကိုမူကြမ်းရေးဆွဲရန် ၎င်းတို့က အချိန်ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် ထိုအပြီးသတ်အခြေခံဥပဒေသည် မူဝါဒ ၃၄ ချက်နှင့်ကိုက်ညီခြင်းရှိမရှိ သေချာစေရန် အခြေခံဥပဒေခုံရုံး၏ အတည်ပြုချက်ရယူခဲ့သည်။

အခြေခံဥပဒေအရေးအသားသည် ရာသက်ပန် တကယ်တည်ခြံခြင်းရှိမရှိဆိုသည့်အချက်သည် ဥပဒေကိုရေးဆွဲသူများက အခြေခံဥပဒေပါ အဓိကသတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် တရားဝင်မှုအတွက် ကျယ်ပြန့်သည့် 'ထောက်ခံအားပေးမှု'ရရှိခြင်းရှိမရှိဆိုသည့်အချက်လောက် အရေးမကြီးဆိုသည်ကို ကိုးနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များအားလုံးက သဘောပေါက်နားလည်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် နောင်တစ်ချိန် ခိုင်လုံသွားသည့်အဆင့်၌ အခြေခံဥပဒေကို လွယ်လည်းမလွယ်လွန်းလက်တွေ့တွင်လည်း မခက်ခဲလွန်းသည့်နည်းလမ်းဖြင့်ပြင်ဆင်ရန် ယင်းကိုရေးဆွဲသူများက သဘောတူခြင်းရှိမရှိ၊ ရှေ့ဆက်သွားရန် မူဘောင်တစ်ရပ်အတွက် သဘောတူမှုရအောင်လုပ်နိုင်ခြင်းရှိမရှိဆိုသည့်အချက်လောက် အရေးမကြီးဆိုသည်ကိုလည်း ကိုးနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များက သဘောပေါက်နားလည်ခဲ့ကြသည်။ အခြေခံဥပဒေ၏ အရေးအသားနှင့် အသုံးအနှုန်းတစ်ခုချင်းစီကအရေးကြီးသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သော်လည်း အခြေခံဥပဒေကို မည်သို့ကျင့်သုံးသည်၊ မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သူတို့က ကျင့်သုံးသည်တို့သည်လည်း အရေးကြီးသည်။^၉

ယခင်အစိုးရကိုထောက်ခံသူများနှင့် အစိုးရ၏အင်အားစုများ၏ စီးပွားရေးနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများအပြင် တစ်ဦးချင်းရပိုင်ခွင့်များကိုလည်း အကာအကွယ်ပေးမည်ဟု အာမခံချက်ပေးအပ်ခြင်းသည် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဓိကကျသည့်အချက်ဖြစ်တတ်သည်။ ယင်းအာမခံချက်များသည် ယခင်က (ဖိနှိပ်ခံခဲ့ရဖူးပြီး) အပယ်ခံဖြစ်ခဲ့ရသည့်သူများကြားတွင် ကန့်ကွက်မှုများဖြစ်ပေါ်ရန်လှုံ့ဆော်မည်ကို ကြိုမြင်နိုင်သည့်တိုင် ထိုသို့အာမခံချက်များကိုပေးအပ်ခြင်းက အရေးကြီးသည်။ အထက်ပေါ်ပြပါလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်အညီ နောင်တစ်ချိန်တွင် ထပ်မံသုံးသပ်မှုအလားအလာ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အလို့ငှာ အဆိုပါ

၉ 'နိုင်ငံရေးအင်ဂျင်နီယာအတတ်ပညာကို နည်းအမျိုးမျိုးနှင့် အသုံးပြုမှုများ၊ အခြေခံဥပဒေကိုလိုက်နာလုပ်ဆောင်စေခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ခြင်း'ဟူသည့် မထုတ်ဝေဖြစ်သည့် စာမူ (ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၀၁) တွင် Philippe Schmitter ဤအချက်ကို အလေးပေးပြောခဲ့သည်။

အာမခံချက်များသည် ဒီမိုကရေစီနှင့်အခြေခံဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များနှင့်ကိုက်ညီပြီး ပွင့်လင်း မြင်သာမှု ရှိသင့်သည်ဟူသောအချက်သည် အရေးကြီးသည့် အခြေခံမူဖြစ်သည်။ အကူး အပြောင်း ကာလတရားမျှတမှုနှင့် စစ်ဘက်-အရပ်ဘက် ဆက်ဆံရေးကဲ့သို့သော ကိုင်တွယ်ရ ခက်သည့်ကိစ္စရပ်များကို တစ်ဆင့်တည်းဖြင့် မဖြစ်မနေဖြေရှင်းရမည်မဟုတ်ဘဲ အချိန်ယူပြီး ဖြေရှင်းသွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သာကေအားဖြင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ချီလီ၌ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင်ကို ဖွဲ့စည်းကြောင်းကြေညာစဉ်က ‘ဖြစ်နိုင်သမျှပမာဏအထိ’ သာ တရားမျှတမှုရရှိဖို့ ကြိုးပမ်းမယ်လို့ သမ္မတအလွင်က ကတိပေးခဲ့သည်။ သို့သော် ‘ဖြစ်နိုင် သမျှ ပမာဏအထိ’ သည် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ချဲ့ထွင်လာနိုင်မည့် အလားအလာရှိ သည်ဟု အလွင်ကမျှော်လင့်ခဲ့ပြီး သူမျှော်လင့်ခဲ့သလိုပင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံရေးအာဏာကိုရရှိနိုင်သည့် နိုင်ငံရေးအာဏာကိုစိန်ခေါ်နိုင်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များကိုသဘောတူညီမှုရရှိရန်လုပ်ဆောင်ရခြင်းသည်နိုင်ငံရေးအရကိုယ်စားပြုမှုဆိုင်ရာ အသေး စိတ်အချက်များကို အတိအကျကြိုတင်သတ်မှတ်ခြင်းထက် ပိုမိုအရေးကြီးသည်။ နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ကျယ်ပြန့်သော ပူးပေါင်းပါဝင်မှုရရှိခြင်းသည် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံ အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို လျော့ကျစေကာ နောင်တစ်ချိန်တွင် ပြင်ဆင်မှုများ ထပ်လုပ်ရန်လိုအပ်ချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့်တိုင် ထိုပူးပေါင်းပါဝင်မှုကိုရရှိအောင် နှစ်ဘက် သဘောတူစေစပ်ပြေငြိမ်းမှုများ လိုအပ်လေ့ရှိသည်။

အဆိုပါနှစ်ဘက် စေ့စပ်ပြေငြိမ်းမှုများသည် လိုသည်ထက်ပိုသွားခြင်းရှိမရှိဆိုသည်ကို ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများ ယနေ့တိုင်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ သာကေအနေဖြင့် ၁၉၈၈ ခုနှစ် ချီလီ လူထု ဆန္ဒခံယူပွဲအပြီး ပီနိုချေးလက်ထက်တွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဒီဟွန်ပုံသေနည်းဖြင့်ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည့် အမျိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်ရွေးကောက်ပွဲစနစ်သည် Concertación အတိုက် အခံညွှန့်ပေါင်းအစိုးရ အာဏာမရမီ ၂၀၀၅ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေလေ့လာသုံးသပ်မှုတွင် ပြင်ဆင်ခြင်းမပြုခဲ့ပေ။ ထိုရွေးကောက်ပွဲစနစ်အရ ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်တွင် မဲဆန္ဒနယ် ကိုယ်စားပြုရာ၌ ထောက်ခံမဲအားလုံး၏ သုံးပုံတစ်ပုံရသည့် ပါတီသည်လည်း ထောက်ခံမဲ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းရသည့် လူများစုထောက်ခံသောပါတီ၏မဲဆန္ဒနယ်ကိုယ်စားပြုခွင့်နှင့်တန်းတူဖြစ်သွား စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေပြုရာ၌ မည်သည့်သမ္မတမှ လွယ်လွယ်နှင့် အများစုထောက်ခံမှုမရနိုင်တော့ပေ။ ထိုရွေးကောက်ပွဲစနစ် ပြဌာန်းချက်ကိုပြန်လည်ပြင်ဆင် ခြင်းသည် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်နေဆဲဖြစ်ပြီး ချီလီ၏လက်ရှိနိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အရေးကြီး ကိစ္စရပ်ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ သို့သော် အထက်ပါကျယ်ပြန့်သောပူးပေါင်းပါဝင်မှုရရှိရေး နှစ်ဘက် သဘောတူစေ့စပ်ပြေငြိမ်းမှုများသည် ရပ်တည်ချက်အပြင်းအထန်ကွဲလွဲနေသည့် လှုပ်ရှားမှုများ ကို ငြိမ်းချမ်းစွာရွေးကောက်ပွဲတွင်ပါ ဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းဆီသို့ဆွဲခေါ်ရန်အထောက်အကူပြုသည် မှာအမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အထောက်အကူပြုသဖြင့် နောင်တစ်ချိန်တွင် ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်

တိုးတက်မှုများ ထပ်မံဖြစ်ပေါ်ရန်လမ်းဖွင့်ပေးသည့် တည်ငြိမ်သောဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရာ တွင် အထောက်အကူပြုသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှု၏ နိုင်ငံရေးဘာဝဗေဒ

၁၉၉၇-၉၈ ခုနှစ် အာရှဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းသည် ဆူဟာတိုအစိုးရကိုဝုန်းကန် ပြုတ်ကျသွားစေခဲ့ပြီး အင်ဒိုနီးရှား၏ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ဘရာဇီး၊ တောင်အာဖရိက၊ ပိုလန်နိုင်ငံများတွင် ရေရှည်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုမရှိခြင်း၊ ရေတို စီးပွားရေးကျဆင်းခြင်းနှင့် သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေပြုခြင်းများ၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုဖြင့် တက်ခြင်းများက အာဏာရှင်လက်ထက်တွင်ကြီးပွားခဲ့ကြသည့် အရေးပါသော စီးပွားရေးအုပ်စု များအတွက် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲလိုအပ်ပြီဟုဆိုနိုင်လျှင်တောင်မှ လက်ခံရတော့မည် ဆိုသည်ကို သဘောပေါက်သွားစေခဲ့ကြောင်း ကာဒိုဆို၏ဆွေးနွေးတင်ပြမှုတွင်မြင်ခဲ့ရသည်။ အလုပ်လက်မဲ့နှုန်း၊ စီးပွားရေးကျဆင်းမှုများနှင့် အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုတို့က အာဏာရှင်အစိုးရများကို ဆန့်ကျင်ရန်ပြည်သူများစွာကို စည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ချက်ချင်းလက်ငင်းဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရာများသည် အကောင်အထည်သိသာခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံရေးပိုဆန်လေ့ရှိသည်။ သို့သော် ဆိုးကျိုးသက် ရောက်မှုရှိသည့် စီးပွားရေးအခြေအနေများသည် အာဏာရှင်အစိုးရအချို့ကို အင်အားချည့်နဲ့ စေသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုမည်သို့ပင်စတင်သည်ဖြစ်စေ အစိုးရသစ်တက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် စီးပွားရေးကိစ္စရပ်များက ဦးစားပေးစရာများဖြစ်လာသည်။ ပိုလန်နိုင်ငံနှင့် (အခြားကွန်မြူနစ်နိုင်ငံ များ၏ စီးပွားရေးစနစ်များ) တွင် အစိုးရအသုံးစရိတ်တွင် ကြွေးမြီနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုခြားနားချက်မျှတ စေရန်အလို့ငှာ ပြည်သူအများစုအတွက် လူမှုဖူလုံရေး အထောက်အပံ့များကို လျှော့ချခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ရသည်။ နောက်ထပ် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုများမြှင့်တင် ပေးရန်အလို့ငှာ ရေရှည်ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေကောင်းရန်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ချောမွေ့အောင် အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း၊ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ချမှတ်ရန်လို အပ်ချက်နှင့် နိုင်ငံအများစုမှ ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းများ၊ အလုပ်လက်မဲ့နှုန်းထားများနှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖြေရှင်းရန်၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျှော့ချရန်အလိုအပ်ချက်တို့သည် ပဋိပက္ခဖြစ်ခဲ့ကြသည်ဟု အမ်ဘီကီ၊ ဟာ ဘီဘီနှင့်အခြားသူများက အလေးထားပြောကြား ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဇီဒီယိုနှင့် မာဖီယွန်စကီတို့ထောက်ပြခဲ့ကြသည့်အတိုင်း ဘဏ္ဍာရေးအသုံး စရိတ်မြီးခြံချွေတာခြင်းသည် ပြင်းထန်သည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုကို ဖြစ်စေ မည့် အန္တရာယ်ရှိသည်။ နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲအတွက် ခိုင်မာသော လူထုထောက်ခံမှုရှိနေ ချိန်တွင် ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျှော့ချရေးနှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို တာဝန်ယူဆောင် ရွက်ရန် အလျင်အမြန်လုပ်ဖို့လိုအပ်ချက်ကို ဟာဘီဘီ၊ မာဖီယွန်စကီနှင့် ဝွန်ဇာလက်စ်တို့က

ဇောင်းပေးပြောပြခဲ့ကြသည်။ Concertación ညွန့်ပေါင်းအစိုးရက ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျော့ချရေးနှင့် 'အခွင့်အလမ်းညီမျှသည့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု' ရရှိအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်းကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ရော အလုပ်သမားများကပါ ထောက်ခံခဲ့ကြချိန်တွင် အစိုးရ အနေနှင့်လည်း ဥပမာဩဇာရှိသည့် သတ္တုတွင်းအလုပ်သမားသမဂ္ဂမှ လုပ်ခလစာတောင်းဆိုမှုများကို ထိန်းချုပ်ရန်လိုအပ်ပုံကို အဲလွင်နှင့်လာဂိုတို့က ပြောပြခဲ့သည်။¹⁰ အသွင်ကူးပြောင်းမှု အများစုတွင် လက်ထဲခြူးတစ်ပြား မရှိသည့်သူများခံစားရသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့ပါးသက်သာစေရန် အထူးလူမှုရေးအစီအမံများ လိုအပ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

နိုင်ငံရေးပါတီများ၏အရေးပါမှု

အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုးခုလုံးနီးပါးတွင် နိုင်ငံရေးပါတီသစ်၊ ပါတီဟောင်းများသည် အဓိကကျသည့်နေရာမှ ပါခဲ့ကြသည်။ ယင်းပါတီများသည် လူထုလှုပ်ရှားမှုများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်ဆံရေးထူထောင်ပြီး ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကွန်ရက်များကိုတည်ထောင်ခဲ့ခြင်းသည် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးကို တိုက်ဖျက်ရန် မဟာဗျူဟာများကိုအကောင်အထည်ဖော်နိုင်စေပြီး နိုင်ငံတကာ၏ထောက်ခံအားပေးမှုကို စည်းရုံးနိုင်စေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲမဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများလုပ်ရန်နှင့်စုဖွဲ့ရန် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကိုရွေးခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် စီမံကိန်းများနှင့် ရပ်တည်ချက်များကိုပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် အမြဲတမ်းတာဝန်ထမ်းဆောင်မည့်သူများကို သင်တန်းပေးခြင်း၊ နိုင်ငံရေးမဟာမိတ်များကြား ပဋိပက္ခများကို လျော့ပါးအောင်လုပ်ပေးခြင်း၊ အောက်ခြေလူထုနှင့် အစိုးရကင်းကွာမှုမရှိစေရန် သေချာအောင်လုပ်ခြင်းတို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများက ကူညီပံ့ပိုးပေးသည်။

အာဏာရှင်အစိုးရများက နိုင်ငံရေးပါတီများကို ဝိတ်ပင်ခြင်း၊ အားနည်းအောင်၊ ပျက်စီးသွားအောင်လုပ်ခြင်းများကို လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ချွင်းချက်အနေဖြင့် ဘရာဇီးနှင့်အင်ဒိုနီးရှား၌ အာဏာရှင်အစိုးရကိုထောက်ခံမှုရရှိရန် 'တရားဝင်' နိုင်ငံရေးပါတီများကို ဖွဲ့စည်းခွင့်ပေးထားခဲ့သည်။ တခါတရံတွင် အာဏာရပါတီ၏လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုကို တရားဝင်မှုရှိစေရန် ပိုလန်နှင့် မက္ကဆီကိုကဲ့သို့နိုင်ငံများ၌ တရားဝင် 'အတိုက်အခံ' ပါတီလှုပ်ရှားမှုကို အကန့်အသတ်ဖြင့် အာဏာရှင်အစိုးရများက ခွင့်ပြုပေးခဲ့ကြသည်။ ထိုတရားဝင်အတိုက်အခံပါတီများ၏ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှု ရန်ပုံငွေရှာဖွေရေး၊ မီဒီယာနှင့်ထိတွေ့ခွင့်တို့ကို အာဏာရှင်အစိုးရများက ကန့်သတ်ထားသည်။ တခါတရံတွင် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်များကို ဖိနှိပ်ခြင်း၊ အကျပ်ကိုင်ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများကို အနှောင့်အယှက်

10 ဈေးကွက်ကို တံခါးဖွင့်ပေးသည့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏ နိုင်ငံရေးဘောဂဗေဒကို ပညာယူဖွယ်ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည့် Besley, T. and Zagba, R., eds, *Development Challenges in the 1990s: Leading Policymakers Speak from Experience* [၁၉၉၀ပြည့်နှစ်များက ဖွံ့ဖြိုးရေးစိန်ခေါ်မှုများ၊ ဦးဆောင်မှုဝါဒချမှတ်သူများက ၎င်းတို့ အတွေ့အကြုံကိုပြောပြခြင်း] (Washington, D.C. and New York: World Bank and Oxford University Press, 2005).

အယုတ်ပေးခြင်း၊ အယုံအကြည်ကင်းမဲ့အောင်လုပ်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။

အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးများ အဆုံးသတ်စေပြီး ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး ပျိုးထောင်ရန် လုပ်ဆောင်သည့် ခေါင်းဆောင်အများစုသည် နိုင်ငံရေးပါတီများတည်ထောင်ခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးပါတီများကို ပြန်လည်အသက်သွင်းခြင်းတို့ဖြင့် စတင်လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ၎င်းတို့က နိုင်ငံရေးပါတီများကိုတရားဝင်စေရန်ကြိုးပမ်းကြပြီး မီဒီယာနှင့်တရားသဖြင့်ထိတွေ့ခွင့်၊ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုရန်ပုံငွေရှာဖွေရေးတို့ကိုရရှိအောင် ကြိုးပမ်းကြသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ သေးသိမ်သွားခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲခြင်းနှင့် အပယ်ခံဖြစ်ရခြင်းတို့ကိုလျှော့ချရန် ထိုနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက ကြိုးပမ်းကြသည်။ နိုင်ငံတကာမှ တစ်စည်းတစ်လုံးဖြင့် အထက်ပါရည်ရွယ်ချက်များအားလုံးကိုထောက်ခံမှုရရန် အသွင်ကူးပြောင်းမှုခေါင်းဆောင်များစွာက စည်းရုံးလှုပ်ရှားကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်ပြီး နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ စိတ်ဝမ်းကွဲမှုကိုရှောင်ရှားနိုင်ရန်နှင့် ပါတီများ၏ ဩဇာနှင့် အရေးပါမှုကို စနစ်တကျကျင့်သားရအောင်လုပ်ခြင်းနှင့် ပြန့်ပွားစေခြင်းတို့အတွက် တစိုက်မတ်မတ်လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အဲလွင်၊လာဂိုဗ်၊ကာဒိုဆီ၊ရော လင်းစ်၊ ကူးဇော်၊ အမ်ဘီကီ၊ ဒီကလက်၊ ဂွန်ဇာ လက်စ်၊ ရာမိုစ်နှင့် ဟာဘီဘီတို့အားလုံးသည် ပါတီတည်ဆောက်ရေးကြိုးပမ်းမှုများကို အင်တိုက်အားတိုက်ပုံအော့ခဲ့ကြသည်။ (တိုတောင်းသော ဝန်ကြီးချုပ်သက်တမ်းတွင် မာဖီ ယွမ်စကီသည် ပါတီတည်ဆောက်ရေးရည်မှန်းချက်ကို ဦးစားမပေးခဲ့ခြင်းသည် သူ့အမှားဖြစ်သည်ဟု ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်သည့်အခါ လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့သည်။) နှစ်ပေါင်းများစွာ အာဏာရပါတီဖြစ်ခဲ့သည့် Institutional Revolutionary Party (PRI) မှ ဇီဒီယိုသည် အတိုက်အခံပါတီများအတွက် ပိုအခွင့်သာစေသည့်အခြေအနေများကိုဖန်တီးပေးသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းဖြင့် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် အရေးကြီးသည့်နေရာမှပါခဲ့သည်။ ဇီဒီယိုသည် PRI ပါတီ၏သမ္မတလောင်းကိုရွေးချယ်သည့် နည်းလမ်းအဖြစ် ပဏာမရွေးကောက်ပွဲကိုစတင်ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုရွေးကောက်ပွဲကျင်းပမှုကြောင့် နှစ်ပေါင်းခြောက်ဆယ်ကြာ ရာထူးဆက်ခံမည့်သူကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျရွေးချယ်ခဲ့ကြသည့် မက္ကဆီကိုသမ္မတများကျင့် သုံးခဲ့သော (အာဏာကိုစိတ်ထင်တိုင်းကျင့်သုံးခြင်း) dedocracia ကိုအဆုံးသတ်စေရန် 'ခြေမမကောင်းခြေမ လက်မမကောင်း လက်မဖြတ်ပစ်ရသည့်'လုပ်ရပ်ကို လုပ်ခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

အင်ဒိုနီးရှား၊ဂါနာ၊ပိုလန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများအားလုံးတွင် အင်အားကြီးပါတီများ မဖွံ့ဖြိုးသည့်အခါ၌ ဒီမိုကရေစီက ကြုံရသည့်ပြဿနာများကိုမြင်ရသည်။ ရင့်ကျက်ခိုင်မာပြီးသား ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင်ပင် နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ယုံကြည်ကိုးစားနိုင်စွမ်းနှင့် အင်အားကျဆင်းသွားခဲ့ကြပြီး အင်အားကြီးပါတီများကသာ လွှမ်းမိုးထားသည့်အစိုးရများကို ဝေဖန်တိုက်ခိုက်မှုများ နိုင်ငံများစွာတွင် အသားကျနေပြီဖြစ်သည်။ သို့သော် ပါတီများသည် နိုင်ငံရေးအရအထင်ကရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီနှင့် ၎င်းတို့၏ခရီးနီများအတွက် အသုံးချခံသက်သက်မဟုတ်ပါက အပြု

သဘောဆောင်သည့်အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ပါတီများကို စနစ်တကျကျင့်သား ရအောင်လုပ်ခြင်းသည် အချိန်ယူရနိုင်ပြီး စိုက်လိုက်မတ်တပ် အာရုံစိုက်မှုရှိရသည်။ သို့သော် ရေရှည်အကျိုးရှိမည့်ပြုစုပျိုးထောင်မှုများ စောစီးစွာလုပ်ဆောင်ပါက အကျိုးခံစားခွင့်များ တပုံ တခေါင်းရနိုင်သည်။

စစ်တပ်၊ ရဲနှင့်ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့များကို ဒီမိုကရေစီ အရပ်သားအစိုးရက ထိန်းချုပ်ခြင်း

အသွင်ကူးပြောင်းမှုအားလုံးနီးပါးတွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် အခြားလုံခြုံရေး အင်စတီကျူးရှင်း အဆောက်အအုံများကို အရပ်သားလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာအောက်သို့သွင်းခြင်း သည် အရေးကြီးသည့် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည်။ ထိုတပ်ဖွဲ့များ၏ တရားဝင်အခန်းကဏ္ဍများ၊ အတိုင်း အတာတစ်ခုအထိ သင့်လျော်သောထောက်အပံ့ကို ယင်းတပ်ဖွဲ့များကတောင်းဆိုမှု၊ ယခင် အတိုက်အခံအားစုများက လက်စားချေမှုမှင်းတို့ကိုအကာ အကွယ်ပေးခံရရန် လိုအပ်ချက် တို့ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းတော့ ရှိရမည်ဖြစ်သည်။¹¹ ဤအရေးကိစ္စများကို ဖြစ် ရပ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခု သီးခြားစီကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ရက်စက်သော ဖိနှိပ်မှု များအတွက်တာဝန်ရှိသည့် ထိပ်တန်းတာဝန်ရှိသူများကို ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း သို့မဟုတ် အငြိမ်းစားပေးခြင်း၊ ထိပ်တန်းစစ်ဘက်အရာရှိများကို အရပ်သားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးများ၏ တိုက် ရိုက်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအောက်သို့ထားရှိခြင်း၊ တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ စစ်အရာရှိများနိုင် င်ရေးစကားများပြောခြင်းနှင့် ဘက်တော်သားအဖြစ် ပါဝင်ပတ်သက်မှုတို့မှ လုံးလုံးလျားလျား ရှောင်ကျဉ်းရန် အခိုင်အမာတိုက်တွန်းလှုံ့ဆော်ထားခြင်းတို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် လုပ်ခဲ့ရ သည်။ ဤသို့သောအရေးကြီးသည့် ရည်မှန်းချက်များကို အလွန်စုံလင်ကျွဲပြားသော အခြေအနေ များအတွင်း အောင်မြင်အောင်မည်သို့လုပ်ခဲ့ကြရသည်ကို အဲလွင်၊ လာဂိုဗီ၊ ကာဒိုဆို၊ ဂွန်ဇာ လက်စ်၊ ဒီကလက်၊ အမ်ဘီကီ၊ ကူးဇော်၊ မာဖိုယွဲဗ်စကီ၊ ခွာညွဲဗ်စကီ၊ဟာဘီဘီ၊ ရာမိုဗ်တို့က အတိအလင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများမှာ အင်မတန်စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ခေါင်းဆောင်များ ပြန်ပြောင်းပြောပြသည့် စစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်များနှင့် ၎င်းတို့၏ဆက်ဆံရေး အကြောင်းကိုယ်တွေ့ဇာတ်လမ်းများသည်ဤအရပ်ဘက်ကစစ်ဘက်ကိုထိန်းချုပ်ခြင်းကိစ္စအား စီမံခန့်ခွဲရန် လိုအပ်သောအရည်အချင်းများအကြောင်းကို အများကြီးပြောပြနိုင်ပါသည်။ ရာထူး ရာခံရှိသည့် အရာရှိတစ်ယောက်ကိုမည်သည့်အချိန်တွင် ဖြုတ်မည်၊ မည်သည့်အချိန်တွင် မဖြုတ်ဘဲ တခြားနည်းလမ်းရွေးမည်ဆိုသည်နှင့် ပိုပြီးယေဘုယျကျကျပြောရလျှင် ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်ရေး ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် စစ်ဥပဒေများကို ထိန်းချုပ်ခြင်းအား အကောင်းဆုံး

11 ဒီမိုကရေစီကြံ့ခိုင်အောင်လုပ်ခြင်းနှင့် တည်ဆောက်ခြင်းအတွက် အရပ်ဘက်-စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေးနှင့် ၎င်းတို့၏ အရေးပါပုံကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မကြာသေးမီက လေ့လာချက်တစ်ခုမှာ Barany, Z., *The Soldier and the Changing State: Building Democratic Armies in Africa, Asia, Europe and the Americas* [စစ်သားနှင့် ပြောင်းလဲလာသော နိုင်ငံတော်၊ အာဖရိက၊အာရှနှင့် အမေရိကတိုက်များတွင် ဒီမိုကရေစီစစ်တပ်များ တည်ဆောက်ခြင်း] (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2012) ဖြစ်သည်။

ဖြစ်အောင် မည်သို့လုပ်ဆောင်မည်ဆိုသည်တို့ကို ဆုံးဖြတ်ရန်ချင့်ချိန်မှုနှင့် သတ္တိတို့လိုအပ်သည်ကို တွေ့ရသည်။

လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ပညာသည်ဆန်မှုနှင့် မိမိကိုယ်ကိုတန်ဖိုးထားမှုအား မြှင့်တင်အားပေးခြင်းနှင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်းတို့လိုအပ်သည်။ ပြည်တွင်းလုံခြုံရေးထက် ပြည်ပရန်ကာကွယ်ရေးကို အာရုံစိုက်ရန် ၎င်းတို့အားကူညီပေးဖို့လိုသည်။ ၎င်းတို့လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းကိရိယာများနှင့် အသုံးအဆောင်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့လိုအပ်သည်။ ကာကွယ်ရေးမူဝါဒကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရန် တာဝန်ပေးအပ်ထားသည့် အရပ်ဘက်အဆင့်မြင့်တာဝန်ရှိသူများသည် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဗဟုသုတရှိရမည်ဖြစ်ကာ မိမိတို့နည်းတူတိုင်းပြည်တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသည့် စစ်မှုထမ်းများကို လေးစားမှုရှိခြင်းသည်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ဤအချက်သည် ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားမှုများက လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် အကြမ်းဖက် ထိပ်တိုက်တွေ့မှုများရှိခဲ့ပြီး အပြန်အလှန်မယုံကြည်မှုအပြင် မနှစ်မြို့ခြင်းပင်အားကောင်းနေသည့် နိုင်ငံများတွင်မူ ထင်သလောက်မလွယ်ခဲ့ပါ။

ရဲနှင့် ပြည်တွင်းထောက်လှမ်းရေးလုပ်ငန်းများကို စစ်တပ်မှခွဲထုတ်ရန် လိုအပ်ချက်အား ဟာဘီဘီ၊ ရာမိုစ်၊ဂွန်ဇာ လက်စ်နှင့် အမ်ဘီကီတို့အားလုံးက အရေးကြီးကြောင်းပြောခဲ့ကြသည်။ ပြည်သူလူထုအပေါ် သဘောထားအမြင်သစ်များကို နှလုံးသွင်းစေခြင်း၊ ဖိနှိပ်မှုနေရာ၌ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို အစားထိုးခြင်းတို့လုပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့၏အခန်းကဏ္ဍကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ပြန်လည်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခြင်းတို့လုပ်ရန်အရေးကြီးသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရင်း အကြမ်းဖက်အဖွဲ့အစည်းများကို ဖြိုခွင်းသည့် ရဲတပ်ဖွဲ့၏စွမ်းရည်အား အားပေးအားမြှောက်ပြုရန်လည်းအရေးကြီးသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ ပြည်တွင်းထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း အရပ်ဘက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ ထားရှိသွားရမည်ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အရပ်ဘက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ထားရှိခြင်းမှာ လုံးဝလွယ်ကူသည်တော့ မဟုတ်ပါ။ အရပ်သားများကို ယခင်ကလျော်ကန်သည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်အကိုင်ဟု မမြင်ကြသည့် ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများထဲသို့ ဝင်ရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် အားပေးရမည်ဟု ဂွန်ဇာလက်စ်ကလည်း အလေးထားပြောပြခဲ့သည်။

အထက်ဖော်ပြပါအချက်များအားလုံးကို ပြန့်ပွားအောင်လုပ်ခြင်း၊ ကျိုးကြောင်းညီညွတ်စွာ သိသာထင်ရှားစေခြင်း၊ သိရှိနားလည်ခြင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးတည်ဆောက်ရန်အတွက် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေးနှင့် ထောက်လှမ်းရေးတာဝန်ရှိသူများအားလုံး အရပ်ဘက်၏ အခိုင်အမာထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ ထားရှိလိုက်ခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီတိုင်းပြည်သစ်များကြုံရသည့် အချိန်အယူရဆုံးစိန်ခေါ်မှုများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်လေ့ရှိသည်။ တခါတရံတွင် အရပ်ဘက်ထိန်းချုပ်မှု အခိုင်အမာတည်ဆောက်ရန် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် သို့မဟုတ် ထောက်လှမ်းရေးနှင့် ရဲဌာနများ၏ တခါတရံတွင် ထင်သာမြင်သာရှိပြီး တခါတရံ မသိသာသည့်

အထပ်ထပ်အခါခါထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံမှုများနှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင်ဖြစ်ပေါ်လာလေ့ရှိသည်။ ဥပမာ ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ထောက်လှမ်းရေးစွမ်းရည်ကို တည်ဆောက်ရန် ဝှန်ဇာလက်ထံမှ အဲလွင် က အစတွင် အကြံဉာဏ်မယူခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ဝှန်ဇာလက်၏အမြော်အမြင်ရှိမှုမှ သင်ယူလေ့လာခဲ့ရသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလ တရားမျှတမှုရရှိရေး

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် သိသာထင်ရှားသည့် အဂတိလိုက်စားမှုများအတွက် အာဏာရှင်အစိုးရ ဟောင်း၏အဖွဲ့ဝင်များက တာဝန်ခံစေရန် နိုင်ငံရေးနှင့်လူမှုရေးအရ ဖိအားပေးမှုများ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတိုင်းတွင်ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် အာဏာကိုစွန့်လွှတ်သွားသူများကို လုံခြုံရေးနှင့် အာမခံချက်များပေးရန်လိုအပ်ချက်နှင့် အမှန်တရားနှင့်တရားမျှတမှုအတွက် လိုအပ်ချက်တို့ကြားတွင် မျှတမှုရှိအောင်လုပ်ဖို့တော့အရေးကြီးသည်ကို တွေ့ရသည်။ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ထိုသို့မျှတမှုရှိအောင်လုပ်ခြင်းသည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အမှန်တရားကို(အဖြစ်နိုင်ဆုံးပမာဏအထိ)ထွက်ပေါ်လာစေရန်၊ ဓားစာခံဖြစ်ရသူများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် နစ်နာမှုကိုကုစားပေးရန်တို့အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် ဥပဒေရေးရာလုပ်ငန်းစဉ်များပါဝင်သည်။ ဖြစ်မြောက်နိုင်စွမ်းရှိသည့်အခါမျိုးတွင် ကြီးလေးသည့်ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို ရုံးတင်စစ်ဆေးရန် ပွင့်လင်းမြင်သာသော ဥပဒေရေးရာလုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်လာခဲ့သည်။ ယခင်အစိုးရတာဝန်ရှိသူများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရုံးတင်စစ်ဆေးမှုရှိလိမ့်မည် မဟုတ်ဆိုသည်ကို အာဏာစွန့်လွှတ်သွားတော့မည်သူများကို အာမခံရန်အရေးကြီးသည်။

ဤသို့သော များမြောက်ရှုပ်ထွေးသည့်ကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လွယ်ကူသည့် ပုံသေနည်းဟူ၍မရှိပါ။ ဤစာအုပ်ပါတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများသည် ထိုအရေးကိစ္စများကို ပွင့်လင်းစွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း၊ နစ်နာဆုံးရှုံးရသူများကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ရင်ကြားစေခြင်း မရှိသည့်တိုင် အပြန်အလှန် ခွင့်လွှတ်သဘောထားကြီးခြင်းနှစ်ခုစလုံးကို အလေးထားခြင်းတို့သည် မည်မျှအရေးကြီးကြောင်း မြင်သာအောင်ပြသနေသည်။ ဘရာဇီးနှင့်စပိန်တို့တွင် လွတ်လပ်စွာနိုင်ငံရေးအရ ယှဉ်ပြိုင်မှုအတွင်းသို့ဝင်ရန် မြေအောက်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေခဲ့ရသည့် ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် အတိုက်အခံအဖွဲ့ဝင်များကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်များပေးအပ်ခဲ့သည်။ ချီလီ၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ဂါနာတို့တွင် အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေး ကော်မရှင်များ၊ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းတို့သည် အရေးကြီးသည့် ခြေလှမ်းများဖြစ်သည်။ (မာဖီယပ်စင်္ကြံနှင့် ခွာညှိပ်စင်္ကြံတို့ အရေးလုပ်ပြီးပြောခဲ့သလို) အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကြားတင်းမာမှုကို 'စည်းထူထူ' တားလိုက်ခြင်း၊ ယခင်ကဖြစ်ခဲ့သည့် မသမာမှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အောက်မေ့သတိရခြင်းအားဖြင့် နောက်နောင်ထိုသို့ထပ်မံမဖြစ်စေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့သည် (အဲလွင်၊ လာဂိုဗ်၊ ဒီကလက်နှင့် အမ်ဘီကီတို့အရေးတယူပြောခဲ့သည့် အတိုင်း) လွယ်လွယ်နှင့်ဖြေရှင်း၍ရနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ထိုခေါင်းဆောင်အများစုသည် အထက်

ပါရည်မှန်းချက်နှစ်ရပ်စလုံးကို ရင်ကြားစေရန်နှင့် လေးစားမှုရှိစေရန် ရုန်းကန်ကြိုးစားခဲ့ကြရသည်။ အင်ဒိုနီးရှားတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ချောင်ထိုးပစ်ခဲ့ကြသည်။ မမြေရှင်းဘဲထားထားသည့် အရေးကိစ္စများသည် ပြဿနာရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ပြည်ပမှထောက်ခံအားပေးမှုကို စုဆောင်းစည်းရုံးခြင်း

အစိုးရများ၊နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံစုံအင်စတီကျူးရှင်းများ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အခြားအစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ စသည့် ပြည်ပမှမူဝါဒရေးရာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများသည် အသွင်ကူးပြောင်းမှုအများစုကို ထောက်ခံအားပေးခဲ့ကြသည်။ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် အတိုက်အခံအုပ်စုအမျိုးမျိုးကြား၊ အတိုက်အခံနှင့် အာဏာရှင်အစိုးရ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အခြားလူမှုရေးအင်အားစုများကြားတွင် ဒိုင်ယာလော့လုပ်ရန် လိုအပ်သော အခြေအနေများနှင့် အခင်းအကျင်းများကို ၎င်းပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများက ပေးအပ်ကြသည်။ ထိုအထောက်အပံ့များကိုတောင်အာဖရိကတွင်အထင်အရှားတွေ့မြင်ရသည်။ တောင်အာဖရိကတွင် အကြီးစားသတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကြီးများက ANC ခေါင်းဆောင်များနှင့် အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၏ လျှို့ဝှက်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ ပြည်ပတွင်လုပ်ဆောင်ရန် လုံခြုံသောနေရာများနှင့် ဘဏ္ဍာငွေကြေးများကိုပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသည်ဟု မက်ဘီကီ၏ဆွေးနွေးမှု တွင်ပါရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုအထောက်အပံ့များကို စိန်ခံနေရသူများ၏တို့တွင်လည်း သိသာထင်ရှားစွာတွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။

ပြည်ပမှပိုင်းဝန်းပံ့ပိုးဆောင်ရွက်သူများသည် ကျွမ်းကျင်မှုကိုမျှဝေခြင်းနှင့် အားပေးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ ထောက်ခံအားပေးခြင်းတို့ဖြင့် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို အားဖြည့်ပေးသည်။ ရံဖန်ရံခါတွင် အာဏာရှင်အစိုးရကို စိန်ခေါ်မှုဖြင့်တက်မလာမီ သို့မဟုတ် အာဏာရှင်အစိုးရ ပြုတ်ကျသည့်အချိန်ကျရောက်သည့်အခါ ၎င်းတို့ကပံ့ပိုးကူညီကြသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များနှင့်ကျင်းပပုံ၊ ညွန့်ပေါင်းတည်ဆောက်ခြင်း၊ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကို တိုးတက်အောင်လုပ်ခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံပေါင်းစုံမှ အတွေ့အကြုံများကို နှီးနှောဖလှယ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့အောင် ပြည်ပမှမူဝါဒရေးရာဆောင်ရွက်သူများက လုပ်ဆောင်ပေးခဲ့ကြသည်။ ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်း၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်၊ လူထုသဘောထားအမြင်စစ်တမ်းကောက်ခြင်း၊ မဲထည့်ပြီးသူများကို တွေ့ဆုံပြီး မဲရလဒ်ခန့်မှန်းခြင်း၊ လုပ်အားပေးရာ ဂဏန်းမှထောင်ဂဏန်းသုံးကာ မဲရုံစောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့်သတင်းအချက်အလက်ရယူခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲစောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ခြင်း၏ လက်တွေ့ကျသော အခြားမျက်နှာစာများ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး ပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများက သင်တန်းများပေးခဲ့ကြသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များ၏ ယုံကြည်ကိုးစားနိုင်စွမ်းကို အထောက်အကူပြုရန် နိုင်ငံတကာရွေးကောက်ပွဲစောင့် ကြည့်လေ့လာရေးအဖွဲ့များက ကူညီခဲ့ကြသည်။ အတိုက်အခံကောဒါများ

နောင်တစ်ချိန်တွင် အစိုးရ၏လုပ်ငန်း တာဝန်များအတွက် ပြင်ဆင်ကြရန်အထောက်အကူပြုမည့် လက်ငင်းဖြစ်ပေါ်နေသည့် အရေးကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပညာရေးနှင့်ကွန်ရက်ဖွဲ့ခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများကိုလည်း ပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများက ပံ့ပိုးခဲ့ကြသည်။ ဤဆောင်ရွက်ချက်များမှာ အရေးပါခဲ့သည်။ သာကေအားဖြင့် အစိုးရကဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြင့်သွားသည့် စီးပွားရေးကို မူဝါဒဖြေလျှော့ရန်နှင့် ဈေးကွက်များကို မြှင့်တင်အားပေးရန် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပိုလန်ဘောဂဗေဒပညာရှင်မျိုးဆက်တစ်ခုကို ပြည်ပတွင်ပညာသင်ယူစေခဲ့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးကိုတည်ဆောက်ရန် မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်ကိုပိုလန်တွင် ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း ယင်းကိုအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ဖြစ်မြောက်စေရန် နိုင်ငံတကာ၏ပူးပေါင်းပါဝင်မှုက အကူအညီပေးခဲ့သည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အန္တရာယ်ကျရောက်စေတတ်သည့် အဖန်တလဲလဲဖြစ်ပေါ်သည့် အရေးကိစ္စများတွင် ယခင်ကရရှိထားသည့်အတွေ့အကြုံကို အသုံးပြုခွင့်အား နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများက ပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါအရေးကိစ္စများမှာ အရပ်ဘက်-စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေး၊ အသွင်ကူးပြောင်းကာလ တရားမျှတမှု၊ ယုံကြည်လောက်သော ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခြင်း၊ ရဲတပ်ဖွဲ့ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပြည်တွင်းထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ကြီးကြပ်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီကို ရန်လိုသည့်စောင့်ကြည့်မှုနှင့် ထောက်လှမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုကွန်ရက်များကို ဖျက်သိမ်းရန် အသေးစိတ်စီစဉ်ရေးဆွဲခြင်းတို့ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို ဝှန်ဇာလက်စ်က အသေးစိတ်ပြောပြခဲ့သည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊ စီးပွားရေးနှင့်အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့များ၊ သက်မွေးပညာသည်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားကဏ္ဍများမှ အဆင့်တူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အုပ်စုဖွဲ့ဆက်သွယ်ရေးနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးအခွင့်အလမ်းများကို ပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများက မြှင့်တင်ပေးခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့မြှင့်တင်ပေးခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီအလေ့အကျင့်များနှင့် အပြုအမူများ အထက်ပါအဖွဲ့အစည်းများကြား ခိုင်မာအားကောင်းလာစေရန် အထောက်အကူပြုသည်။ ထိုပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများက ထပ်မံအာမခံပေးမှုနှင့် ကျယ်ပြန့်သော အကြံပြုချက်အပြင် ရံဖန်ရံခါအသေးစိတ်လက်တွေ့ အကြံပြုချက်ကိုပေးအပ်လေ့ရှိသည်။¹²

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာစုဝေးခွင့်တို့အပါအဝင် လူ့အခွင့်

12 ခြိမ်းခြောက်ခံရသည့် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်များ၊ နောင်တွင်ထွက်ခွာတော့မည့် အာဏာရှင် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များကို နိုင်ငံခြားအစိုးရများက ဒုက္ခသည်ခိုလှုံခွင့်လည်းပေးခဲ့သည်။ (ဖိလစ်ပိုင်မှ မားကိုစ်ကို ခိုလှုံခွင့်ပေးခဲ့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။) အဆင့်မြင့် မဲပေးစက်များနှင့် မည်သူမည်ဝါမှတ်ပုံတင်သည့် နည်းပညာများကို (ဥပမာဂါနာတွင်) သန့်ရှင်းသောရွေးကောက်ပွဲများကို အထောက်အကူပြုရန် နိုင်ငံခြားအစိုးရများက ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်။ (၁၉၈၈ ခု၊ ချီလီလူထုဆန္ဒခံယူပွဲတုန်းကလို) အတိုက်အခံသည် မီဒီယာနှင့်လက်ခံနိုင်ဖွယ်ဖြစ်သော ဆက်သွယ်ခွင့်ရရှိရေး ပြည်တွင်းအာဏာပိုင်များက အာမခံရန် နိုင်ငံခြားအစိုးရများက ဖိအားပေးခဲ့သည်။ (အင်ဒိုနီးရှားတွင် ဂျာမန်ဗဟိုဘဏ်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့တို့မှ လုပ်ဆောင်ခဲ့သလို) စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက နည်းပညာအကူအညီပေးပေးခဲ့ကြသည်။ (ဂါနာနှင့်မက္ကဆီကိုတွင်)လွတ်လပ်၍တရားမျှတသော ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲများအတွက် ပြည်တွင်း ဖိအားပေးမှုများကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။

အရေးများကို လေးစားခြင်းနှင့် ဖိနှိပ်မှုကိုတားဆီးခြင်းတို့အတွက် ပြည်ပမှစုပေါင်းဖိအားပေးမှု သည် အရေးပါလေ့ရှိခဲ့သည်။ တောင်အာဖရိကနှင့် ပိုလန်တို့တွင် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ ဒဏ်ခတ်မှု များက အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ အကူအညီနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး စီမံချက်ပေါင်းများစွာသည် ပိုလန်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဂါနာနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများတွင် ထူးခြားအရေးပါမှုရှိခဲ့သည်။ ဖိအားပေးမှုအပြင် ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲ၊ လက်ခံနိုင်လောက်အောင် တရားမျှတမှုရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ သမ္မတသက်တမ်း ကန့်သတ်ချက် တို့ကို ဂါနာသမ္မတရောလင်းကလက်ခံခဲ့ခြင်းကို နိုင်ငံတကာက အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ထို အချက်ကြောင့် ဂါနာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ရောလင်းက အကျိုးပြုမှုများ အတွက် ခိုင်မာအားကောင်းစေခဲ့သည်။

အချုပ်ပြောရလျှင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလများအတွင်း အရေးကြီးသည့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးလိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရ များ၊ ဖောင်ဒေးရှင်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် အရေးကြီးသည့်နေရာ များမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ စပိန်၊ တောင်အာဖရိက၊ ဂါနာနှင့် ပိုလန်တို့တွင် ရှောင်လွှဲ မရသည့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ လူမှုရေးအရ (ဆိုးကျိုး) သက်ရောက်မှု ကို လျော့ပါး သက်သာစေရန် အထောက်အပံ့များကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက ပေးအပ်ခဲ့ကြသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ရေးတို့တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့ကြ သည်။ အခြားသော ဘဏ္ဍာရေးနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာအထောက်အကူများကိုပေးအပ်ခဲ့ကြ သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ဒီမိုကရေစီသို့ပြောင်းလဲသွားကြသည့် ပိုလန်နှင့် (အခြားဗဟိုနှင့် အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံများ) ကို အကူအညီပေးရာတွင် ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်အစိုးရတို့သည် အလွန်အရေးပါခဲ့သည်။ ထိုသို့သောနိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးအကူအညီသည် ပြည်တွင်းလိုအပ် ချက်များကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ပေးအပ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်းအဖွဲ့ အစည်းများ နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်းကောင်း အရေးကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် မူဝါဒအရရွေးချယ်စရာများကို ပေးအပ်သည်။

ဆန္ဒပြင်းပြစွာဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုလုပ်ဆောင်သူများနှင့် ပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများ သည် ပြည်ပမှပါဝင်ပတ်သက်မှု၏ နိုင်ငံရေးအရထည့်ဝင်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အကန့်အသတ် များနှစ်ခုစလုံးကို သိရှိနားလည်မှုလိုသည်။ ဒီမိုကရေစီသည် နိုင်ငံရေးအာဏာအတွက် ယှဉ်ပြိုင် ရန် လက်ခံနိုင်ဖွယ်အရှိဆုံး နည်းလမ်းဖြစ်လာမှသာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ဒီမိုကရေစီအမြစ်တွယ် နိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများသည် စိတ်ရှည်စွာ၊ ငြိမ်သက်စွာနှင့် ပြည်တွင်းအဖွဲ့အ စည်းများ၏တောင်းဆိုမှုအရသာ ဒီမိုကရေစီအမြစ်တွယ် ရေးလမ်းကြောင်းအတိုင်း လုပ်ဆောင် နိုင်ကြသည်။ သို့သော် ပြည်တွင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏နေရာကိုမူ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက ဝင်မယူနိုင်ကြပါ။ ရင်ဆိုင်ကြရမည့် စိန်ခေါ်မှုများစွာနှင့်အခက်အခဲများစွာနှင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်

ရေးအခြေခိုင်ရန် အချိန်အကြာကြီးယူရနိုင်သည်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နားလည်မှုရှိထားပါက စိတ်မရှည်သော၊ ထိရောက်ပီပြင်မှုမရှိသော၊ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေသော ကြားဝင်စွက်ဖက်မှု များကိုရှောင်ရှားနိုင်ရန် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများကို ကူညီသင့်သည်။ ရေရှည်တွင် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ပံ့ပိုးကူညီနိုင်ရန်သာ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများကအထောက်အကူပြုသင့်သည်။ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပြီးရလာသည့် အတွေ့အကြုံမှထွက်ပေါ်လာသောမေးခွန်းများကို မေးမြန်းခြင်း၊ နားထောင်ခြင်းတို့ပြုသည့်အခါ ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများသည် ထိရောက်ပီပြင်မှု အရှိဆုံးဖြစ်လာတတ်သည်။ ကြိုတင်ဖော်မြူလာထုတ်ထားသည့် အဖြေများကို ကိုင်စွဲခြင်းထက်စာလျင် ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှထွက်လာသည့် အရေးကိစ္စများကို စဉ်းစားသုံးသပ်ကြရန် ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများကို အားပေးတိုက်တွန်းသင့်သည်။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုအတွက် နောက်ခံအခြေအနေများကို ပြောင်းလဲခြင်း

၂၀ ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏နောက်ခံအခြေအနေများသည် လက်ရှိနှင့်အနာဂတ်အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးကို စိန်ခေါ်မှုများ၏ နောက်ခံအခြေအနေနှင့် သိသိသာသာကွဲပြားခြားနားသွားခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာကြီးက မရပ်မနားပြောင်းလဲနေသည်မှာ ပို၍ပင်မြန်ဆန်လာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။

ပထဝီနိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို ပြောင်းလဲခြင်း

စစ်အေးခေတ်တုန်းကရှိခဲ့သော လူထုစည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုကိုထိန်းချုပ်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂလပိုင်ဆိုင်မှုများကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာပထဝီနိုင်ငံရေးချိန်ခွင်လျှာ အပေါ်အခြေခံပြီးမှာ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး အစီအမံများကို ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းတို့မှာ ယခုအချိန်တွင်မရှိတော့ပေ။ စစ်အေးပြီးဆုံးချိန်မှစ၍ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည် အာဏာရှင်မဟာမိတ် နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲဖြစ်ခြင်းသည် ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ် မမြင်ကြတော့သဖြင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုများအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို လမ်းဖွင့်ပေးလာခဲ့သည့်အပြင် ထိုအာဏာရှင်အင်အားစုများကို အချို့အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံတကာထောက်ခံအားပေးမှု လျော့ချလိုက်ခြင်းလည်း လုပ်ဆောင်လာကြသည်။

လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် လူသားမျိုးနွယ်ကိုကျူးလွန်သည့် ပြစ်မှုများကို တရားစွဲဆိုရန် နိုင်ငံတကာဥပဒေစံနှုန်းများနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများကို ခိုင်မာအားကောင်းအောင်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာပြစ်မှုတရားရုံးကို တည်ထောင်ခြင်းတို့သည် ဝိုင်းပယ်ခံရခြင်း၊ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ခံရခြင်းအလျင်မရှိပဲ ဖြောင့်ကျကျ ဖိနှိပ်မှုများ ဖြစ်ပွားနိုင်မည့်အလားအလာကို အတော်အတန်လျော့ချပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့် ဖိနှိပ်မှုများဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော်လည်း ထိုလုပ်ရပ်များကို အတော်

အတန် ဟန့်တားပေးသည့် နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများတော့ ရှိနေပြီးဖြစ်သည်။ ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲသွားခြင်းနှင့် အမေရိကန်၏ နိုင်ငံတကာတွင်လွှမ်းမိုးထားနိုင်မှုမကြာသေးမီ နှစ်များက ကျဆင်းသွားခြင်းသည် အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုတည်းက ကြီးစိုးခြင်းမရှိတော့သော နိုင်ငံတကာအခင်းအကျင်းကိုဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီနည်းတကျ တံခါးဖွင့်မှုများကို ပြင်ပမှစွက်ဖက်မှုများ လျော့ပါးသွားခဲ့ပြီ။ သို့သော် ပြည်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် အလွန် ဆိုးရွားသော ဖိနှိပ်မှုများကို နိုင်ငံတကာ၏ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းနှင့် ကြားဝင်အဖြေရှာပေးနိုင်စွမ်း တို့သည်လည်း လျော့ပါးလာခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများအပါအဝင် အချို့အခွင့် အရေးများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံလာခဲ့ကြသည်။

ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၏ စီးပွားရေးစနစ်ပြိုလဲသွားခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာစီးပွားရေး နယ်ပယ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံနီးထလာမှုသည် စီးပွားရေးမူဝါဒဖြေလျှော့မှုများ၊ ဈေးကွက်ကိုဦးတည် သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ ပုဂ္ဂလိကပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ ကမ္ဘာ့ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၊ ဘဏ္ဍာရေး နှင့်ကုန်သွယ်မှုကမ္ဘာ့ပြုဖြစ်စဉ်တို့ဆီသို့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအချိုး အကွေ့ကို ပိုပြီးအားကောင်းလာ စေသည်။ ယနေ့ခေတ်အစိုးရအများစုသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကုန်သွယ်ရေးကိုချဲ့ထွင်ရန် ကြိုးပမ်းလာကြပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဘဏ္ဍာရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စံနှုန်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များကို လေးစားလိုက်နာလာကြသည်။ ထို့ကြောင့် တံခါးပိတ်စီးပွားရေးများ၊ အထူးသဖြင့် (စီးပွားရေးအင်အားအရ) သေးငယ်သော၊ အလယ်အလတ်ရှိသော တံခါးပိတ်နိုင်ငံများအတွက် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတွင် နေရာမရှိဖြစ်လာစေခဲ့သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအနည်းငယ်က ဈေးကွက် ကိုလက်ဝါးကြီးအုပ်ထားခြင်း (economic concentration) ကိုရှောင်ရှားခြင်း၊ တစ်ဦးချင်းရှိဒီမို အချိုးတိုးတက်အောင်လုပ်ခြင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အားပေးခြင်း၊ သဘာဝပတ် ဝန်းကျင်ကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့တွင် နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍကိုခိုင်မာအားကောင်း အောင် အချို့နိုင်ငံများတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကို နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းအတွက် တရားဝင်မှုအရှိဆုံး အထိုင် အဖြစ် နိုင်ငံတကာတွင် ပိုပြီးကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံလာခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဒီမိုကရေစီက မည်သည်ကိုဖြစ်ပေါ်စေသနည်းဆို သည်နှင့် ဒီမိုကရေစီတွင် ဘာကိုလိုအပ်သည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ကွဲပြားသောအယူအဆများရှိနေသည်။ (ဒီမိုကရေစီဆန်သောရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပသော်လည်း ဒီမိုကရေစီကို အလွဲသုံးမှုများရှိသည့်) 'ပြိုင်ဆိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော အာဏာရှင်' အစိုးရများသည် ဒီမိုကရေစီကြန်အင်လက္ခဏာများ မပြည့်စုံသေးသည့် သို့မဟုတ် ဒီမိုကရေစီ ဆုတ်ယုတ်နေသည့် တိုင်းပြည်များစွာတွင် တည်မြဲခဲ့ကြသည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင် လက်ခံနိုင် လောက် သည့်လွတ်လပ်မှုရှိသော (အစိုးရအပြောင်းအလဲအတွက်) လူထုဆန္ဒခံယူပွဲဆိုင်ရာ ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးတို့ကိုပေါင်းစပ်ခြင်းအားဖြင့် လစ်ဘရယ်ဒီမိုက ရေစီမဟုတ်သော အခြားရွေးချယ်စရာများလည်းရှိနေကြောင်းပြရန်ရည် ရွယ်ချက်ရှိရှိလုပ်

ဆောင်ကြသည်။¹³ ကမ္ဘာ့ပြုဖြစ်စဉ်၏ ဖိအားပေးမှု၊ အကျိုးဆက်ဖြစ်သည့် နိုင်ငံတကာ၏လွှမ်းမိုးမှုကိုတံခါးဖွင့်ပေးခြင်း နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ ခိုင်မာအားကောင်းလာခြင်းတို့သည် အာဏာရှင်အစိုးရများက ဒီမိုကရေစီနှင့်ဆန့်ကျင်သည့် ကျင့်စဉ်များကို စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းထားဖို့၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးကို ဖိနှိပ်ထားဖို့ အချိန်ကြာလာသည့်နှင့်အမျှ ခက်ခဲသွားစေခဲ့သည်။ သို့သော် လက်ရှိအချိန်တွင်မူ ပြောရလောက်အောင်မဖြစ်သေးချေ။

ယခင် ဒီမိုကရေစီအတွေ့အကြုံများ၏ အမွေ

၁၉၇၀ပြည့်နှစ်များနှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းက အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးများစွာနှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းက အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးအချို့တို့သည် အခြေခံဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်သည့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးရှေးဦးအတွေ့အကြုံရှိခဲ့သည့်နိုင်ငံများတွင် နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအများစုတွင် ဒီမိုကရေစီ အင်စတီကျူးရှင်းများ တရားဝင်အထိုင်ကျသွားခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံများမှ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် လိုက်လျောသဘောတူညီမှုများ ပုံဖော်ခြင်းနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်းတို့တွင် အတွေ့အကြုံနှင့် ကွန်ရက်များရှိခဲ့ကြပြီး ဒီမိုကရေစီဥပဒေများအတွင်းတွင် ထိရောက်ပီပြင်စွာပြင်ဆင်နိုင်သည်ဟု ယုံကြည်မှုရှိထားကြသည်။ အာဏာရှင်စနစ်မှ နောင်တစ်ချိန်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် ထိုကနဦးဒီမိုကရေစီ အတွေ့အကြုံ အနည်းအကျဉ်းရှိသည့် သို့မဟုတ် လုံးဝမရှိသည့် နိုင်ငံများတွင်ဖြစ်ပေါ်လာပါလိမ့်မည်။ ထိုနိုင်ငံများအနက် အချို့နိုင်ငံများတွင် ဟိုးအရင်ကတည်းက နိုင်ငံရေးသဘောထားကွဲလွဲသူများကို ဖိနှိပ်ခဲ့သည့်ခေါင်းဆောင်များရှိနေသည်။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွင် အစိုးရက လူထုအလိုကိုတုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးတတ်သည့် အစဉ်အလာ ဥပမာဒေသဆိုင်ရာအဆင့်များတွင် ရှိသည်ဆိုပါက အာဏာရှင်ဖြုတ်ချရာတွင် အထောက်အပံ့ဖြစ်နိုင်သည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အားလုံးက တောင်းဆိုမှုသည် ဝင်ငွေအဆင့်များလာခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးအရထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုအခွင့်အရေး မြင့်မားများပြားလာခြင်း တို့နှင့် အမြိုင်ဖြစ်ပေါ်ပါက အားကောင်းတတ်သည်။ သို့သော် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံရေး၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ အင်စတီကျူးရှင်းများကို ပျိုးထောင်ရန်မှာမူ အချိန်၊ လုပ်အား၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုတို့အတော်ကြာသုံးရမည်။¹⁴

13 ဆွေးနွေးမှုများအားလုံးအတွက် Levitsky, S. and Way, L.A., *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War* [ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ငံစွမ်းရှိသည့် အာဏာရှင်စနစ်: စစ်အေးခေတ်နောက်ပိုင်း မျိုးစပ်အစိုးရများ] (New York: Cambridge University Press, 2010). တွင်ကြည့်ပါ။

14 ဥရောပ၏ ဘော်လန်ရေးကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြည့်ခြင်း - ဝါဆောမြို့တော်မှ အမျိုးကောင်းသားတစ်ဦးထံမှိုမည်ဟု ရည်ရွယ်ထားသည့် စာတစ်စောင်မှ 'Reflections on the Revolution in Europe: In a letter intended to have been sent to a gentleman in Warsaw' တွင် ကွယ်လွန်သူ ဥရောပသား လူမှုသိပ္ပံပညာရှင် Ralf Dahrendorf ရေးသားခဲ့သလိုပင်ဖြစ်သည်။ 'အခြေခံဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး တရားဝင်လုပ်ငန်းစဉ်သည် ခြောက်လထက်မနည်း ကြာတတ်သည်။ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ရလဒ်အဖြစ် အခြေအနေများကောင်းလာသည်ဟု အများကယူဆမှု ခြောက်နှစ်တာကာလ မကျော်လွန်မီ ပျံ့နှံ့မည့်အလားအလာမရှိပါ။ အခြေခံဥပဒေနှင့် စီးပွားရေးစနစ်ကို အပေါ်ယံကျသည့် အင်စတီကျူးရှင်းများအဖြစ်မှ အကျပ်အတည်းဆိုင်ရာချိန်တွင် ခူပေနာပေခံနိုင်သည့် အင်စတီကျူးရှင်းများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပေး

လူမှုစီးပွားရေး၊ လူတန်းစားနှင့် လူဦးရေကွာခြားချက်များ

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်များ၊ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းက အသွင်ကူးပြောင်းမှုများနှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်က အသွင်ကူးပြောင်းမှုအချို့တို့ဖြစ်ပွားသည့် နိုင်ငံများတွင် ပညာတတ်လူလတ်တန်းစားတိုးပွားလာခြင်းနိုင်ငံရေးအရ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကျယ်ပြန့်လာခြင်းတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုလူတန်းစားသည် ဥပဒေ၊ ပြည်သူ့ရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဘောဂဗေဒတို့ကို လေ့ကျင့်သင်ယူမှုရှိထားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အဓိကအားဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများဖြစ်ပွားရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုပညာရပ်များလေ့လာသင်ယူထားသူလူတန်းစားရှိခြင်းသည်ထိရောက်ပီပြင်သောဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကိုတည်ဆောက်ရန် အထောက်အကူပြုခဲ့သည်။ ဝင်ငွေနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှု အဆင့်နိမ့်ပါးခြင်း၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများနှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများမခိုင်မာခြင်း၊ လူ လတ်တန်းစားနည်းပါးခြင်း၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည်သူ့လုံခြုံသာယာရေးကို ပေးအပ်နိုင်ခြင်းမရှိသည့် နိုင်ငံတော်တို့ရှိနေသည့် တိုင်းပြည်များတွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများဖြစ်ပေါ်ရန် ပိုပြီးခက်ခဲတတ်သည်။ အဆိုပါနိုင်ငံတော်များတွင် ပြည်သူ့စီမံခန့်ခွဲမှု တတ်မြောက်သူနည်းပါးသဖြင့် အခြေခံလုပ်ခလစာကဲ့သို့ စီးပွားရေးအရအောင်မြင်မှုများ အမြန်ပြန်ရလိုသည့် လူထုဖိအားနှင့် ရင်ဆိုင်လာရခြင်းကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်သူနည်းပါးတတ်သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်း၊ မြောက်အာဖရိကနှင့် ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများတွင်မူ ဝင်ငွေမြင့်မားပြီး လူလတ်တန်းစားများပြားသည့် သယံဇာတပေါကြွယ်သောနိုင်ငံများတွင် အခြားအသွင်ပြောင်းရေးကြိုးပမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပါလိမ့်မည်။ အဆိုပါတိုင်းပြည်များအများစုသည်လည်း လက်သင့်ရာစားတော်ခေါ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အကတ်လိုက်စားမှုတို့အားကောင်းမောင်းသန်မြင့်မားနေပြီး အနှစ်သာရမရှိသော နိုင်ငံတော်များရှိတတ်သည်။ မဟာဗျူဟာမြောက်တည်နေရာတွင်ရှိခြင်း သို့မဟုတ် သယံဇာတများရှိနေခြင်းနှင့်ဆက်နွှယ်သည့် ပထဝီ နိုင်ငံရေးအကြောင်းအရာအရမူ ထိုတိုင်းပြည်များ၏နိုင်ငံရေးစနစ်ကိုတံခါးဖွင့်ရန် ရေရှည်ပြည်ပဖိအားပေးမှု မကြုံဖူးကြပေ။ ထိုသို့သောအာဏာရှင်အစိုးရများသည် အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှုများကို အပေးအယူဖြင့်သိမ်းသွင်းခြင်းသို့မဟုတ် ရပ်တည်မရအောင်လုပ်ခြင်းတို့ ပိုလုပ်နိုင်ကြသည်။

ယနေ့ခေတ် အာရှနှင့် အာဖရိကမှ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးရှိသည့် နိုင်ငံများစွာတို့တွင် အားကောင်းသော လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ ဒေသဆိုင်ရာ စိတ်ဝမ်းကွဲမှုများနှင့် တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်းများရှိနေသဖြင့် နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက် အပြင်းအထန်ကွဲလွဲမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အလုပ်အကိုင်ရှာမရသည့် ပညာတတ်ပြီးနေရာမရသည့် လူငယ်လူရွယ်များတိုးပွားလာသည့် နိုင်ငံများတွင်မူ ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြရန် စည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုရှိနေမြဲဖြစ်သည်။လမ်းပေါ်ကဆန္ဒပြပွဲများတွင်သာမကဘဲ နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့များ၊ ပါတီများ၊ အခြား အင်စတီကျူးရှင်းများတွင်ပါ

သည့် လူမှုရေးအခြေခံအုတ်မြစ်များပေးအပ်ခြင်းသည် လွတ်လပ်မှုသို့သွားရာလမ်းအတွက် တတိယမြောက်လိုအပ်သော အခြေအနေဖြစ်သည်။ ထိုအခြေခံအုတ်မြစ်များကိုချရန် နှစ်ပေါင်းခြောက်ဆယ်လောက်တော့လိုသည်။' ဟု Ralf Dahrendorf ကရေးသားခဲ့သည်။ (New York: Times Books, 1990) pp. 99-100

လူငယ်လူရွယ်များ ပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီရင့်ကျက်ပြီးသား တိုင်းပြည်များအပါအဝင်တိုင်းပြည်များစွာရှိအုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းကို အဓိကစိန်ခေါ်မှုဖြစ်လာသည်။ ယနေ့ခေတ်ခေါင်းဆောင်များသည် မျိုးဆက်သစ်များနှင့် စနစ်တကျဆက်သွယ်ရမည်ဖြစ်ပြီး လူငယ်များ၏ ဒီမိုကရေစီဆန်စွာ စည်းရုံးလှုပ်ရှားမှုကို အားပေးကြရမည်။

အင်အားကြီးရာဇဝတ်တိုက်အုပ်စုများရှိလာခြင်းနှင့် နိုင်ငံခြားကျော် အစွန်းရောက်နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ ရှိနေခြင်းအပါအဝင် အထက်ပါအခက်အခဲများက မခိုင်မာသော နိုင်ငံရေး အင်စတီကျူးရှင်းများကို ပြင်းထန်သည့်ဖိအားများရှိလာသည်။ ထို့ကြောင့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များ အသေးစိတ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ခိုင်ယာလော့၊ ပေါင်းစည်းမှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် အင်စတီကျူးရှင်းများတည်ဆောက်သင့်သည်။ ထိုအင်စတီကျူးရှင်းများတည်ဆောက်မှုသည် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများကို တည်ထောင်ပေးသည်။ လွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို တည်ဆောက်ပေးသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို အရပ်ဘက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ရောက်ရှိစေသည့်အပြင် ဒီမိုကရေစီ၏ အခြားသော အုတ်မြစ်များကိုလည်းချပေးသည်။ ခိုင်မာအားကောင်းခြင်းမရှိသည့် နိုင်ငံတော်များ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများရှိသည့်နိုင်ငံများတွင် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကိုရရှိရန် ပိုမိုခက်ခဲမည်ဖြစ်ကြောင်း ဂါနာအတွေ့အကြုံကပြဆိုနေသည်။

နိုင်ငံတကာမှ ဒီမိုကရေစီမြှင့်တင်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများ

စပိန်၊ ပိုလန်နှင့် အခြားဗဟိုနှင့်အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံများ အပါအဝင် ဥရောပနိုင်ငံတော်တော်များများ၏ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် အီးယူသို့အဖွဲ့ဝင်ရေးအလားအလာများ၊ နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကိုမူတည်ပြီး အီးယူနှင့်အမေရိကန်က ကမ်းလှမ်းခဲ့ကြသည့် စီးပွားရေးအထောက်အပံ့များမှ အလွန်ပင်အထောက်အကူပြုမှုရရှိခဲ့သည်။ ချီလီအပါအဝင် လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများစွာ၏ ဒီမိုကရေစီသို့လမ်းဖွင့်ပေးခြင်းသည် ၁၉၇၀ ပြည့် နှစ်များနှောင်းပိုင်း (ဂျင်မီကာတာလက်ထက်) တွင် အမေရိကန်အစိုးရက လူ့အခွင့်အရေးကို စတင်အလေးထားလာခြင်းကြောင့် ဦးစွာလွယ်ကူချောမွေ့ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များနှစ်လယ်တွင် ဂျီဂင် ဒုတိယသမ္မတသက်တမ်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကိုတစ်ကျော့ပြန်တက်ကြွစွာမြှင့်တင်လာသည့် အမေရိကန်၏မူဝါဒကြောင့်လည်း လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများ၏ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို လွယ်ကူချောမွေ့စေခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီကိုလမ်းဖွင့်ပေးမှုများကို အမေရိကဒေသနိုင်ငံများအဖွဲ့ (Organization of American States) က ရေးဆွဲအတည်ပြုနိုင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူမှုများနှင့်အမေရိကတိုက်ချင်းဖြတ်ကျော်လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာပြစ်မှုတရားရုံးတို့အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရေးစံနှုန်းများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများခိုင်မာအားကောင်းလာခြင်းတို့ကအထောက်အကူပြုခဲ့သည်။ အမေရိကန်နှင့် မက္ကဆီကိုတို့၏လုပ်သားဈေးကွက်များ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း

စဉ်များ၊ လူထုကြိုက်ယဉ်ကျေးမှုတို့ လွှမ်းမိုးခြင်းစည်းလာမှုက မက္ကဆီကိုနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေးကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီကိုလမ်းဖွင့်ပေးခြင်းနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု အတွက် အမေရိကန်နှင့်မက္ကဆီကိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အန်ဂျီအိုများကပံ့ပိုးခြင်းအားမြှောက် အမေရိက သွင်းကုန်ကင်းလွတ်ခွင့် သဘောတူစာချုပ်ကဲ့သို့ သဘောတူညီမှုများကလည်း အားဖြည့်ပေးခဲ့သည်။

ယနေ့ခေတ်နှင့် နောင်တစ်ချိန် ဒေသဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများအနက် ပင်လယ်ကွေ့၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကောင်စီကဲ့သို့ အင်စတီကျူးရှင်းများသည် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကို ထောက်ခံမှုလျော့နည်းလာမည်ဖြစ်ပြီး သို့မဟုတ် အခြားအင်စတီကျူးရှင်းများကမူ ထောက်ခံမှု တိုးလာဖွယ်ရှိသည်။ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရအချင်းချင်း ဆက်သွယ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် ရွေးကောက်ပွဲများ၏ ရိုးသားဖြောင့်မှန်ကို အားပေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုတွင် အထနေ့သော် လည်း ပိုမိုပါဝင်လာကြသည်။ ဒီမိုကရေစီ၊ ရွေးကောက်ပွဲနှင့်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဖရိကသမဂ္ဂ ကြေညာစာတမ်းသည် အပြည့်အဝအသက်ဝင်လာပြီဖြစ်သည်။ အာဆီယံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအခြေခံမူများတွင် ဒီမိုကရေစီစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း ဖြစ်စေရေးပါရှိလာသည်။ ထို့အပြင် အာဆီယံအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၂ ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲအတွက် လေ့လာစောင့်ကြည့်သူများ စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ သော ဒေသဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် အသွင်ကူးပြောင်းမှုခေါင်းဆောင်များ ရရှိနိုင် သည့် အရေးကြီးအထောက်အပံ့များဖြစ်သည်။

ဒေသဆိုင်ရာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကွဲပြားခြင်းများ

ဘာသာရေးအခြေခံဝါဒီများနှင့် သဘောထားပျော့ပြောင်းသော အစ္စလာမ်ဘာသာရေး ဝါဒီများကြား တင်းမာမှုများ သိသာထင်ရှားနေသည့်အခြေအနေတွင် မွတ်ဆလင်အများစုရှိ သည့်နိုင်ငံများတွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ အရပ်ဘက်တရားဥပဒေစိုး မိုးမှုရှိသည့် နိုင်ငံတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊ လူထုထောက်ခံသော အချုပ်အခြာအာဏာ တို့အားလုံးသည် အလွန်အမင်းပြိုင်ဆိုင်နေသည့်အချိန်တွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုကြိုးပမ်းချက် များ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့မွတ်ဆလင်ဦးရေးအများဆုံးဖြစ်သည့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ပြီးခဲ့ သည့် မျိုးဆက်တွင် ထိရောက်ပီပြင်သော ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကို တိုး၍တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် အစုအဖွဲ့များက အခြားမွတ်ဆလင်အများစုနိုင်ငံများတွင် ပိုပြီးဩဇာ ရှိလာကြသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင်တော့ ဥပဒေသည် ရှာရိယာဘာသာရေးဥပဒေမှ အဓိက သို့မဟုတ် လုံးဝဆင်းသက်ရမည်၊ ဘာသာရေးအရ အစဉ်အလာယုံကြည်လက်ခံထားမှု၊ အစဉ် အလာ ကျားမလူမှုရေးရာ မတူကွဲပြားမှုတို့ကို နိုင်ငံတော်ကအားကောင်းအောင်လုပ်ရမည်ဆို သည်ကို တောင်းဆိုသော ဩဇာရှိသောရေးရိုးစွဲအစုအဖွဲ့များရှိကြသည်။ ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်း သည့် ရှေးရိုးစွဲများနှင့် လူဝတ်ကြောင်လစ်ဘရယ်များသည် ဘာသာရေးဥပဒေ၏အခန်းကဏ္ဍ

နှင့် အမျိုးသမီးတို့၏အခွင့်အရေးကို အလွဲသုံးစားလုပ်ခြင်းသည် လက်မခံနိုင်သည့် ကိစ္စအဖြစ် မြင်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသူများသည် အာဏာရှင်ဆန်သော ဖြေရှင်းမှုများကို လက်ခံ သည့်တိုင် ကွဲပြားသောနည်းလမ်းများဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းအရင်းများအတွက် လက်ခံ ထားကြခြင်းဖြစ်သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများ၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် များသော အားဖြင့်ဘာသာရေးနှင့်သီးခြားကင်းသော နိုင်ငံတော်ကိုသစ္စာခံထားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ ကို ဒီမိုကရက်များရေး၊ ဘာသာရေးအခြေခံဝါဒီများကပါ ယနေ့ခေတ်တွင် စိန်ခေါ်လာကြ သည်။ နိုင်ငံတကာ စစ်ခေါင်းဆောင်များအချင်းချင်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများသည် လက်ရှိ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် စစ်ဘက်အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်မှုကို အထောက် အကူအပြုနိုင်ဆုံးဖြစ်မည့် မူဝါဒများနှင့်ကျင့်စဉ်များကို အာရုံစိုက်အပ်ပါသည်။

ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် အာဏာရှင်အစိုးရများ၏ တံတိုင်းများအဖြစ် ပါဝင် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀ ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးကို အထောက်အကူပြုမှု တခါတရံတွင်ရှိလာသည်။ အထူးသဖြင့် ရိုမန်ကက်သိုလစ်နိုင်ငံများဖြစ်ကြ သည့် စပိန်၊ ဘရာဇီး၊ ချီလီ၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် ပိုလန်တို့တွင် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးကို ဘာသာ ရေးအဖွဲ့အစည်းများက ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။ ချီလီတွင် ဘုန်းတော်ကြီး ရာအူးဆီလ်ဗာ ဟင်းနရီနှင့် ဘုန်းတော်ကြီး ယူအန်း ဖရန်စစ္စကို ဖရက်စနို၊ ဘရာဇီးတွင် ပေါ်လို အေဗာရီစတို အန်း၊ စပိန်တွင် ဗန်းဆင့် အန်းရီတာ န်ကွန်၊ ဖိလစ်ပိုင်တွင် ယေမီ ဆင်း၊ ပိုလန်ဇာတိ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ဂျန်ပေါလ်-၂တို့၏ အခန်းကဏ္ဍများအားလုံးမှာ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် အရေးပါခဲ့သည်။ တောင်အာဖရိကတွင် ဂိုဏ်းအုပ်ဘုန်းတော်ကြီး ဒက်စမွန်တုတု၊ အင်ဂလိကန် ပရိုတက်စတင့် ကျောင်းတော်၊ ဒတ်ချ်ကယ်လ်ဗင်နစ် ဓမ္မဆရာအချို့ အပါအဝင် အခြားကျောင်းတော်များမှ ဘုန်းတော်ကြီးများကလည်း ပါဝင်သင့်သူအားလုံးပါဝင်သည့် ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှု ကို ထောက်ခံအားပေးခဲ့ကြသည်။ အင်ဒိုနီးရှားမွတ်ဆလင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လှုပ်ရှားမှုများ၊ ပါတီများ၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလများက ၎င်းတို့တိုင်းပြည်တွင် အမြင်ကျဉ်းမြောင်းမှုမရှိသော ဒီမိုကရေစီ ကိုတည်ဆောက်ရာတွင်အကူအညီပေးခဲ့သည်။ အဗ္ဗဒူရာမန်ဝါဟာ (Gus Dur) ၏အခန်းကဏ္ဍ သည် အထူးသတိပြုမှတ်သားဖွယ်ဖြစ်သည်။

မွတ်ဆလင်ဘာသာရေး လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသူများသည် အခြားသောနိုင်ငံများတွင် အရေးကြီးသည့်အခန်း ကဏ္ဍများမှပါဝင်ဦးမည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သော်လည်း အာရပ်နှင့်အာရပ် ကမ္ဘာမဟုတ်သည့် နိုင်ငံများတွင် တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ တူညီလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ အလားတူပင် တိုင်းပြည်တစ်ခုရှိ ခရစ်ယာန်ဘာသာရေးအသိုင်း အဝိုင်းများနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်မှအခန်းကဏ္ဍသည်လည်း ကွဲပြားခြားနားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထိုသို့ သော ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများသည် သက်ဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံများကို အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ နီးနှောဖလှယ်မှုများမှ အကျိုးရနိုင်သည်။ ထိုနီးနှောဖလှယ်မှုများတွင် အကြမ်းဖက်မှု ကိုမြှင့်တင်

ပြီး အမြင်ကျဉ်းမြောင်းသော အရေးတော်ပုံများကိုထောက်ခံသည့် နိုင်ငံခြားကျော် အစွန်းရောက်အဖွဲ့အစည်းများကို မည်သို့ကိုင်တွယ်ခြင်းက အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်ကို စေ့စပ် ဆွေးနွေးမှုများကဲ့သို့ နှီးနှောဖလှယ်မှုများပါဝင်သည်။

ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်တော်လှန်ရေး

သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာများ (ICT) တော်လှန်ရေးဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် သတင်းအချက်အလက်ကို အစိုးရကထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းအား တိုက်စားပစ်ခဲ့သည်။ ကွဲလွဲသည့်အမြင်များနှင့် သတင်းများကိုမျှဝေသည့် ကုန်ကျစရိတ်ကို လျော့ချပေးသည်။ လူကြိုက်များသောစာမျက်နှာများကို ပိုမိုပံ့ပိုးပေးသည်။ ပြည်ပ၏စာနာနားလည်မှုနှင့်ထောက်ခံအားပေးမှုကို အကျိုးရှိအောင်အသုံးပြုရန် ပိုလွယ်လာသည်။ မည်သည့်နေရာတွင် မည်သူမဆို မိုဘိုင်းဖုန်းကင်မရာများဖြင့် မတရားသည့်အမှုအကျင့်များကို မှတ်တမ်းတင်ပြီး ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများကို နှိုးဆော်နိုင်သည်။ လူဦးရေအများစု အထူးသဖြင့် လူငယ်လူရွယ်များအတွက် စမတ်ဖုန်းများနှင့် ဘရော့ဒ်ဘန်းအင်တာနက်ဆက်သွယ်ရေးတို့ကို အသုံးပြုနိုင်လာပြီးဖြစ်၍ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များက အရှိန်အဟုန် မြင့်လာမည်။ ထိုနည်းပညာများကိုသုံးသည့် လူမှုကွန်ရက်များသည် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများအစား အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မဝင်ရောက်နိုင်သော်လည်း နိုင်ငံရေးစနစ်များကို လှုပ်ကိုင်နိုင်ကြသဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများက လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင်မလုပ်နိုင်ပါက အလွန်ပင်ယိုင်နဲ့လာလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

ICT နည်းပညာနယ်ပယ်တွင် တီထွင်မှုများသည် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးအတွက် အမြဲကောင်းသည်တော့ မဟုတ်ပါ။ ဒီမိုကရေစီအရေး စည်းရုံးလှုပ်ရှားသူများက ဆက်တိုက်စနစ်တကျ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများမရှိဘဲ ယာယီကျေနပ်အားရမှုကိုသာဖြစ်စေသည့် လူထု၏ ကောက်ရိုးမီးပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို ထို ICT နည်းပညာများက ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သည်။ ထို့အပြင် အစွန်းရောက်များ ၎င်းတို့ကိုထောက်ခံမှုရရှိရေးကို ချဲ့ထွင်ရန် ICT နည်းပညာများကအထောက်အကူပြုသည်။ တခါတရံတွင် ကိုင်းခြားကိုင်းနားအုပ်စုများအား အဓိကလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများဟူသောအမြင်ကို ICT နည်းပညာထွန်းကားမှုက ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သည်။ နည်းပညာအရ ရှေ့ရောက်ပြီး နိုင်ငံစုံကုမ္ပဏီများ၏အကူအညီကို ရံဖန်ရံခါရသည့် အစိုးရများသည် နိုင်ငံသားများကိုဖိနှိပ်ရန် တူညီသောနည်းပညာများကိုပင် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ယခုအခါ အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ရေးကို အစိုးရများက ကြားဖြတ်ဖမ်းယူနိုင်ပြီး လုံခြုံရေးကင်မရာများတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ဆန္ဒပြသူများကို မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်နိုင်လာကြသည်။ အတိုက်အခံအဖွဲ့ဝင်များကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခြင်းလုပ်နိုင်လာကြသည်။

ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို ထောက်ခံအားပေးလိုသည့် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်

လိုသည့်သူများသည် သတင်းနည်းပညာများကို ကျင်လည်နှံ့စပ်ရန် သင်ယူကြရမည်။ ထိုနည်းပညာများကို အလေးအနက်စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်း၊ ညွှန်ပေါင်းတည်ဆောက်ခြင်း၊ နှစ်ဘက်သဘောတူစေ့စပ်ပြေငြိမ်းခြင်း၊ သဘောတူမျှတည်ဆောက်ခြင်းဟူသည့် အချိန်များစွာယူရသော်လည်း အရေးကြီးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပေါင်းစပ်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ အာဏာရှင်အစိုးရများနှင့် ဒီမိုကရေစီဆန့်ကျင်ရေး အစွန်းရောက်အင်အားစုများက ICT နည်းပညာကြိုးကိုင်ထိန်းချုပ်မှုပြုလုပ်ခြင်းမှ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများကို မည်သို့ကာကွယ်ရမည် ဆိုသည်ကို ၎င်းတို့လေ့လာသင့်ယူအပ်သည်။

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှု အရည်အချင်း

အသွင်ကူးပြောင်းမှုခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအတွက် ကြိုတင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် 'ပုံစံခွက်ဖော်ထားသည့်' နမူနာပုံစံဟူ၍မရှိပါ။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် ကိုးနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များသည် အတိုက်အခံ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများဖြစ်ခဲ့ကြပြီး တည်ဆဲအာဏာရှင်အစိုးရတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူများဖြစ်ကြပြီး ဝါရင့်နိုင်ငံရေးသမားများ၊ ရှေ့နေများ၊ ဘောဂဗေဒပညာရှင်များ၊ အကြီးတန်းစစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်၊ အငယ်တန်းစစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်၊ ဂျာနယ်အယ်ဒီတာတစ်ဦး၊ ပညာရပ်နယ်ပယ်မှ လူမှုဗေဒပညာရှင်တစ်ဦးနှင့် လေကြောင်းအင်ဂျင်နီယာတစ်ဦးတို့ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့တွင် ကွဲပြားသောဘာသာရေးယုံကြည်မှုများနှင့် အလေ့အကျင့်များရှိကြသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် ဘာသာရေးကိုးကွယ်သူများမှသည် ဘာသာမဲ့များထိပါဝင်ခဲ့ကြပြီး ကက်သိုလစ်များ၊ ပရိုတက်စတင့်များနှင့် မွတ်ဆလင်ဘာသာဝင်တစ်ဦးပါဝင်ခဲ့သည်။ ရုပ်လက္ခဏာနှင့် တစ်ဦးချင်းဟန်ပန်များမှာ သိသိသာသာကွဲပြားခြားနားကြသူများဖြစ်သည်။

စင်စစ် ခေါင်းဆောင်များထဲမှ အချို့သည် ပင်ကိုယ်စိတ်အရ၊ ခံယူချက်အရ၊ အတွေ့အကြုံသို့မဟုတ် နာမည်ကျော်ကြားမှုအရ ဒီမိုကရက်များမဟုတ်ကြပေ။ ဂျယ်ရီရောလင်းသည် ဂါနာနိုင်ငံကို ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကျော်ကြာအောင် အာဏာရှင်အဖြစ်အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး ပြည်တွင်းပြည်ပဖိအားများအောက်တွင် ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲကိုလမ်းဖွင့်ပေးရန် သဘောတူခဲ့သည်။ လျှို့ဝှက်သဘောထားစစ်တမ်းများတွင် သူ့ရွေးကောက်ပွဲနိုင်မည်မှာသေချာသည်ဟု ပြသည့်အခါမှ ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခွင့်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သူနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် ကိုယ်စားပြုခွင့်ရှိသော လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီနှင့်ပတ်သက်လျှင် မရှင်းလင်းသည့် သဘောထားများ ရောလင်းစ်တွင် ရှိနေသေးသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အက်ဖ်၊ ဒဗလူ၊ ဒီကာလက်သည် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုကို နှစ်ပေါင်းများစွာလက်ခံခဲ့ပြီး တောင်အာဖရိက၏ လူများစုလူမည်းများကို ဘေးဖယ်ထုတ်ထားခြင်းသည် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးအရ အကျိုးမများနိုင်သည်ကို နောက်ဆုံးတွင် သဘော ပေါက်နားလည်လာခဲ့သည်။ ဘီ၊ဂျေ၊ ဟာဘီဘီသည် အင်ဒိုနီးရှား၏သက်တော်ရှည် အာဏာရှင်ဆူဟာတို၏အနီးကပ်လူဖြစ်သည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင်လေကြောင်းအင်ဂျင်နီယာအဖြစ် နှစ် ၂၀ ကြာနေထိုင်သည့်ကာလအတွင်း လေ့လာသင်ယူခဲ့သည့် ဒီမိုကရေစီအင်စတီကျူးရှင်း

များကို ဟာဘီဘီ၏လေးစားမှုသည် ဆူဟာဆိုပြတ်ကျသွားပြီး ၎င်းအာဏာရသည့်အချိန် မတိုင်ခင်အထိ သိသာထင်ရှားမှုမရှိခဲ့ပါ။ နိုင်ငံရေးအထိုင်၊ သို့မဟုတ် သိသာထင်ရှားသည့် ထောက်ခံမှုမရှိဘဲ လမ်းမများပေါ်တွင် ပွက်လောရိုက်နေသော အတိုက်အခံဆန္ဒပြပွဲများဖြင့် တည့်တည့်တိုးခဲ့ရသော ဟာဘီဘီသည်အရေးကြီးသည့်ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး ခြေလှမ်း များစွာဖြင့် တရားဝင်မှုကို လျင်မြန်စွာရအောင် အလုပ်လုပ်ခဲ့သည်။

ပိုလန်ကွန်မြူနစ်အစိုးရအဖွဲ့တွင် အငယ်တန်းဝန်ကြီးဖြစ်သည့် အာလက်ဆန်းဒါး ခွာညွှပ် စင်ကီသည် စားပွဲဝိုင်းဆွေးနွေးပွဲများတွင် ကွန်မြူနစ်အစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်ပါဝင်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဆိုရှယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီကိုတည်ထောင်ခဲ့ပြီး အသွင်ကူးပြောင်းမှုအပြီးတွင် သမ္မတအဖြစ်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ပိုလန်၏ဒီမိုကရေစီ အင်စတီကျူးရှင်းအသစ်များနှင့် အလေ့အကျင့်များကို ခိုင်မာအားကောင်းအောင်ကူညီခဲ့သည်။ ပိုလန် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်အဆက်ဆက်သည် အသွင်ကူးပြောင်းမှု၏ ပြောင်းလဲနေသော စိန်ခေါ်မှု များကို အမျိုးမျိုးသောအရည်အသွေးများ ဆောင်ကျဉ်းပေးခဲ့သည်။ ကျယ်ပြန့်သော လူထု ထောက်ခံမှုကို စည်းရုံးလှုပ်ရှားခြင်းနှင့် ရဲရင့်သောတောင်းဆိုမှုများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂခေါင်းဆောင် လက်ခံငွယ်ဆာသည် နောင်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအာဏာများပိုမို ရယူလာရန် ကြိုးစားမိခဲ့ပြီး တရားဝင်မှုများစွာ ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ရသည်။ မာဇီယွန်စကီက စည်းကမ်း ကြီးသော နိုင်ငံရေးစီးပွားရေးမူဝါဒနည်းလမ်းများ၊ ပါသင့်သူအားလုံးပါသည့် ရင်ကြားစေမှုကို ဦးတည်သည့် နည်းလမ်းများကို အဓိကထားခဲ့ပြီး ဗာတီကန်နှင့် ပိုလန်နိုင်ငံ၏အရေးကြီးသော အချိတ်အဆက်ကိုထိန်းကျောင်းအသုံးပြုနိုင်ခဲ့ပြီး ဆိုဗီယက်ယူနီယံနှင့်သိမ်မွေ့သောဆက်ဆံ ရေးကိုလည်း ထိန်းကျောင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ခွာညွှပ်စင်ကီက ထိရောက်ပီပြင်သည့်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အင်စတီကျူးရှင်း တည်ဆောက်ရေးကို အဓိကထားလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

ငယ်စဉ်ကတည်းက ဒီမိုကရေစီကို တိမ်းညွှတ်မှုရှိသော်လည်း အာနက်စတို ဇီဒီယိုသည် မက္ကဆီကို အာဏာရပါတီက ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်များအားလုံးကို ထိန်းချုပ်ထားချိန်တွင် အရေးကြီးသည့် ရာထူးများကိုရယူခဲ့သည်။ အရင့်အရင့်ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း သူ၏ပါတီလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုအခွန်ရှည်ရန် အာမခံမည့်ပုံစံအဖြစ် ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အခြေအနေများတွင် အပြောင်းအလဲ လုပ်ရန် သမ္မတအနေဖြင့် ဇီဒီယိုကလိုလားခဲ့ခြင်းသည် မက္ကဆီကိုတွင် အာဏာအပြောင်းအလဲ ဖြစ်ရန် လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့သည်။ဇီဒီယိုက 'စံကိုက်ဒီမိုကရေစီ' ဟုခေါ်သည့် ထိရောက်ပီပြင်သော ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကိုလမ်းဖွင့်ပေးခဲ့သည်။

ပြည်သူလူထုထောက်ခံမှုရသော အချုပ်အခြာအာဏာ၊ အခြေခံဥပဒေအာနိအသတ်များ ကိုအခြေခံသည့် အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များနှင့် ၎င်းတို့အတွက် အခြားနည်းလမ်း များထက်ပိုကောင်းသည့်လမ်းကြောင်းဖြစ်သည်ဟု အာဏာရှင်သမိုင်းကြောင်းနောက်ခံရှိသည့်

ခေါင်းဆောင်များအပါအဝင် ဤခေါင်းဆောင်များအားလုံးက ကောက်ချက်ချကြသည်။ အချို့ ခေါင်းဆောင်များတွင် ခိုင်မာသောဒီမိုကရေစီအခြေခံမှုများရှိကြသည်။ အချို့ခေါင်းဆောင်များက ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခြေအနေများတွင် လူမှုရေးဖိအားများကိုတုံ့ပြန်သည့် အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီအရေး တစိုက်မတ်မတ်လုပ်ဆောင်မှုများကို ခိုင်မာအားကောင်းအောင် သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်ကြသည်။ အချို့ခေါင်းဆောင်များက နိုင်ငံရေးအရအမြတ်ထွက်သည်အချိန်မှသာ ဒီမိုကရေစီကိုလမ်းဖွင့်ပေးသည့်နည်းလမ်းများကိုကျင့်သုံးကြသည်။ ထိုခေါင်းဆောင်များထဲတွင် သူတော်စင်တစ်ဦးတစ် ယောက်မျှမပါ။ ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရန်နှင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ထိန်းထားရန် သို့မဟုတ်ရရှိရန် နည်းလမ်းများကို ရှာကြံခဲ့ကြသည့် လက်တွေ့ကျသော နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များချည့်ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်ဘက်မှ လောင်းကြေးထပ်ခဲ့သူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များကို ဒီမိုကရေစီသို့ ရှေ့ရှုအောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သူများဖြစ်ကြသည်။

၎င်းတို့၏ နောက်ခံအခြေအနေများနှင့် စိတ်စေတနာများမည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ ဤခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့ကိုအောင်မြင်မှုရစေခဲ့သည့် တူညီသောအရည်အချင်းများရှိနေသူများဖြစ်ကြသည်။

- ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်းစီအနက် အချို့က မူလကတည်းကသို့မဟုတ် အချို့က အချိန်ကြာမြင့်လာသည့်နှင့်အမျှ ပါသင့်သူအားလုံးပိုမိုပါဝင်သော၊ တာဝန်ခံမှုပိုရှိသောအုပ်ချုပ်ရေးသို့ဦးတည်ရန် မဟာဗျူဟာမြောက်သိရှိနားလည်မှုရှိကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းသော အသွင်ပြောင်းလဲမှုကို (အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် တုန့်လှုပ်ခြောက်ခြားဖွယ်မဖြစ်စေဘဲ) အခြေခံကျကျ ပိုမိုနှစ်ခြိုက်မှုရှိကြသည်။
- နိုင်ငံသားများ၏ စိတ်ခံစားမှုနှင့် စိတ်ဓာတ်ကိုဖမ်းဆုပ်ခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် လူမှုရေးအဖွဲ့ အစည်းများက ဒီမိုကရေစီသို့ဦးတည်သွားရန် ကြိုးပမ်းမှုများကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသည်။
- ၎င်းတို့ကိုထောက်ခံသည့် အခြေခံများကို ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြပြီးပွားများလာအောင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ အစိုးရတွင်းကသာမက အတိုက်အခံဘက်က ခေါင်းမာသော အင်အားစုများကိုပါ အားလျော့ပျက်ပြယ်သွားအောင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ပါဝါဗဟိုချက်မများစွာနှင့် မူဝါဒရေးရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၏ လွှမ်းမိုးမှုနှင့်အကျိုးစီးပွားများကို ထိုခေါင်းဆောင်များက အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်နိုင်ကြပြီး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းသဘောတူညီမှုနှင့် ညီညွတ်မှုတို့ဆီသို့သွားရာလမ်းများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။
- သန့်ရှင်းနှင့်သတ္တိကို ခေါင်းဆောင်များစွာက ပြသခဲ့ကြသည်။ တခါတရံတွင် ရပ်တည်ချက်များ အလွန်အမင်းအစွန်းတစ်ဖက်စီ ရောက်နေချိန်တွင်၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ

အသက်ပါသွားခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်နေချိန်တွင် မိမိတို့၏အသက်ကိုရင်း၍ပင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည့်ခေါင်းဆောင်များဖြစ်သည်။ရဲဖန်ရဲခါတွင်ဤခေါင်းဆောင်များသည် အတိုက်အခိုက်များ၊ အတားအဆီးများ၊ ကျရှုံးမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရချိန်တွင် စိတ်ရှည်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်မှုတို့ကို အံ့မခန်းစုစည်းနိုင်ခဲ့ကြပါ။ ထိုခေါင်းဆောင်များသည် အခြားသူများ ယုံကြည်မှုနှင့်သတ္တိမဆုံးရှုံးအောင် စည်းရုံးသိမ်းသွင်းနိုင်ခဲ့ကြသည်။

- ခက်ခဲပြီး အဆုံးအဖြတ်ပေးမည့် အချိန်ကိုက်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တည်ငြိမ်သောခံယူချက် ဖြင့်ချမှတ်ရန် မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုရှိသည့် ခေါင်းဆောင်များဖြစ်သည်။ အချို့ခေါင်း ဆောင်များသည် နဂိုကတည်းက အလွန်ဆန်းစစ်လေ့လာတတ်သူများ၊ အလေးအနက် တွေးတောတတ်သူများဖြစ်သည့်တိုင် ယခင်က ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုပြန်တွေးကြည့်ကာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းမျိုးမရှိကြဘဲ ရှေ့ရေးကိုမျှော်ကြည့်ရန် အမြဲတစေလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြ သည်။
- ခေါင်းဆောင်အများစုသည် ခက်ခဲသောကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အလို့ငှာ သက်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးတန်ဖိုးများ တူညီစွာရှိကြသူများဖြစ်သည့် အရည် အချင်းပြည့်ဝသော လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များကို အလွန်အမင်းအားထားကြသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့က အဓိကကျသည့် ရွေးချယ်မှုများကို ကိုယ်တိုင်လုပ်ခဲ့နိုင်သော်လည်း ခေါင်း ဆောင်အများစုသည် သဘောတူမျှတတည်တောက်ခြင်း၊ ညွှန်ပေါင်းများ အင်တိုက်အား တိုက်ပုံဖော်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးပေါင်းကူးဆက်သွယ်မှုများတည်ဆောက်ခြင်း၊ အမာခံ ထောက် ခံသူများအပါအဝင် လူထုတစ်ရပ်လုံးနှင့် အစဉ်အမြတ်တွေ့ခြင်းကို အဓိကထားသူများ ဖြစ်သည်။
- ၎င်းတို့သည် အခြားသူများအား ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုလက်ခံရန် သိမ်းသွင်းစည်းရုံး နိုင်သူများဖြစ်သည်။ အချို့ခေါင်းဆောင်များသည် အာဝဇ္ဇန်းရွှင်ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ဩဇာ တိက္ကမရှိကြသူများဖြစ်သည်။သို့သော်လည်း၎င်းတို့၏ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးများ သို့မဟုတ် စေလို့ရာစေနိုင်ခြင်းကို အဓိကထားဘဲ ပြိုင်ဘက်များအပါအဝင် လူပုဂ္ဂိုလ်ဆောင်ရွက်သူ အမျိုးမျိုး၏ ပင်မအကျိုးစီးပွားကိုနားလည်မှုနှင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတို့ရှိခြင်းကြောင့် ဩဇာတိက္ကမရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။
- ၎င်းတို့သည် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းပြည်၏လူ့အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးတွင် နက်ရှိုင်းစွာအခြေ တည်ထားကြပြီး ပြည်တွင်းဆက်ဆံရေးများကို အဓိကအားပြုထားသူများဖြစ်သည့်တိုင် နိုင်ငံခြားဩဇာခံဘဝသို့ မရောက်စေဘဲ ပြည်ပနိုင်ငံများ၏ အားပေးထောက်ခံမှုကို စည်း ရုံးလှုံ့ဆော်ပုံလှုံ့ဆော်နည်းကို ခေါင်းဆောင်တိုင်းက သိရှိနားလည်ကြသည်။
- ခေါင်းဆောင်များက အထူးသဖြင့် အဖြစ်အပျက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင်

လျင်မြန်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမှုကို ဆုပ်ကိုင်ဖို့ ရုတ်တရက် ပေါ်လာသော အချိုးအကွေ့များကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ လှိုင်းကြီးလေထန်ချိန်တွင် ပွဲကိုင် ပေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရေစီးကြောင်းအတွင်းလိုက်ခြင်း၊ ဘယ်ညာဟန်ချက်ထိန်းခြင်း၊ ရှေ့ တိုးနေကဆုတ်လုပ်ခြင်းတို့ကို ရေစီးသန်သည့်နေရာအလိုက် ပွဲကိုင်ပေးခဲ့သူ ခေါင်း ဆောင်များဖြစ်ကြသည်။ ရေစီးကြောင်းများ၏ လားရာနှင့်အဟုန်ကို၎င်းတို့က ဆုံးဖြတ်သ တ်မှတ်ပေးခဲ့ခြင်းမဟုတ်သော်လည်း ပိုပြီးတည်ငြိမ်သောရေပြင်၊ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ဒီမို ကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးတို့ဆီသို့ ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်များကို လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။

အဆိုပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများသည် ဤခေါင်းဆောင်များနှင့် ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက် များမပါဘဲ ဤမျှအောင်မြင်ခဲ့လိမ့်မည်ဟု စိတ်ကူးကြည့်၍ပင်မရနိုင်ပါ။ ဤကိစ္စနှင့်အသွင်ကူး ပြောင်းမှုဦးဆောင်ခဲ့သူများနှင့် အခြားခေါင်းဆောင်များဖြစ်ကြသော တောင်အာဖရိကမှ နယ်လ် ဆင်မင်ဒဲလား၊ ဆိုင်ရေးလ် ရာမာဖိုဆာ၊ အိုလီဗာ တန်ဘို၊ ရိုလက်ဖ်မေယာ၊ ဒက်စမွန်တုတု၊ ဖိလစ်ပိုင်မှ ကိုရာဇန်အက္ခိနို၊ ပိုလန်မှ လက်ခွယ်ဆာ၊ ဂျွန်ချက် ယာရူဇစ်ကီ၊ အဒမ်မစ်ချ်နစ်၊ ရက်ဆွာဖ် ကိရ်တက်ခ်၊ ဘရာဇီးမှ တန်ခရီဒို နီဗက်စ်၊ ယူလစ်ဆက် ဂီမာရေးစ်၊ လူးဝစ် အီနာစီယို(လူလာ) ဒါလ်ဆေးလ်ဗား၊ ဂျင်နရယ်ဂိုဘရီ ဒို ကူတို အာ ဆေးလ်ဗား၊ အာနက်စတို ဂျီဆယ်၊ ဟိုယို ဖီကူရီရာဒို၊ ချီလီမှ အန်ဒရေး ဇာလ်ဒီဗာ၊ ကလိုဒို မီယို အယ်လ်မီဒါ၊ မာနူရယ် ဘက်စ်တို၊ ဂါဘရီရယ်လ် ဘားဒက်စ်၊ မက္ကဆီကိုမှ မာနူရယ်ကလူသီရေး၊ ပေါ်ဖီရီယို မန်နို လီဒို၊ ကော်တီမော့ ကာဒီနက်စ်၊ အာနက်စတို ရက်ဖို၊ ဗင်းဆင့်ဖောက်စ်၊ စပိန်နိုင်ငံမှ ဂျူအန်ကားလို့စ် ဘုရင်မင်းမြတ်၊ အဒိုဖို ဆွာရက်စ်၊ မာနူရယ် ဖရာဂါ၊ ဆန်တီယာဂို ကာရီယိုစသည့် ခေါင်းဆောင် များသည် ဒီမိုကရေစီသို့သွားရောက်ရာ လမ်းကြောင်းများတွင် အကူအညီပေးခဲ့ကြသည်။¹⁵ ထိပ်တန်းနိုင်ငံရေးသမားများသည် ၎င်းတို့ချဉ်းသက်သက် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သူများ မဟုတ် ကြပါ။ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အရပ်ဘက်အင်အားစုများမရှိဘဲ ၎င်းတို့အောင်မြင်မှုရအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြမည် မဟုတ်ပါ။ သို့သော် ကျဉ်းထဲကျပ်ထဲရောက်နေသည့် အခြေအနေများ အတွင်း အရှိတရားသစ်များတည်ဆောက်ရန် တီထွင်ဖန်တီးမှုရှိရှိ၊ အပြုသဘောဆောင်မှုရှိရှိဖြင့် အခြား သူများစွာနှင့် အတူတကွ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။

ယနေ့ခေတ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်အနာဂတ်ကာလတွင် အခြားနိုင်ငံများ၌ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရ ရေးအလားအလာများသည် အလားတူခေါင်းဆောင်များ၏စွမ်းဆောင်ချက်နှင့်ထိုသို့သော ခေါင်း ဆောင်များပေါ်ထွက်လာခြင်းအပေါ်တွင် အတိုင်းအတာကြီးမားစွာ မူတည်နေသည်။ ဆင်မြူ ရယ် ဟန်တင်တန်က ‘ ဒီမိုကရေစီအစိုးရကို ခေတ်ရေစီးကြောင်းများက နေရာပေးလိုက်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ လူထုကနေရာပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီကို အရေးတော်ပုံများက ဖြစ်ပေါ်

15 သာကောအားဖြင့် ‘ရာထူးစွန့်လွှတ်ခြင်းသည် စပိန်နိုင်ငံကို ဘုရင်ကနောက်ဆုံးကျေးဇူးဆပ်သည့် လက်ဆောင်ပေး ခြင်းဖြစ်သည်’ ‘Abdication is the King’s final gift to a grateful Spain’, *Financial Times*, 4 June 2014 ဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူ Charles Powell က စပိန်ဘုရင်မင်းမြတ် ယူအန်ကားလို့စ်၏ အခန်းကဏ္ဍကို လိုရင်းမီးမောင်းထိုးပြထားသည်။

လာစေခြင်းမဟုတ်။ အရေးတော်ပုံဖန်တီးသူများက ဖြစ်ပေါ်လာအောင်လုပ်ပေးခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။^၁ ဟုပြောခဲ့သည့်အတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤစာအုပ်ပါ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများက ကြီးမားသော သက်သေပြချက်ဖြစ်သည်။

ရှေ့ရေး ကိုတွေးမြော်ကြည့်ခြင်း

၎င်း၏တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် အလေးထားဖွယ်ရာ အချက်နှစ်ချက်ကို ဖိလစ် ဝွန်ဇာလက်က ပြောပြခဲ့သည်။ ခေါင်းဆောင်မှုပညာကို တက္ကသိုလ်သင်ရိုးများထဲတွင် သင်ယူခဲ့ခြင်းမဟုတ်ဘဲ နဖူးတွေ့၊ နှုတ်တွေ့၊ အခြေအနေများတွင် ကျယ်ပြန့်သောသူများကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် လက်တွေ့လေ့လာသင်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဝွန်ဇာလက်က မှတ်ချက်ပေးခဲ့သည်။ ကွယ်လွန်သူ ဝတ္ထုရေးဆရာ ဂါဘရီရယ် ဂါစီယာ မာကွစ်ကိုကိုးကား၍ လူတို့သည်ကျယ်ပြန့်သော နိယာမများကို ပုဂ္ဂလအတွေ့အကြုံ၊ ဇာတ်ကြောင်းများမှတစ်ဆင့် သင်ယူလေ့လာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြခဲ့သည်။ ထိုအချက်သည် ဤစာအုပ်ကတင်ပြသည့် အဓိကအဆိုဖြစ်သည်။

လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၊ နည်းပညာများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ စံနှုန်းများ၊ စိန်ခေါ်မှုများ၊ အခွင့်အလမ်းများ အသစ်အသစ်ပေါ်ထွက်လာသည်။ နောင်တွင်ပေါ်ထွက်လာကြဦးမည်မှာလည်း အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများနှင့် နည်းပညာများ မြန်ဆန်စွာပြောင်းလဲသွားသော်လည်း နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် လှုပ်ရှားမှုတို့၏ မရှိမဖြစ်အရာများမှာ မပြောင်းမလဲရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်အတွက် စည်းရုံးလှုပ်ရှားခြင်း၊ ဒိုင်ယာလော့အတွက် အခွင့်အလမ်းများတည်ဆောက်ပေးခြင်း၊ ပေါင်းစည်းမှုနှင့် သဘောတူမှုတို့ကို တည်ဆောက်ခြင်း၊ ထိတွေ့ဆက်ဆံရေး၏စည်းမျဉ်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုပုံဖော်ခြင်း၊ ပဓာနကျသောအကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်ပေးမည်ဟု ဆန့်ကျင်ဘက်အုပ်စုများအား အာမခံခြင်းစသည်တို့သည် အဓိကဦးစားပေးစရာများဖြစ်နေဦးမည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလ တရားမျှတမှုနှင့် အောက်မေ့သတိရမှုဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများကို ဖြေရှင်းရန်၊ စစ်တပ်၊ ရဲနှင့် ထောက်လှမ်းရေးတို့ကို အရပ်ဘက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ ရောက်ရှိစေရေး၊ အရပ်ဘက်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခြင်းတို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည့် ယန္တရားများတည်ထောင်ခြင်းသည် အဓိကကျသော စိန်ခေါ်မှုများအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် အာဏာရှင်အစိုးရများကို နှိပ်စက်အောင်ကြိုးပမ်းသူများအတွက်မှန်သည်။ တရားမျှတစွာဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသော်လည်း ဒီမိုကရေစီ၏ အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုများကို လျစ်လျူရှုခြင်းသို့မဟုတ် အားနည်းအောင်လုပ်ဆောင်သည့် အစိုးရများ၏ ဒီမိုကရေစီအရေးအောင်မြင်မှုများကိုနောက်ကြောင်းပြန်မှုကို တန်ပြန်ထိုးသတ်ရန်ကြိုးစားသူများအတွက်လည်း မှန်ကန်သည့်အချက် ဖြစ်သည်။

အီလက်ထရောနစ်ကွန်ရက်ဖွဲ့မှုဖြင့် အားဖြည့်ပေးထားသည့် လူထုလှုပ်ရှားမှုများနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရများနှင့် အခြားအင်စတီကျူးရှင်းများကို ဖိအားပေးလာမည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏နည်းနာများသည် အထောက်အကူတော့ပြုပါသည်။ သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့များ၊ ပြည်သူလူထု၏ထောက်ခံမှုရရှိအောင်လုပ်ခြင်း၊ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒများရေးဆွဲခြင်း၊ အများပြည်သူကောင်းစားရေးအတွက် ပေးဆပ်ရန်ဆော်ကြခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီသည် အခွန်ရှည် မည်ဖြစ်ပြီး ထိရောက်ပီပြင်စွာအုပ်ချုပ်နိုင်သည်ဆိုသည်ကို ပြည်သူများယုံကြည်ရန် နှိုးဆော်ခြင်း စသည့် ခက်ခဲသောတာဝန်များကိုဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၊ လူမှုဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ နေရာကိုဝင်မယူနိုင်ပါ။ သို့ဖြစ်၍ အမြော်အမြင်၊ စိတ်ရှည်မှု၊ ဇွဲရှိမှု၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရန်ဖွင့်ထားခြင်းတို့သည် ဆက်ပြီးအရေးပါအရာရောက်နေဦးမည်။

အနာဂတ်ခေါင်းဆောင်များသည် အခြားနိုင်ငံများမှ ရှေးဦးအတွေ့အကြုံများ၏ မည်သည့် ရှုထောင့်သည် ကိုယ့်နိုင်ငံ၏အခြေအနေများတွင် ဆက်နွှယ်မှုရှိသည်ကို သေသေချာချာ သုံးသပ်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့ရင်ဆိုင်ရသည့် အရေးကိစ္စများစွာသည် ယခင်ကတွေ့ကြုံခဲ့ကြရပြီးဖြစ်သည်ကိုသိရှိခြင်း၊ ထိုအရေးကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သည့် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးကို သိရှိနားလည်ခြင်းတို့သည် အတိုင်းအထက်အလွန် အကူအညီရနိုင်သည်။ ဤစာအုပ်တွင် အသားပေးဖော်ပြထားသည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏ အောင်မြင်မှုများနှင့် အရည်အသွေးများက နောင်လာနောက်သား ခေါင်းဆောင်များကို နှိုးဆော်တိုက်တွန်းမှုဖြစ်လိမ့်မည်ဟု စာရေးသူများက မျှော်လင့်မိပါသည်။

i Huntington, Samuel P., *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century* [တတိယလှိုင်း-နှစ်ဆယ်ရာစုနှောင်းပိုင်းကာလ ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ခြင်း၊ စာ-၁၀၇] (Norman: University of Oklahoma Press, 1991), p. 107.

International IDEA Club de Madrid နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union) တို့အကြောင်း

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း International IDEA

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA) သည် ဒီမိုကရေစီအင်စတီကျူးရှင်းများ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုရှိရေးနှင့် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်များကို ကမ္ဘာနှင့်အဝန်းပံ့ပိုးကူညီလျက်ရှိသည့် နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးအတွက် အသိပညာရင်းမြစ်များ၊ မူဝါဒအဆိုပြုချက်များပေးအပ်ခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ရာသော နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာတင်ပြတောင်းဆိုချက်များကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းတို့အတွက် International IDEA က အပြောင်းအလဲအထောက်အကူအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေးနယ်ပယ်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ အစိုးရများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဌာနဆိုင်ရာများ၊ ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်နေသည့် အဖွဲ့ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း

International IDEA သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းစတင်ခဲ့သည်။ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်နိုင်သည့်အသိပညာနှင့်အတွေ့အကြုံများကိုမျှဝေခြင်း၊ အင်စတီကျူးရှင်းဖွံ့ဖြိုးမှုကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ရွေးချယ်စရာများအကြောင်း ပါသင့်သူတိုင်းပါဝင်သည့် အသိပညာပေး ဗိုလ်လောင်းလွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒီမိုကရေစီလိုလားသော မူဝါဒရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများအတွက် မူဝါဒရေးရာ စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီးပါဝင် စွက်ဖက်မှုအလျဉ်းမရှိပဲ သတင်းအချက်အလက်ပြည့်ဝသော၊ ကြားနေသော၊ မွေမီဌာနကျသောရှုထောင့်များကို ဖော်ထုတ်ပေးလျက်ရှိပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစပြီး ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် (UEC)၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အခြားရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အရေးပါအရာရောက်သူများကို စွမ်းဆောင်ရည်ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်းဖြင့် ပါဝင်သင့်သူအားလုံးပါသည့် ဒီမိုကရေစီဆန်သော

ရွေးကောက်ပွဲများကို ပံ့ပိုးခြင်းကို International IDEA က လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ ဒိန်းမတ် အင်စတီကျု (DIPD)၊ နိုင်ငံတကာဒီမိုကရေစီ အစီအစဉ်အဖွဲ့အစည်း (DRI)၊ ဖရက်ဒရစ် နော်မန်ဖောင်ဒေးရှင်း (FNF)၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ အဖွဲ့အစည်းလေးခုတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဒီမိုကရေစီကူညီပံ့ပိုးမှုစီမံချက် (STEP Democracy) ၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။

Club de Madrid

Club de Madrid (CdM) သည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး လွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ကြံ့ခိုင်အောင်လုပ်ဆောင်ရေးစိန်ခေါ်မှုများကို အပြောင်းအလဲလုပ်နိုင်သည့်နေရာတွင် အစဉ်တစိုက် ဖြေရှင်းပေးနေသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံပေါင်း ၆၀ ကျော်မှ ဒီမိုကရေစီဖြင့်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည့် သမ္မတနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ၁၀၀ ကျော်က အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်ခြင်းနှင့် ထိုသမ္မတများ၊ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းများသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးများနှင့် ဒီမိုကရေစီဆန်သောခေါင်းဆောင်မှုကို ထောက်ခံအားပေးရာတွင် ကျွမ်းကျင်မှု၊ အတွေ့အကြုံ၊ ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်မှုအမျိုးမျိုးမျှဝေနိုင်ကြပြီး၊ မျှဝေလိုစိတ်ရှိသူများဖြစ်နေခြင်းသည် CdM ၏အဓိကထပ်တိုးတန်ဖိုးဖြစ်သည်။ CdM အဖွဲ့ဝင်များသည် ရာထူးလက်ကိုင်ရှိသူများမဟုတ်ကြတော့သဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ ကန့်သတ်မှုမရှိကြတော့ဘဲ ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံကို မျှဝေရန်၊ မဟာဗျူဟာမြောက်အကြံဉာဏ်ပေးရန် ပိုမိုလွတ်လပ်မှုရှိကြသူများဖြစ်သည်။

အဖွဲ့ဝင်များ၏အတွေ့အကြုံ၊ စုရုံးမှုစွမ်းပကားနှင့်ချိတ်ဆက်မှုတို့ကိုမူတည်ကာ CdM သည် အဓိကနယ်ပယ်နှစ်ခုတွင်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်။ ယင်းနယ်ပယ်နှစ်ခုမှာ ဒီမိုကရေစီရှုထောင့်မှ ကမ္ဘာ့စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကြံ့ခိုင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

CdM ၏လုပ်နည်းလုပ်ဟန်သည် လက်တွေ့ကျပြီး ရလဒ်ကိုဦးတည်သည်။ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် လက်ရှိနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များကြား ခိုင်မာသော တိုက်ရိုက်နှီးနှောဖလှယ်မှုများကို အခြေခံသည်။ ဤသို့သော အဝန်းအဝိုင်းတွင် အစိုးရများ၊ အစိုးရချင်းချိတ်ဆက်ထားသောအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပညာရပ်နယ်ပယ်၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍတို့နှင့် CdM ကအတူလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှု အတွက် အဓိကကျသည့် ဒိုင်ယာလော့ပျိုးထောင်ရေး၊ ပေါင်းကူးဆက်သွယ်မှုတည်ဆောက်ရေးတို့ကို လုပ်ဆောင်နေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ Club de Madrid ၏လုပ်ငန်းများ

ဖက်ဒရယ်စနစ်နမူနာများ၊ ပြည်သူ့ရပိုင်ခွင့်များသတ်မှတ်ပေးအပ်ခြင်းအတွက် မူဝါဒ ရွေးချယ်စရာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကွဲပြားခြားနားသော အယူအဆများနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများကို ခေါင်းဆောင်များတစတစ ထိတွေ့လာစေခြင်းအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးနှင့် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုကိုတည်ဆောက်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေး ခေါင်းဆောင်များကို Club de Madrid (CdM) က ပံ့ပိုးကူညီနေသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တို့တွင် နိုင်ငံတကာမှကျွမ်းကျင်သူများနှင့် CdM အဖွဲ့ဝင်များသည် ခေါင်းဆောင်ချင်း အကြံပေးခြင်း၊ ပါဝင်သင့်သူအားလုံးပါဝင်ပြီး ပွင့်လင်းသော နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အခြေအတင် ဆွေးနွေးမှု ပျိုးထောင်ရေးနှင့် အသိပညာပေးရေး၊ တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးဒိုင်ယာလော့ လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အရေးပါအရာရောက်သူများကို ပြင်ဆင်ပေးခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှု ဒုတိယအဆင့်အတွက် ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ ဤစီမံချက် သည် အစိုးရအပါအဝင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုသူရော အပြောင်းအလဲလုပ်ရန် တွန့်ဆုတ်သူများပါ ပါဝင်သည့် သက်ဆိုင်ရာ အရေးပါအရာရောက်သူများ၊ အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်များ၊ စစ်ဘက် အထက်တန်းလွှာ၊ ရွေးချယ်ထားသည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဘာသာရေးခေါင်း ဆောင်များ၊ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ၊ အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မီဒီယာတို့နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံသွားမည့် စီမံချက်ဖြစ်သည်။

ဥရောပ သမဂ္ဂ (European Union)

ဥရောပသမဂ္ဂဆိုသည်မှာ အရေးကြီးသော မူဝါဒရေးရာကိစ္စရပ်များကို အတူတကွ ပိုမို နီးကပ်စွာ ပေါင်းစွာပေါင်းစည်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ဥရောပနိုင်ငံပေါင်း (၂၈) နိုင်ငံတို့က ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ထားသော သီးခြားဝိသေသထူးခြားသည့် နိုင်ငံရေးစီမံချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂကို ကမ္ဘာ့စစ်ကြီးနှစ်ခုအပြီးတွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး အနာဂတ်တွင် အလားတူ ပဋိပက္ခများကို ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ရန်နှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတွင် ပူး ပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီအရေးမြှင့်တင်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ စတင်တည်ထောင်ပြီးသည်မှစ၍ အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအထောက်အပံ့များမှသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အထိ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ နယ်ပယ်များစွာတွင် ပါဝင်ဆောင် ရွက်နိုင်ခဲ့သောအဖွဲ့အစည်းအဖြစ် အဆင့်ဆင့်ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည်။

ဥရောပသမဂ္ဂသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးပေါ်တွင်အခြေခံပြီး၊ သမဂ္ဂ၏ လုပ်ဆောင်ချက် အားလုံးသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လွတ်လပ်သောသဘောဆန္ဒဖြင့် ရရှိလာသော ဒီမိုကရေစီ နည်းကျ သဘောတူစာချုပ်များအပေါ်တွင် အခြေတည်ပါသည်။ ထိုတည်ဆဲသဘောတူစာချုပ်

များသည် ဥရောပသမဂ္ဂ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များအားလုံးအတွက် ရည်ရွယ်ချက်များကို သတ်မှတ်ပြဌာန်းပေးသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂသည် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနယ်ပယ်များတွင် ရာစုနှစ်တစ်ဝက်ကျော်အထိ အောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ကာလရှည်တည်ငြိမ်အေးချမ်းနေခဲ့မှုမှာ ယခင်က ဥရောပတိုက်၏သမိုင်းတွင် မရှိခဲ့ဖူးပါ။ ဥရောပတိုက်၏အတွင်းနှင့်အပြင်ဘက်ထိတိုင်လူနေမှုအဆင့်အတန်းတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကိုလည်း များစွာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အဓိကမျှော်မှန်းချက်တစ်ခုမှာ ဥရောပနိုင်ငံများတွင်သာမက ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကိုမြှင့်တင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ၊ လွတ်လပ်မှု၊ ဒီမိုကရေစီရေး၊ တန်းတူညီမျှရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာခြင်းတို့သည် ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အခြေခံစံနှုန်းများဖြစ်ပါသည်။ အခြေခံရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ ဥရောပသမဂ္ဂကြေညာစာတမ်းတွင် ယင်းအခွင့်အရေးများအားလုံးကို တစ်စုတစည်းတည်း သတ်မှတ်ပြဌာန်းပေးထားသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အင်စတီကျူးရှင်းများအားလုံးသည် ထိုကြေညာစာတမ်းပါရပိုင်ခွင့်များကို လေးစားလိုက်နာပြီး ဥရောပနိုင်ငံများ၏ အစိုးရများကလည်း ဥရောပသမဂ္ဂဥပဒေများကို လက်ခံကျင့်သုံးသည့်အခါတိုင်းတွင် ထိုပြဌာန်းချက်များကို လေးစားလိုက်နာသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥရောပသမဂ္ဂ

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများအတွက်ရော ဒေသတွင်းနိုင်ငံများအတွက်ပါ သမိုင်းတွင်မည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများကို စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီအကူးအပြောင်းကာလတွင် ဘဏ္ဍာရေးအရသာမက နိုင်ငံရေးအရပါပထမဦးဆုံးတက်ကြွစွာ ကူညီထောက်ပံ့ပေးသော အဖွဲ့အစည်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုစာမျက်နှာသစ်၏ အမှတ်သင်္ကေတအဖြစ် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ဥရောပသမဂ္ဂကိုယ်စားလှယ်ရုံးကို အင်္ဂါအစုံအလင်ဖြင့် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ တရားဥပဒေနှင့်ညီသော အရပ်ဖက်အစိုးရတစ်ရပ်သည် နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံသားများအတွက် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှုများကို ရှေ့ရှဦးတည်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကူညီပံ့ပိုးရန်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် လူ့အခွင့်အရေးကိုလေးစားလိုက်နာပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာမှ ပုံရိပ်ကိုပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်စေရန်လည်းရည်ရွယ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးအကူအညီများအပြင် ဥရောပသမဂ္ဂသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးပံ့ပိုးငွေအလှူရှင်ဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရည်မှန်းချက်များပေါက်ရောက် အောင်မြင်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ၂၀၁၄ မှ ၂၀၂၀ အတွင်း ယူရို ၁ ဘီလီယံ နီးပါးကိုထည့်ဝင်လှူဒါန်းသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

စာတည်းများနှင့် ဝိုင်းတော်သားများအကြောင်း

စာတည်းများ

Sergio Bitar

Sergio Bitar သည် အင်ဂျင်နီယာ၊ဘောဂဗေဒပညာရှင်နှင့် နိုင်ငံရေးသမားဖြစ်သည်။ ချီလီသမ္မတ အာယွန်ဒဲ၏အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဝန်ကြီးတာဝန်ယူခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဖြစ်သွားခဲ့ပြီး ပြည်ပရောက်ဖြစ်သွားသည်။ ထို့နောက် အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် Party for Democracy ကိုဦးဆောင်ခဲ့သည်။ ချီလီသမ္မတ လာဂိုဝ်နှင့် ဘာရှလေးတို့၏ အစိုးရအဖွဲ့များတွင် ဝန်ကြီးဖြစ်ခဲ့သည်။ ချီလီနိုင်ငံမှ Foundation for Democracy ၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သည်။ Inter-American Dialogue တွင် Global Trends and Latin America's Future စီမံကိန်းဒါရိုက်တာဖြစ်သည်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒ ဘာသာရပ်မဟာဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Abraham F. Lowenthal

Abraham F. Lowenthal သည် တောင်ကယ်လီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်တွင် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး ဂုဏ်ထူးဆောင် ပါမောက္ခဖြစ်သည်။ Woodrow Wilson Center's Latin America စီမံချက်၊ Inter-American Dialogue မူဝါဒလေ့လာရေးအဖွဲ့၊ Council on International Policy တို့ကိုတည်ထောင်သူဖြစ်သည်။ လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံရေး၊ အမေရိကနိုင်ငံချင်း ဆက်ဆံရေး၊ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး၊ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး စာအုပ် စာတမ်းများရေးသားခဲ့သည်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

ဝိုင်းတော်သားများ

Genaro Arriagada

Genaro Arriagada သည် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်နှင့် နိုင်ငံရေးသမားဖြစ်သည်။ သမ္မတ အေဒူယာဒို ဖရိုင်း ရှုအစ် တာဂါလက်ထက်တွင် လွှတ်တော်နှင့်အစိုးရအဖွဲ့ကြားဆက်ဆံရေး အကြံပေးဝန်ကြီးဖြစ်ပြီးနောက် အမေရိကန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ ချီလီသံအမတ်ဖြစ်လာသည်။ ခရစ် ယာန်ဒီမိုကရက်ပါတီ၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှင့် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးဖြစ်ခဲ့သည်။ ပီနိုချေး ရှုံးနိမ့် သွားသည့် ၁၉၉၈ ခုနှစ် ချီလီ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ကန့်ကွက်မဲပေးရေးလှုပ်ရှားမှု၏ အမှုဆောင် အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သည်။ ချီလီနိုင်ငံနှင့် လက်တင်အမေရိက နိုင်ငံရေးအကြောင်း စာအုပ်များစွာ ရေးသားထုတ်ဝေပြီးဖြစ်သည်။

Jane L. Curry

Jane L. Curry သည် ဆန်တာကလယ်ရာတက္ကသိုလ်တွင် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပါမောက္ခဖြစ် သည်။ ပိုလန်အသွင်ကူးပြောင်းမှုလေ့လာသူပညာရှင်ဖြစ်ပြီး ဗဟိုနှင့်အရှေ့ဥရောပ စာနယ်ဇင်း လေ့လာမှုပညာနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုဘာသာရပ်တို့ကို အထူးကျွမ်းကျင်နံ့စပ်သူဖြစ်သည်။ ပိုလန်၊ ဆာဘီးယား၊ ဂျော်ဂျီယာ၊ ယူကရိန်းနိုင်ငံများက ကွန်မြူနစ်အစိုးရမှ အသွင်ကူးပြောင်းမှု များတွင် ပါဝင်ခဲ့သူများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက် ၂၀၀ ကျော်အထိ မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့သည်။ ကိုလံဘီယာတက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Bahtiar Effendy

Bahtiar Effendy သည် ဂျကာတာမြို့တော်မှ နိုင်ငံတော်အစွဲလမ်းမစ်တက္ကသိုလ်တွင် လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဘာသာရပ်များဌာန၏ ဌာနမှူးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးဘာသာရပ် ပါမောက္ခအနေဖြင့် အင်ဒိုနီးရှားဒီမိုကရေစီ၊ ဘာသာရေးနှင့်နိုင်ငံတော်ကြားဆက်သွယ်ချက်၊ အစွဲလမ်းကမ္ဘာမှ နိုင်ငံရေးတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး စာအုပ်စာတမ်းများစွာရေးသားခဲ့သည်။ အိုဟိုင်း သိုးပြည်နယ်တက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Steven Friedman

Steven Friedman သည် Rhodes တက္ကသိုလ်နှင့် ဂျိုးအန်းနက်စဘက်တက္ကသိုလ်တို့တွင် ဒီမိုကရေစီလေ့လာရေးဌာန၏ ဒါရိုက်တာဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်ဟောင်း၊ စာနယ်ဇင်းသမား၊ ပညာရှင်ဖြစ်သည်။ တောင်အာဖရိက အသွင်ကူးပြောင်းမှု အထူးသဖြင့် ဒီမိုကရေစီခိုင်မာအားကောင်းအောင်လုပ်ရာတွင် နိုင်ငံသားတို့၏အခန်းကဏ္ဍကို ကျယ်ပြန့်စွာရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ Rhodes တက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Frances Hagopian

Frances Hagopian သည် ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးပညာရပ်ဌာန၏ ဘရာဇီးနိုင်ငံအကြောင်း လေ့လာမှုများဆိုင်ရာ Jorge Paulo Lemann ဧည့်ပါမောက္ခဖြစ်သည်။ လက်တင်အမေရိကတိုက်၏ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်စားပြုမှု၊ နိုင်ငံရေးဘောဂဗေဒ၊ ဘာသာရေးနှင့်နိုင်ငံရေးတို့ကို အထူးပြုကာနှိုင်းယှဉ်လေ့လာ နိုင်ငံရေးပညာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျယ်ပြန့်စွာရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ မက်ဆာချူးဆက်နည်းပညာတက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Soledad Loaeza

Soledad Loaeza သည် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ El Colegio de México ၏ နိုင်ငံတကာလေ့လာရေးပညာဌာနမှ ပါမောက္ခဖြစ်သည်။ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးစနစ်များနှင့်ရွေးကောက်ပွဲ၊ သမ္မတ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ၊ မက္ကဆီကိုနိုင်ငံရှိ ဒီမိုကရေစီတို့တွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သူဖြစ်သည်။ International IDEA ၏ အကြံပေးဘုတ်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ပါရီနိုင်ငံရေး လေ့လာမှုသိပ္ပံ (Institut d'études politiques de Paris) မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Kwame A. Ninsin

Kwame A. Ninsin သည် ဂါနာတက္ကသိုလ်မှ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာ ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခဖြစ်သည်။ အက်ကာရာမြို့တော်မှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသိပ္ပံတွင် ဧည့်ပညာရှင်ဖြစ်သည်။ ဂါနာ၏နိုင်ငံရေးဘောဂဗေဒ၊ ဂါနာဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှု၊ အာဖရိကတိုက်ရှိ ကမ္ဘာ့ပြုဖြစ်စဉ်တို့တွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သူဖြစ်သည်။ ဘော်စတွန်တက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Mutiara Pertiwi

Mutiara Pertiwi သည် ဂျပန်တော်မှ နိုင်ငံတော်အစွဲလမ်းမတ်တက္ကသိုလ်၏ နိုင်ငံတကာလေ့လာရေးသိပ္ပံတွင် အငယ်တန်းသုတေသီဖြစ်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားဒီမိုကရေစီ၊ အာရှတိုက်၏ အစဉ်အလာမဟုတ်သော လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များ၊ အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး၊ ကမ္ဘာ့လုံးဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် လူလူချင်းစာနာထောက်ထားမှုတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး စာအုပ်စာတမ်းများရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ သြစတြေးလျအမျိုးသား တက္ကသိုလ်မှ မဟာဘွဲ့ (ဂုဏ်ထူး) ရရှိခဲ့သည်။

Charles Powell

Charles Powell သည် မက်ဒရစ်အယ်လ်ကာနီတော်ဝင်သိပ္ပံ၏ ဒါရိုက်တာဖြစ်သည်။ စပိန်နိုင်ငံဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှု၊ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်၏အခန်းကဏ္ဍ၊ စပိန်နိုင်ငံရေး၊ စပိန်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆက်သွယ်ချက်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်သည်။ အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Mark R. Thompson

Mark R. Thompson သည် City University of Hong Kong မှ အာရှနှင့်နိုင်ငံတကာလေ့လာရေးဌာနတွင် နိုင်ငံရေးဘာသာရပ်ပါမောက္ခနှင့် အရှေ့တောင်အာရှသုတေသနဌာန၏ ညွှန်မှူးဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနှင့် အရှေ့ဥရောပတို့မှ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုတို့တွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သူဖြစ်သည်။ ယေးလ်တက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။

Georgina Waylen

Georgina Waylen သည် မန်ချက်စတာတက္ကသိုလ်မှ နိုင်ငံရေးဘာသာရပ်ပါမောက္ခဖြစ်သည်။ ကျား၊မလူမှုရေးရာကိုအဓိကထားကာ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်ငံရေးဘာသာရပ်၊ နိုင်ငံတကာနိုင်ငံရေးဘောဂဗေဒ၊ ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းမှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်သည်။ Feminism & Institutionalism International Network ၏ ပူးတွဲဒါရိုက်တာဖြစ်သည်။

**အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများနှင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးတည်ဆောက်ခြင်း
ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာသဘောတရားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဖွယ်ရာ
လက်ရွေးစင်(အင်္ဂလိပ်ဘာသာ)စာစုစာရင်း***

Alagappa, Muthiah (ed.), *Civil Society and Political Change in Asia: Expanding and Contracting Democratic Space* [အာရှအရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲ- ဒီမိုကရေစီဟင်းလင်းပြင် ကျယ်ခြင်း၊ ကျုံ့ခြင်း] (Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2004)

Barahona de Brito, Alexandra, González-Enriquez, Carmen and Aguilar, Paloma (eds), *The Politics of Memory: Transitional Justice in Democratizing Societies* [နိုင်ငံရေးဘဝ အမှတ်တရအတွေ့အကြုံ -ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် အကူးအပြောင်းကာလ တရားမျှတမှု] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2001)

Barany, Zoltan, *The Soldier and the Changing State: Building Democratic Armies in Africa, Asia, Europe, and the Americas* [စစ်သည်တော်နှင့် ပြောင်းလဲနေသည့် နိုင်ငံတော်- အာဖရိက၊ အာရှ၊ ဥရောပနှင့် အမေရိကတိုက်များတွင် ဒီမိုကရေစီဆန်သော စစ်တပ်များတည်ဆောက်ခြင်း] (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2012)

Bellin, Eva, 'Reconsidering the Robustness of Authoritarianism in the Middle East: Lessons from the Arab Spring', [သုံးလတစ်ကြိမ်ထုတ်တွင်ပါရှိသည့် 'အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် အာဏာရှင်စနစ် အားကောင်းခြင်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်ခြင်း- အာရပ်ဇွေဦး၏ သင်ခန်းစာများ] *Comparative Politics*, 44/2 (2012), pp. 127–49

Bermeo, Nancy, 'Myths of Moderation: Confrontation and Conflict during Democratic Transitions', [သုံးလတစ်ကြိမ်ထုတ်တွင်ပါရှိသည့် 'အလွန်အကျွံ မဖြစ်တော့ခြင်း၏ ယုံတမ်းများ- ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများအတွင်း ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုနှင့်ပဋိပက္ခ], *Comparative Politics* 29/3 (1997), pp. 305–22

Besley, Timothy and Zagha, Roberto (eds), *Development Challenges in the 1990s: Leading Policymakers Speak from Experience* [၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းက ဖွံ့ဖြိုးရေးစိန်ခေါ်မှုများ- ထိပ်တန်းမှူးဝါဒချမှတ်သူများက အတွေ့အကြုံကိုပြန်ပြောပြခြင်း]

* အခန်း ၆ တွင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် အမျိုးသမီးများကဏ္ဍအတွက် စာစုစာရင်းကိုဖော်ပြထားပါသည်။

(Washington, D.C. and New York: World Bank and Oxford University Press, 2005)

Bratton, Michael and Chang, Eric C.C., 'State-Building and Democratization in Sub-Saharan Africa: Forwards, Backwards, or Together', တွင်ပါရှိသည့် 'ဆာဟာရ အောက်ပိုင်းဒေသတွင် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး-တိုးတက်မှုများ၊ ဆုတ်ယုတ်မှုများ သို့မဟုတ် အတူတကွ' *Comparative Political Studies*, 39/9 (2006), pp. 1059–83

Bratton, Michael and van de Walle, Nicolas, *Democratic Experiments in Africa: Regime Transitions in Comparative Perspective* [အာဖရိကတိုက်မှ ဒီမိုကရေစီ အတွေ့အကြုံများ - အုပ်ချုပ်ရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်း] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1997)

Brinks, Daniel and Coppedge, Michael, 'Diffusion is No Illusion: Neighborhood Emulation in the Third Wave of Democratization', [တွင်ပါရှိသည့် ပျံ့နှံ့မှုသည် ထင်မှတ်မှားမှုမဟုတ်ချေ-ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးတတ်ယလှိုင်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ ၏ အားကျမခံပြိုင်ဆိုင်မှု] *Comparative Political Studies*, 39/4 (2006), pp. 463–89

Brownlee, Jason, *Authoritarianism in an Age of Democratization* [ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေးခေတ်၏ အာဏာရှင်စနစ်] (New York: Cambridge University Press, 2007)

Bunce, Valerie, McFaul, Michael and Stoner-Weiss, Kathryn (eds), *Democracy and Authoritarianism in the Postcommunist World* [ကွန်မြူနစ်ခေတ်လွန်ကမ္ဘာမှ ဒီမိုကရေစီနှင့် အာဏာရှင်စနစ်] (New York: Cambridge University Press, 2010)

Bunce, Valerie and Wolchik, Sharon, *Defeating Authoritarian Leaders in Post-Communist Countries* [ကွန်မြူနစ်ခေတ်လွန်နိုင်ငံများတွင် အာဏာရှင်ခေါင်းဆောင် များအား အနိုင်ယူခြင်း] (New York: Cambridge University Press, 2011)

Burnell, Peter and Youngs, Richard (eds), *New Challenges to Democratization* [ဒီမို ကရေစီတည်ဆောက်ခြင်းအတွက်စိန်ခေါ်မှုများ] (Abingdon, UK: Routledge, 2010)

Carothers, Thomas, *Aiding Democracy Abroad: The Learning Curve* [နိုင်ငံတကာတွင် ဒီမိုကရေစီအရေး ကူညီပေးခြင်း - သင်ယူမှုအခြေအနေပြ မျဉ်းကွေး] (Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 1999)

Carothers, Thomas, 'The End of the Transition Paradigm', [တွင်ပါရှိသည့် 'အသွင်ကူးပြောင်းမှုပါရာဒိုင်း၏အဆုံးသတ်'] *Journal of Democracy*, 13/1 (2002), pp. 5–21

Chalmers, Douglas and Mainwaring, Scott (eds), *Problems Confronting Contemporary Democracies* [ခေတ်ပြိုင်ဒီမိုကရေစီများရင်ဆိုင်နေရသည့် ပြဿနာများ] (Notre Dame, Ind.: University of Notre Dame Press, 2012)

Coleman, Isobel and Lawson-Remer, Terra (eds), *Pathways to Freedom: Political and Economic Lessons from Democratic Transitions* [လွတ်လပ်မှုသို့ သွားရာလမ်းများ- ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများမှ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးသင်ခန်းစာများ] (New York: Council on Foreign Relations, 2013)

Collier, Ruth Berins, *Paths Toward Democracy: The Working Class and Elites in Western Europe and South America* [ဒီမိုကရေစီသို့ သွားရာလမ်းများ- အနောက်ဥရောပနှင့် တောင်အမေရိကရှိ အလုပ်သမားလူတန်းစားနှင့် အထက်တန်းလွှာများ] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1999)

Collombier, Virginie, *The Political Economy of Transitions: Comparative Experiences* [အသွင်ကူးပြောင်းမှု၏ နိုင်ငံရေးဘောဂဗေဒ- ယှဉ်ထိုးစဉ်းစားနိုင်သည့် အတွေ့အကြုံများ] (Oslo, Norway: United Nations Development Programme, Oslo Governance Centre, 2013)

Crawford, Gordon, *Foreign Aid and Political Reform: A Comparative Analysis of Democracy Assistance and Political Conditionality* [ပြည်ပအကူအညီနှင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု- ဒီမိုကရေစီအထောက်အပံ့နှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်အခင်းအကျင်း] (Houndsmill, Basingstoke UK: Palgrave, 2001)

Diamond, Larry, *The Spirit of Democracy: The Struggle to Build Free Societies throughout the World* [ဒီမိုကရေစီ၏ဝိညာဉ်- ကမ္ဘာတစ်လွှားလွတ်လပ်သည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းများတည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းချက်] (New York: Times Books, 2008)

Diamond, Larry and Morlino, Leonardo (eds), *Assessing the Quality of Democracy* [ဒီမိုကရေစီ၏အရည်အသွေးကို ဆန်းစစ်ကြည့်ခြင်း] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press and the National Endowment for Democracy, 2005)

Dobson, William J., *The Dictator's Learning Curve: Inside the Global Battle for Democracy* [အာဏာရှင်၏ သင်ယူလေ့လာမှုကိုပြသည့်မျဉ်းကွေး- ဒီမိုကရေစီအတွက်

ကမ္ဘာ့တိုက်ပွဲတွင်းသို့ဝင်ကြည့်ခြင်း] (New York: Anchor Books, 2012)

Ethier, Diane, 'Is Democracy Promotion Effective? Comparing Conditionality and Incentives', [တွင်ပါရှိသည့် 'ဒီမိုကရေစီကိုလူသိများအောင်လုပ်ခြင်းသည် ထိရောက်ပါသလော၊ သတ်မှတ်ချက်အခင်းအကျင်းနှင့်မက်လုံးများကိုနှိုင်းယှဉ်ခြင်း] *Democratization*, 10/1 (2003), pp. 99–120

Fish, Steven M., 'Stronger Legislatures, Stronger Democracies', [တွင်ပါရှိသည့် 'လွှတ်တော်များခိုင်မာလေ ဒီမိုကရေစီများခိုင်မာလေ'] *Journal of Democracy*, 17/1 (2006), pp. 5–20

Gandhi, Jennifer and Lust-Okar, Ellen, 'Elections Under Authoritarianism', [တွင်ပါရှိသည့် 'အာဏာရှင်လက်အောက်မှ ရွေးကောက်ပွဲများ'] *Annual Review of Political Science*, 12 (2009), pp. 403–22

Geddes, Barbara, 'What Do We Know about Democratization after Twenty Years?', [တွင်ပါရှိသည့် '[နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကြာအပြီးတွင် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးအကြောင်း ဘာတွေသိရှိလာကြသနည်း'] *Annual Review of Political Science*, 2/1 (1999), pp. 115–44

Gunther, Richard and Mughan, Anthony (eds), *Democracy and the Media: A Comparative Perspective* [ဒီမိုကရေစီနှင့် မီဒီယာ- နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုရှုထောင့်] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2000)

Haggard, Stephan and Kaufman, Robert R., *The Political Economy of Democratic Transitions* [ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ၏ နိုင်ငံရေးဘောင်ပေဒ] (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1995)

Hamid, Shadi, *Temptations of Power: Islamists and Illiberal Democracy in a New Middle East* [အာဏာကိုလက်လှမ်းမီအောင်ကြိုးစားမှုများ- ခေတ်သစ်အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှ အစ္စလာမ်မစ်များနှင့် လစ်ဘရယ်မဆန်သော ဒီမိုကရေစီ] (New York: Oxford University Press, 2014)

Hayner, Priscilla B., *Unspeakable Truths: Transitional Justice and the Challenge of Truth Commissions* [ထုတ်မပြောနိုင်သည့် အမှန်တရားများ- အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလ တရားမျှတမှုနှင့် အမှန်တရားရှာဖွေရေးမရှင်များ၏ စိန်ခေါ်မှု] (New York: Routledge, 2001)

Hobson, Christopher and Kurki, Milja (eds), *The Conceptual Politics of Democracy Promotion* [ဒီမိုကရေစီမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ အယူအဆအခြေပြုနိုင်ငံရေး] (Abingdon, UK: Routledge, 2012)

Howard, Philip N. and Hussain, Muzammil M., *Democracy's Fourth Wave?: Digital Media and the Arab Spring* [ဒီမိုကရေစီ တတိယလှိုင်းလော၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်မီဒီယာနှင့် အာရပ်နွေဦး] (New York: Oxford University Press, 2013)

Huntington, Samuel P., *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century* [တတိယလှိုင်း- ၂၀ ရာစုနှောင်းပိုင်းကာလ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး] (Norman, Okla.: University of Oklahoma Press, 1991)

Karl, Terry Lynn, 'Dilemmas of Democratization in Latin America', တွင်ပါရှိသည့် [လက်တင်အမေရိကတိုက်ရှိ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး အကျပ်အတည်းများ] *Comparative Politics*, 23/1 (1990), pp. 1–21

Kuran, Timur, 'Now out of Never: The Element of Surprise in the East European Revolution of 1989', [တွင်ပါရှိသည့် 'မဖြစ်နိုင်ခြင်းက တကယ်ဖြစ်လာပြီ- ၁၉၈၉ ခုနှစ် အရှေ့ဥရောပတော်လှန်ရေး၏ အံ့အားသင့်ဖွယ်အကြောင်းအချက်'], *World Politics* 44/1 (1991), pp. 7–48

Levitsky, Steven and Murillo, Maria Victoria, 'Building Institutions on Weak Foundations', တွင်ပါရှိသည့် [မခိုင်မာသည့် အုတ်မြစ်များပေါ် တွင် အင်စတီကျူးရှင်းများ တည်ဆောက်ခြင်း] *Journal of Democracy*, 24/2 (2013), pp. 93–107

Levitsky, Steven and Way, Lucan A., *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War* [ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် အာဏာရှင်စနစ်- စစ်အေးနောက်ပိုင်း မျိုးစပ်အုပ်ချုပ်ရေးများ] (New York: Cambridge University Press, 2010)

Lijphart, Arend, *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries* [ဒီမိုကရေစီ အဆင်အကွက်များ- နိုင်ငံပေါင်း ၃၆ နိုင်ငံမှ အစိုးရ ပုံစံများနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်] (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1999)

Lindberg, Staffan I., *Democracy and Elections in Africa* [အာဖရိကတိုက်ရှိ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 2006)

Linz, Juan J. and Chehabi, H. E. (eds), *Sultanistic Regimes* [ဆူလ်တန်ဘုရင်အုပ်ချုပ် သည့် အစိုးရများ] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 1998)

Linz, Juan J. and Stepan, Alfred, *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe* [ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ဒီမိုကရေစီကြံ့ခိုင်အောင်လုပ်ခြင်း၏ ပုစ္ဆာများ- တောင်ဥရောပ၊တောင်အမေရိကနှင့် ကွန်မြူနစ်ခေတ်လွန် ဥရောပ] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 1996)

Mainwaring, Scott and Perez-Liñán, Anibal, *The Rise and Fall of Democracies and Dictatorships: Latin America since 1900* [ဒီမိုကရေစီများနှင့်အာဏာရှင်စနစ်များ၏ နေထွက်ချိန်နှင့်နေဝင်ချိန်- ၁၉ရာစု နောက်ပိုင်းလက်တင်အမေရိကတိုက်] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2013)

McAdam, Doug, Tarrow, Sidney and Tilly, Charles, *Dynamics of Contention* [အငြင်းပွားခြင်း၏ သက်ဝင်လှုပ်ရှားမှု] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2001)

McFaul, Michael and Stoner-Weiss, Kathryn, *After the Collapse of Communism: Comparative Lessons of Transition* [ကွန်မြူနစ်ဝါဒ ကျဆုံးပြီးနောက်ပိုင်းအခြေအနေ- အသွင်ကူးပြောင်းမှု သင်ခန်းစာများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်း] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2004)

Miller, Laurel E., Martini, Jeffrey, Larrabee, F. Stephen, Rabasa, Angel, Pezard, Stephanie, Taylor, Julie E. and Mengistu, Tewodaj, *Democratization in the Arab World: Prospects and Lessons from Around the Globe* [အာရပ်ကမ္ဘာမှ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး- ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းမှ အလားအလာများနှင့် သင်ခန်းစာများ] (Santa Monica, Calif.: RAND Corporation, 2012)

Morlino, Leonardo, *Changes for Democracy: Actors, Structures, Processes* [ဒီမိုကရေစီအတွက် အပြောင်းအလဲများ-လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၊ အဆောက်အအုံများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များ] (Oxford, UK: Oxford University Press, 2011)

Munck, Gerardo L. and Skalnitsky, Carol, 'Modes of Transition and Democratization: South America and Eastern Europe in Comparative Perspective', တွင်ပါရှိသည့် [အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးနည်းလမ်းများ- တောင်အမေရိကနှင့် အရှေ့ဥရောပကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုရှုထောင့်] *Comparative Politics*, 29/3 (1997), pp. 343–62

O'Donnell, Guillermo and Schmitter, Philippe C., *Transitions from Authoritarian Rule: Tentative Conclusions about Uncertain Democracies* [အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ- မရေရာသောဒီမိုကရေစီများအတွက် အစမ်းသဘောမှတ်ချက်] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 1986; republished with a new preface by Cynthia Arnson and Abraham F. Lowenthal, Johns Hopkins University Press, 2013)

O'Donnell, Guillermo, Schmitter, Philippe C. and Whitehead, Laurence, *Transitions from Authoritarian Rule* [အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ(၄တွဲ)] [4 volumes] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 1986)

Ottaway, Marina, *Democracy Challenged: The Rise of Semi-Authoritarianism* [ဒီမိုကရေစီ ပျက်ယွင်းခြင်း- အာဏာရှင်တစ်ပိုင်းစနစ် နိုးထလာခြင်း] (Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 2003)

Pevehouse, Jon C., *Democracy from Above: Regional Organizations and Democratization* [အထက်စီးမှ မြင်ရသည့် ဒီမိုကရေစီ- ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး] (New York: Cambridge University Press, 2005)

Philpott, Daniel, 'Explaining the Political Ambivalence of Religion', တွင်ပါရှိသည့် [ဘာသာရေး၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဆိုး၊ ကောင်းဒွန်တွဲနေမှုကို ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း] *American Political Science Review*, 101/3 (2007), pp. 505–25

Pridham, G. and Lewis, P.G. (eds), *Stabilizing Fragile Democracies: Comparing New Party Systems in Southern and Eastern Europe* [ထိရဲလွယ်သည့် ဒီမိုကရေစီများကို တည်ငြိမ်အောင်လုပ်ခြင်း- တောင်နှင့်အရှေ့ဥရောပတွင် နိုင်ငံရေးပါတီ စနစ်သစ်များကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခြင်း] (London: Routledge, 1996)

Przeworski, Adam, *Democracy and the Market: Political and Economic Reforms in Eastern Europe and Latin America* [ဒီမိုကရေစီနှင့် ဈေးကွက်- အရှေ့ဥရောပနှင့် လက်တင်အမေရိကမှ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1991)

Przeworski, Adam and Limongi, Fernando, 'Modernization: Theories and Facts', [တွင်ပါရှိသည့် 'ခေတ်မီစက်မှုနိုင်ငံဖြစ်အောင်လုပ်ခြင်း- သဘောတရားနှင့် လက်တွေ့ဖြစ်ရပ်များ'] *World Politics*, 49/2 (1997), pp. 155–83

- Reynolds, Andrew (ed.), *The Architecture of Democracy: Constitutional Design, Conflict Management, and Democracy* [ဒီမိုကရေစီ ဗိသုကာ- အခြေခံဥပဒေဒီဇိုင်း၊ ပဋိပက္ခစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဒီမိုကရေစီ] (Oxford, UK: Oxford University Press, 2002)
- Risse, Thomas, Ropp, Stephen C. and Sikkink, Kathryn (eds), *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change* [လူ့အခွင့်အရေး၏စွမ်းပကား- နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ပြည်တွင်းအပြောင်းအလဲ] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1999)
- Rustow, Dankwart A., 'Transitions to Democracy: Toward a Dynamic Model', [တွင်ဖော်ပြသည့် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများ- ဘက်စုံလှုပ်ရှားနေသည့် မိုဒယ်ဆီသို့] *Comparative Politics*, 2/3 (1970), 337-63
- Sadiki, Larbi, *Rethinking Arab Democratization: Elections without Democracy* [အာရပ်ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေးကို ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ကြည့်ခြင်း- ဒီမိုကရေစီ မပါသည့် ရွေးကောက်ပွဲ] (Oxford, UK: Oxford University Press, 2009)
- Sartori, Giovanni, *Comparative Constitutional Engineering: An Inquiry into Structures, Incentives, and Outcomes* [အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအင်ဂျင်နီယာပညာ ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်း- အဆောက်အအုံများ၊ မက်လုံးများနှင့် ရလဒ်များ] (New York: New York University Press, 1994)
- Schedler, Andreas (ed.), *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition* [အာဏာရှင်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် ရွေးကောက်ပွဲ- မလွတ်မလပ်ပြိုင်ဆိုင်မှု၏ သက်ဝင်လှုပ်ရှားမှုများ] (Boulder, Colo.: Lynne Rienner, 2006)
- Sen, Amartya K., 'Democracy as a Universal Value', တွင်ပါရှိသည့် [တစ်လောကလုံးနှင့် ဆိုင်သည့်တန်ဖိုးအနေနှင့် ဒီမိုကရေစီ] *Journal of Democracy*, 10/3 (1999), pp. 3-17
- Stepan, Alfred and Linz, Juan J., 'Democratization Theory and the "Arab Spring"', [တွင်ပါရှိသည့် 'ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးသဘောတရားနှင့် 'အာရပ်နေ့ဦး'] *Journal of Democracy*, 24/2 (2013), pp. 15-29
- Stoner, Kathryn and McFaul, Michael (eds), *Transitions to Democracy: A Comparative Perspective* [ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများ- နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှု ရှုထောင့်များ] (Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 2013)

Svolik, Milan W., *The Politics of Authoritarian Rule* [အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေး၏ နိုင်ငံရေး]
(New York: Cambridge University Press, 2012)

Teorell, Jan, *Determinants of Democratization: Explaining Regime Change in the World, 1972–2006* [ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့်အရာများ- ၁၉၇၂ ခုနှစ်မှ -၂၀၀၆ ခုနှစ်အထိ ကမ္ဘာပေါ်မှ အုပ်ချုပ်ရေးအပြောင်းအလဲများကို ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း] (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2010)

Welzel, Christian and Inglehart, Ronald, 'The Role of Ordinary People in Democratization', [တွင်ပါရှိသည့် 'ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးတွင် သာမန်ပြည်သူများ၏ အခန်းကဏ္ဍ'] *Journal of Democracy*, 19/1 (2008), pp. 126–40

Whitehead, Laurence (ed.), *The International Dimensions of Democratization: Europe and the Americas* [ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး နိုင်ငံတကာ ရှုထောင့်များ- ဥရောပနှင့်အမေရိကတိုက်] (Oxford, UK: Oxford University Press, 1996)

Whitehead, Laurence, *Democratization: Theory and Experience* [ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေး-သဘောတရားနှင့် အတွေ့အကြုံ] (Oxford, UK: Oxford University Press, 2002)